

HET HUIS AAN DE HAVEN

door RIE SMAAL-MEELDIJK

Het huis aan de haven

Bij een inham zijn al een heleboel zwemmers. (Zie blz. 32)

HET HUIS

aan de haven

door

RIE SMAAL-MEELDIIK

Geïllustreerd door Adri Alindo

Vierde druk

NAAMLOZE VENNOOTSCHAP W. D. MEINEMA - DELFT

1 *Zonnedag*

Timmy van de burens springt twee witte vlinders achterna, die rond haar poesekop een dansje deden. Tussen de struiken hapt ze, hapt ze. Mis, en mis! Hoog boven haar fladderen ze naar honingbloemekes. Tim laat niets van haar teleurstelling merken, ze loopt met zachte stappen over het gras en houdt haar kopje schuin. Mmmm, het ruikt daar niet kwaad. Uit het geopende raam komt een lekkere geur van pannenkoeken.

„Ruik je 't ook, Tim!”, roept José, die juist uit school komt.

„Pannenkoeken. Zaterdag. Vrij vanmiddag. Weinig huiswerk. Mooi weertje. Ha moeke!” 't Gaat allemaal in één adem door, de zoen voor moeder erbij.

„Wil je even . . .” „de tafel dekken, kind,” vult José lachend aan en wip, weg is ze weer, de kamer in. Toch nog even gauw terug. „Krijgen we 'n hoge toren, moe? Ik lust er wel tien.”

O kijk es, wat een schaal vol.

De kamer ziet er zo licht en vrolijk uit nu de tuindeuren openstaan.

Gauw, de bloemen op het bureau, laken uit de la, drie borden, vorken, messen, lepels.

Rrrrang. Vader laat aan de voorkant van het huis het markies zakken, die is er dus ook al.

„Hebt u postzegels meegebracht, paps?”

„Nee puk, dat zal ik vanmiddag wel doen, ik moet toch nog even terug.”

Als ze aan tafel zitten, kijkt José met begerige ogen naar de stapel dampende koeken. De eerste is verrukkelijk, de tweede tamelijk lekker, de derde gaat best, de vierde wil er nog net bij.

„Heb je al genoeg? Je lustte er toch tien,” lacht moeder.

„Over een poosje, moes. Je hebt ze ook zó dik gebakken.”

Na het eten steekt vader een sigaret op, terwijl José helpt afwassen.

„Mag ik m'n huiswerk in de tuin maken?” vraagt ze.

„Mij goed hoor. Maar als de jongens in de brandgang gaan spelen, moet je 't verder boven doen.”

Voorlopig is 't nog rustig. Vader zit een tijdschrift te lezen. Als hij straks weggaat, zet ze lekker het tafeltje in het gras. Net of je in een park zit, hier tussen de heesters. Kom, eerst die vervelende sommen maar. Nederlands is zo gebeurd, dat kan later wel.

Kijk toch hoe blauw de lucht is. Een kleine witte wolk zwemt als een zwaantje hoog weg, voorbij. Die groene bladeren, zo zachtjes bewogen in de wind, wat mooi.

Hè, ze kan de cijfertjes bijna niet zien, ze dansen voor d'r ogen. Verbeeld je dat paps ze eens voor haar maakte. Allemaal goed natuurlijk. Vooruit hoor, onzin. Toch eigenlijk wel leuk om zo'n algebrasom eens uit te pluizen tot je een goed antwoord hebt. Nu echt even je best doen. Een uur is zó voorbij met die lastige paragraaf.

Daar beginnen Hans en Tom, twee buurjongens, in de brandgang achter de tuin te voetballen. Nederlands moet dan maar boven; ze maken zo'n lawaai. Hupsaké, alle boeken in de tas.

„Wil je eerst thee?” vraagt moeder.

„Asjeblijft. Mag ik het inschenken?”

„Als je niet morst. Geef dan een biskwietje uit het oranjetromeltje.”

Boven is het tamelijk warm. 's Kijken . . . invuloefeningen, en dan een gedicht. O ja, da's waar, Maandag een gedicht opzeggen, fijn.

Na een poosje belt Marian. „José, ga je mee een eindje fietsen?”

„Ja leuk, waar zullen we naar toe gaan?”

„Biesbos rond?”

„Goed. 'k Ga 't even tegen moeke zeggen.”

„Best, kind. Maar doe een windjack aan en kijk of je banden hard zijn,” zegt moe.

De twee meisjes fietsen zo vrij en fris door de zonnige lanen. Hun stemmen klinken hoog-op, soms van lachen, soms van praten. In de polder is het dromerig stil. Koeien herkauwen op hun gemak en grote vlakken korenland stralen goud-geel uit. Tussen een paar wilgestruiken gaan ze aan de kreek zitten. Marian plonst met haar ene blote voet in het water en laat het plezierig droppen regenen. Een eenden-gezinnetje drijft stil voorbij, zonder gekwetter.

José ligt achterover, met dichte ogen. Ze heeft zich warm gefietst, 't is net of ze onder haar vel het bloed voelt trillen. Ze denkt aan alle dingen, waarnaar ze verlangt. Die zijn er genoeg. Daar heb je in de eerste plaats: morgen Zondag. De fijnste dag van de week. Vanavond zingen bij de piano, als mijnheer en mevrouw Gosen komen. Misschien komt Theo wel mee, wie weet . . . Maandag is lang geen prettige dag, daar hoef je werkelijk niet naar te verlangen. Maar dat heeft de tijd nog. O maar: het gedicht. Laat ze 't asjeblijft goed leren, straks bij 't thuiskomen. En dan morgen nog eens in jezelf opzeggen. Als ze nou maar een beurt krijgt. 's Even kijken, hoe begint het ook al weer . . . Tussen de Betuwe en tussen de Veluwe, daar lag de dijk door het waterig land.

Ja, zo is het. Als iets . . . verder weet ze 't niet.

Marians stem springt als een bal boven op haar gemijmer: „Onze Treeske gaat na de vakantie naar de grote school. Bah zeg, dan moet ik haar telkens meenemen.”

„Vind je dat zo erg,” zegt Jos een beetje bits.

„Niet leuk. Jan kon het net zo goed doen.”

„Hij is een jongen.”

„Wat zou dat? 'k Zal 't hem zeggen ook. Hij is toch al negen.”

„Flauw hoor. Jongens zijn veel te wild. En over een poosje heeft ze zelf vriendinnetjes.”

„Nou, in elk geval moet Dora ook eens een keer gaan. Ze is bijna acht. Mama wil nou persé hebben dat ik het doe. En zou jij 't dan niet vervelend vinden, aldoor met zo'n klein zusje op te trekken?”

Jos geeft geen antwoord. Maar 't is net of alles opeens niet zo glanzend meer is, al schijnt de zon even vrolijk. Want het „verdrie-

tige" is gekomen. Dat hoeft Marian niet te weten. Ze mag het niet weten. Niemand. Dit is José's geheim. Ze bewaart het heel stil in haar hart.

Die nare Marian. Zo'n lief zusje heeft ze, Treeske, met haar rode krulletjes, met haar hoog stemmetje. En nóg een klein broertje, die op de kleuterschool gaat. En Hans, die schat van twee jaar, een meisje om altijd te knuffelen . . . Wat weet Marian ervan, hoe erg het is, alleen te zijn. Dat kan ze immers helemaal niet begrijpen. Bij haar thuis is het zo'n vrolijke drukte. Alle broertjes en zusjes bij elkaar. Vanavond zitten ze in een grote kring om de tafel. Stapels boterhammen op de schaal. Kleine Hanske in haar kinderstoel steekt haar vorkje omhoog en roept: „Nog een boteham mammie." En mammie aait haar over d'r pruikelbolletje: „Flinke meid, heb je 't heus helemaal op?"

Als ze dan naar bed gaan in hun pyjamaatjes, krijgt grote-zus Marian een zoentje: „Dag M'jan, ikke ga soet sape."

Morgen zitten ze met z'n vieren in de kerk: Marian met haar vader, Dora en Jan. De moeder zorgt voor de kleintjes. Als ze thuis komen, is alles aan kant en gaan ze fijn spelen . . .

Marian merkt niet eens hoe stil José geworden is. Ze mokt nog wat in zichzelf, maar langzaam glijdt al het vervelende van haar af en denkt ze aan niets anders dan aan het frisse kreekje en de zuurtjes, die ze nog in haar zak vindt.

„Hier Jos, lust jij er een?"

Aan de overkant worden de koeien gemolken. Ze zijn uit hun luie dut opgestaan en laten zich gewillig helpen. De zon is al een stuk lager en de schaduwen worden langer. José veegt een vlokje haar uit haar gezicht en staat op.

„Ga je mee?"

Ze praten weinig onderweg.

Thuis staat de tafel gedekt. „Trek straks je Zondagse jurk maar aan," zegt moeke. Dat geeft Jos weer zo'n feestelijk gevoel. Ze gaat zich eerst eens fris wassen. Hè, wat is het op haar kamer warm. Gauw een raam open. Ze rolt even lui achterover op haar bed. Eén minuutje dromen. Het „verdrietige" is heel diep weg in een hoekje van haar gedachten. Wat is moe toch een lieverd, dat ze vast haar

jurk aan mag . . . 't Zal fijn zijn vanavond. Wie zal er spelen, vader of moeke? Hè, en dan tot half tien opblijven. De meeste meisjes van haar leeftijd gaan veel later naar bed, maar zij is nou eenmaal zo'n bleekneus.

Kom, opschieten. Ze rolt zich om, steekt haar benen in de lucht. Even proberen of het gaat, zo, over d'r hoofd, net als laatst op gym. Ja, hèèèè hup! Ai, gauw terug, 't is of je nek breekt.

„Tjoedeldiedom, tjoedeledie, die, dom . . .” Al neuriënd trekt José de spreid recht, schiet haar jurk aan, borstelt haar stugge blonde haren, kijkt keurend in de spiegel en dan rats, de trap af.

Moe heeft de kamer gezellig gemaakt, samen schikken ze wat bloemen uit de tuin in vaasjes.

Het is al schemerig als de Gosens komen. Theo is er niet bij, heeft José gauw gezien. „Hij is vanavond bij een vriend,” zegt mevrouw Gosen, als moeke naar hem vraagt. Eerst zitten ze nog wat in de tuin, maar als het helemaal donker is en de muggen komen plagen, worden in de zitkamer de schemerlampen aangedaan. Jos heeft een boek gepakt en doet alsof ze leest, maar telkens wordt ze afgeleid door het gesprek van de anderen. Wanneer gaan ze nou eindelijk eens spelen, of doen ze 't niet vanavond?

Moeder schenkt thee in en dan beginnen ze weer te babbelen. Jos kijkt ongerust naar de klok, over een half uur moet ze al naar bed.

Gelukkig, ineens staat paps op. „Zing je mee, Tom?”

Meneer Gosen slaat de as van z'n jasje en gaat naar de piano.

Hij heeft een fijne tenorstem. Je voelt altijd een kleine trilling in je als ie zingt. Je vergeet alles, alles. Het boek, de mensen om je heen. De kamer wordt ruimer en ruimer, een groot, wonderlijk iets, zonder muren. En zo hoog, dat het reikt tot de sterren. Wat vader doet, is eigenlijk meehelpen om het prachtige geluid van die stem te laten horen. Telkens een zachter spelen rond de melodie. Dat is ook moeilijk. Om het juist zo te doen, zo fijn, niet te hard, niet te zacht, dat het samen goed is.

José heeft haar boek omklemd, maar ze weet het niet. Haar ogen staren voor zich heen, haar mond een beetje open. Het is heerlijk, het moet heel lang duren . . .

Als de piano zwijgt komt langzaam de gewone kamer weer terug.

Later zingen ze met z'n allen bekende liedjes, moeder speelt. José doet dapper mee. Niemand merkt dat het al later wordt. Ze kijkt tersluiks naar de klok. Ai, tien uur, en moeke heeft lekker nog niets gezegd.

Eindelijk waggelt Jos slaapdrongen naar boven. Ze weet bijna niet meer, hoe ze zich uitgetkleed heeft en in bed gerold is.

2

Zondag

Waarom is het eigenlijk zo'n plezierige dag? Alleen omdat je niet naar school hoeft? Of om het ei en de krentebol en de lekkere toetjes? Om de wandeling? Is 't zo fijn in de kerk? . . . Hoe komt het toch eigenlijk, dat je telkens opnieuw met zo'n blij gevoel wakker wordt als je denkt: vandaag Zondag. José weet het niet precies. Misschien alles bij elkaar.

Vader zegt weleens: „Zondag is een blijde dag, omdat we die aan God wijden. Toen Hij de wereld schiep, maakte Hij van die zevende dag ook een feestdag. Hij rustte van de schepping; dat was Zijn machtig werk. En Hij bekeek alles wat Hij gemaakt had. Zo moeten wij ook rusten en ons verheugen over alles wat we gekregen hebben en wat we hebben mogen doen. Samen met God willen we het feest van de schepping vieren.”

Ja, paps kan het allemaal mooi zeggen, maar als je 't na wil vertellen, aan Marian of zo, is 't net of het een beetje gek is. Marian vindt Zondag nogal saai. De kerk vindt ze vervelend en nog erger wandelen met de kleintjes. 't Is waar, soms duurt de preek wel lang, vooral als je 't bijna niet begrijpt, maar toch is 't fijn om zo stil in de kerk te zitten. En er is zo veel te zien. De glas-in-lood ruitjes met de schepping en de jongste dag, de grote banken met al die ernstige mensen. En dan heb je dikwijls allerlei gedachten en dromen. Je denkt bijvoorbeeld: als er nu eens een echte engel neerdaalde in de kerk. Je blijft er steeds aan voortdromen, met je ogen half dicht . . . Op een keer zei dominé, dat Jezus hier in de kerk in ons midden was. En toen was het ook werkelijk of je Hem door de paden zag gaan, zo stil, zo heilig. Je zou het nooit aan iemand durven

vertellen. Aan Marian alvast niet. Aan moeke eigenlijk ook niet eens. Misschien, op een keer . . . Jammer toch, dat dominees dikwijls zo deftig praten. Het hoort zeker zo, maar een enkele keer is er een, die 't gewoon zegt, zoals vader of moeke. Een heel gewone, vriendelijke stem. Dan ga je er eens goed voor zitten om vooral alles te horen. Ja, dan is het mooi. Veel stiller is 't ook, niemand hoest, niemand draait, niemand slaapt. Je vergeet je pepermunt. Het zingen klinkt anders. Ja, het lijkt wel of het orgel ook een nieuwe klank krijgt.

Vandaag komt oom Henk uit de kerk koffiedrinken. Het regent een beetje. José moet de filter nog even volschenken voor moeke; ze loopt onder de hand haar gedicht op te zeggen: de koeien en de kikkers aan de ene kant, de zilveren vissen aan de andere . . . Als ze bij „de oude toren” komt, stopt ze ineens, want ze hoort oom Henk zeggen: „Is dat huis niet iets voor jullie zeg? Prachtig uitzicht op de rivier, grote kamers en een flink terras.” En moeder: „Hè ja zeg, wat zou ik het fijn vinden om aan 't water te wonen.”

„En jullie hoeft geen angst te hebben voor kleine kinderen, die in 't water kunnen vallen. José kan zich wel redden, als ze er eens in mocht duikelen.”

Met een vaartje stuift ze naar binnen en voordat oom Henk haar met „luistervink!” heeft kunnen plagen, roept ze: „Wat is er mams, gaan we misschien verhuizen?!”

„Ach mallerd, we praten er alleen maar over.”

„Waar is het, oom Henk, hè toe, zeg het eens.”

Maar eerst schiet oom zijn pijl af: „luistervinkje!”

Dan vertelt hij alles aan vader, die al bijna even opgetogen is als moeder. Jos klapt in haar handen en vergeet voorlopig haar hele gedicht.

„Laten we er vanmiddag eens langs wandelen.”

„Jaaa!” José danst in 't rond. „Fijn verhuizen.”

„Is het hier dan zo naar?” vraagt moe.

„Dat niet. Maar bij de rivier, oei!” Ze popelt om het alvast aan haar vriendinnen te kunnen vertellen. Verbeeld je dat het doorgaat. Zulke grote kamers, zegt oom, en je kijkt de hele rivier af.

Het nieuwe huis is verder niet meer uit haar gedachten. Ze tuurt gespannen naar de lucht, of het al opklaart, dan kunnen ze na 't eten gaan. Oom heeft het adres gegeven. Het huis is nog bewoond, maar over een paar weken gaan die mensen weg.

Het lijkt er veel op, dat de Zondag om is, voor ze er iets van zien, want het blijft maar regenen. Gelukkig dat ze een mooi boek heeft, anders zou ze 't haast niet uitgehouden hebben.

Als ze uit de avondkerk komen, wordt het droog. „Zullen we straks gaan?” vraagt ze.

„Vooruit dan maar, juffertje ongeduld,” zegt vader, die zelf bijna even nieuwsgierig is.

't Is een heel eindje lopen. Af en toe valt er nog een druppel regen, hoewel hier en daar een ster tevoorschijn komt. Het laatste licht is achter de huizen weggeleden. 't Is stil buiten, weinig mensen lopen er op straat. Ineens begint het klokkenspel van de grote kerk. Ze zijn er vlak bij. Als ze heus aan het water gaan wonen, kunnen ze het elke dag horen.

Ze wandelen langs de binnenhavens. Bij de schepen brandt een enkel lichtje. Schippers staan met elkaar te praten en zeggen een korte groet.

't Lijkt José zo vreemd, dat ze hier in de buurt misschien zal wonen over een poosje. Zo dicht bij die schepen. Je kunt het haast niet geloven. Die brug, dat hek, die kranen daar. Nee, 't zal wel nooit gebeuren. 't Is net, of het niet je eigen huis kan worden . . .

Maar kijk es, het water. Wat groot, wat wijd . . . O, ze ziet het ineens met andere ogen. Zacht klotst het tegen de kanten. Daar glijdt een roeiboort voorbij. Kijk, een ster. Een ster in het water, die danst, nu groot, nu klein.

José is heel stil geworden. Ze vraagt niet eens waar het huis is. Ze ziet de spiegeling voor zich, het zacht gegolf. En daarboven de wolken met een enkele ster.

Vader en moeder blijven even staan. Moeke is ook stil. Ze leunt tegen vader aan en kijkt met grote glans-ogen naar de rivier. „Mooi,” zegt ze zacht.

Dit zal later allemaal bij hen gaan horen, misschien. Net als nu de tuin van hen is, zó het water.

„Welk huis is het?”

„Dat kan ik hier niet zien,” zegt vader. „Dit is de achterkant moet je rekenen. Ik denk dat daar, met dat terras. Ja jongens, kijk es, wat fijn!”

„Ssst,” waarschuwt moeder, „ik geloof dat er mensen buiten zitten.”

Ze durven hier niet zo erg in te kijken. Jos ziet een schemerlamp branden. Die verlicht een stoel, een stuk van een kast.

Ze lopen langs het water terug. De voorkant van de huizen is aan de binnenhaven. Die is smal en een beetje rommelig. Er liggen kisten en hopen zand en manden. Vader zoekt de nummers langs: „vier-en-twintig, zes-en-twintig . . . O kijk kinders, daar is het huis, zie je wel.”

Er brandt licht boven. Beneden is een meelpakhuis. Moeder kan op haar gemak alles in zich opnemen, er zijn geen mensen te zien. „Flinke woning hoor,” zegt ze verheugd. „Eerst moet ik het nog eens van binnen zien natuurlijk.”

„Doen we 't?” vraagt Jos. „Toe moeke, laten we 't doen.”

„Houd toch eens stil, kind. Eerst moeten vader en ik het helemaal bekijken. Jij zou er geloof ik zó wel in willen stappen, zeg.”

„Nou en of.”

In de stille avond gaan ze terug. Hol klinken de voetstappen door de smalle straten van de binnenstad. Lichter en stiller over de brede buitenwegen tot huis toe.

Wat een vreemde Zondag is dit geworden. 't Is eigenlijk net of de avond bij geen enkele dag van de week hoort. Of het niet echt waar is allemaal. Straks word je misschien wakker. Knijpen in je arm helpt ook al niet, je voelt er gewoon niets van. Vader en moeder stappen zwiingend verder. Die dromen zeker ook.

Maar als de lamp in de kamer schijnt, zegt Jos ineens: „hèèè.” Ze is heus wakker en hier is hun eigen huis.

José zit plat op de vloer in haar kamertje tussen een heleboel rommel: doosjes, schriften, platen, boeken, oud speelgoed. Ze ziet er lang niet vrolijk uit, je kunt nog zien dat ze gehuild heeft. Eigen-

José zit plat op de vloer in haar kamertje tussen een heleboel rommel.

lijk net een hoopje verdriet. 't Is ook echt flauw dat moe haar uit logeren wou sturen. Ze hoort er toch zeker bij! De familie Gosen is wel aardig, en anders zou ze 't misschien juist leuk gevonden hebben, maar nu . . . Ze veegt nukkig een half-opgedroogde traan weg. Bah, wat een akelige rommel. En wat moet je nou weggooien? Telkens als je iets in je handen neemt om het op te ruimen is het net, of het 'k weet niet hoeveel waarde heeft voor je. Maar 't moet. Iets moet er toch weg; 't is te veel om allemaal mee te nemen.

En moeder is nu zo zenuwachtig. Die holt maar van de ene kamer naar de andere. Tonia, die altijd bij hen werkt, is in het nieuwe huis van de trap gevallen en moet stil zitten met haar been.

Eerst was ze toch zo blij, dat ze naar de Haven gingen. Het verhuizen zelf leek ook zo plezierig. Toen vader gezegd had, dat ze nu een paar dagen bij de Gosens moest logeren, was de narigheid begonnen. Ze werd boos en brutaal, had gestampt met haar voet, was

naar boven gerend. Toen ze eindelijk, nog mokkend, beneden gekomen was, had moeder gezegd: „Zó kunnen we haar niet naar mevrouw Gosen sturen. 't Zou een gezellige logée zijn.”

't Hoefde dus niet, maar de aardigheid was er af. Vader had haar bestraffend aangekeken en moeders stem was anders dan anders.

En nu hier die rommel. O, hoe kom je er ooit uit!

Plotseling, in een onverschillige bui, begint ze allerlei dingen te verscheuren: dit . . . en dit en dit . . . vooruit hoor, wat geeft het. Platen en schriften, die ze wel een jaar of langer zorgvuldig bewaard had, liggen ineens op de hoop snippers in een hoek. Toe, niet twijfelen, anders begint het spel van voren af aan. Er staat een kist gereed en daar moet alles in wat mee gaat. Die is halfvol.

Ach heden, daar hoort ze Marians roep. Jos steekt haar verward hoofd uit het raam en wenkt: kom maar achterom. Even denkt ze: zal moe 't niet vervelend vinden nu? Maar 't is al te laat. Een vrolijke, frisse Marian staat in de kamer en kijkt van links naar rechts „Zeg, wat zie jij er uit!”

José loopt met stijve benen van het zitten naar de spiegel. Ze schieten allebei in de lach. Hè, fijn dat Marian er is.

„O, 't is gewoon een beestenboel hier,” zucht ze.

„Zal ik helpen?”

„Ja, als je kán.”

Samen sjouwen ze nog een uurtje van het kastje naar de muur. Een paar prenten en boeken gaan apart, die zal Marian voor de kleintjes meenemen. Eindelijk is het laatste stuk ingepakt.

„Hoe moet ik dat allemaal weer op z'n nieuwe plaats krijgen?”

„O kind, dat gaat vanzelf.”

Als Marian met de schatten onder haar arm zingende de trap af gaat, is José al heel wat opgevrolijkt. Ze verschijnt tenminste met een veel vriendelijker gezicht aan tafel.

Twee weken duurt het wel, voordat alles zijn bestemming gekregen heeft. Het is een verschrikkelijke rommel telkens, vooral nu Tonia er niet is. Iedereen is 's avonds doodmoe, want alle drie helpen zo veel mogelijk mee.

Op de dag van de verhuizing zitten ze met krentenbollen en kadetjes in de hand, op grote kisten te eten. Vader komt met een

blad koffie aandragen en struikelt over een gordijnroe, zodat de helft op het schoteltje terecht komt. Moeke ligt 's avonds heel laat op bed met een natte doek om haar hoofd. Ze heeft zware hoofdpijn.

José is blij dat ze tenminste naar school kan gaan. Dan ben je er even uit, en als je thuiskomt is het weer een beetje opgeschoten. Het ruikt erg naar verf en witkalk met daar doorheen zeepsop. Het lijkt ook wel, of alles ernaar smaakt: de boter, het brood. Je eet met lange tanden. Maar deze middag, als ze om vier uur thuis komt, is er een verrassing. Moe roept haar al van boven toe: „Kom es hier, Jos, hier in de kamer.”

Nieuwsgierig loopt ze achter moeke aan. Die kijkt geheimzinnig, voordat ze de deur opendoet. Je moet erom lachen. Moeke is net een meisje zó. Ze heeft vlammetjes van pret in haar ogen. Ze pakt José bij een hand en doet met de andere de deur wijd-open.

Hèèèè!

Jos blijft staan en knijpt stijf in moeke's vingers. 't Is net een sprookje, of nee, toch anders, net of je in een nieuwe wereld binnenstapt. Er gaat een ruim, heerlijk gevoel door je heen. Zo vreemd, dat je haast schreien moet en toch weer zingen. Moeke kijkt haar aan, verrukt. Ja, zó precies had ze gedacht, dat Jos' gezicht zou zijn.

José pakt haar opeens beet en geeft haar een zoen. Wel een beetje mal, maar 't is nu eenmaal niet anders. Je moet iets doen, en moeke is immers ook zo . . . zo gelukkig.

Samen, nog steeds hand in hand, staan ze in de kamer. Die is groot en deftig. Helemaal mooi opgeruimd en met een kristallen vaas op tafel. De deuren staan wijd-open naar het terras. En dáár, recht-uit . . . het water. Zo mooi, zo mooi . . . De zon maakt van de golfjes zilver-zwart, zilver-zwart. Het wentelt en wemelt, het ruist en kabbelt. Maar daar hoor je niets van, want allerlei geluiden aan de kade overstemmen het.

En die grote, wijze moeder zegt: „Ik ben zo blij.” Weer is ze als een meisje.

Kijk, daar gaat een zeilboot langs. De zon weerkaatst het witte doek, zodat er nog meer licht in de kamer glanst. José drementelt over het terras heen en weer als een generaal, die een pas veroverde vesting in bezit gaat nemen.

In de kamer kunnen ze even rusten, zolang het huis nog niet op orde is. 't Is een toevluchtsoord voor moeke, want o heden, er is nog véél te doen. José helpt wat ze kan en telkens denkt ze: „straks als ik klaar ben, de kamer.”

Als ze vaders stap op de trap horen, draven ze van twee kanten tegelijk naar hem toe. Ze willen zijn gezicht zien, als hij de kamerdeur open doet. Maar die plaaggeest van een paps gaat eerst naar de keuken en daar blijft hij maar rondlopen.

Ze staan, vol ongeduld ieder aan een kant van de deur. Ze willen niets zeggen: hij moet zélf zien. Jos slaakt al een zucht en opeens klinkt zijn zware stem: „Vrouw, kom eens hier.” Geen antwoord. „Vrouw!”

Om een hoek van de keukendeur kijkt hij de gang in . . . hè, wat staan die twee daar geheimzinnig.

„Wat wil je?” vraagt moe weifelend. Als goed soldaat behoort ze op haar post te blijven, maar 't is net, of vader ook een verrassing heeft. Hij heeft zijn hoofd alweer teruggetrokken.

José kan zich niet bedwingen: „Toe paps, kom nou es even hier in de kamer.”

„Ja wacht, ik ben er zó.”

Maar hij blijft rondscharrelen. Ze horen kasten open en dichtslaan en plotseling . . . een gerinkel van brekend aardewerk.

Moe staat te popelen. Haar spullen aan stukken? Wat voert vader toch uit. Jos houdt haar hand voor haar mond. Oóóóóh. Er valt iets.

Even is het stil, dan horen ze een kraan lopen.

De keukendeur gaat open, en daar komt die lieverd van een paps met een vuurrood gezicht, de handen om een vaas prachtige bloemen geklemd: rose, rood, teer lila. O, wat een pracht!

„Ja, ik dacht: misschien is er al een kamer opge . . .” en meteen doet moeke de deur voor hem open. Vaders ogen! Nee zeg, vaders ogen boven z'n bloemenschat, boven z'n vuurrode wangen!

„Dat is mooi, kinderen,” zegt hij verrukt.

De zon kruipt net achter een wolk, de randen zijn goud en het water danst in duizend golfjes. Ze zoeken met z'n drieën een goed plaatsje voor de bloemen. Ze verlangen nu nog meer, om alles gauw klaar te hebben, om ongestoord te kunnen genieten.

Vooreerst liggen er nog scherven op de keukenvloer. Jammer, een paar borden en een schaal van het eetservies. „Scherven geven geluk,” zegt vader troostend, terwijl hij ze met groot gerinkel in de afvallemmer laat glijden.

Na dagen van gepoets, geboen en gesjouw ligt het mooie oude huis blinkend en wel uit te rusten als een kind, dat pas in bad geweest is en nu lekker tussen de witte lakens ligt.

4

Verdriet

„Kijk es José, wat een práchtbeest!”

Jan, met z'n opgetogen jongenssnuit, steekt een hand uit, waar, tussen wat kleverige zandkorrels een glinsterend diertje kruipt.

„Bah jó, gooi weg, dat is een tor!” roept Marian met een opgetrokken neus. Maar hij gaat met z'n rug naar haar toe staan en houdt behoedzaam zijn andere hand erboven.

Jos knikt. „Hij heeft goudspikkels op z'n rug,” zegt ze. „Waar heb je hem gevonden?”

„Ginds voor het huis. Ze zijn daar aan de straat bezig, maar nou is alleen de waker er nog bij en wij mogen met de stenen spelen.”

„In dat vieze zand,” zegt Marian weer.

„Vies, ga door. Fijn! We hebben een huis gebouwd . . . nee, een hele straat. Kom es Jos,” en terwijl hij het torretje op de grond weg laat kruipen, trekt hij Jos mee.

Marian haalt de schouders op. Ze is een beetje uit haar humeur, omdat Jos nou altijd met de kinderen bezig is. Wat heb je er aan? Ze zijn lastig en druk. Hè, als zij eens enig kind was. Lekker rustig, als je niet hoeft rond te sjouwen met die peuters.

José ligt gebogen over het bouwsel. Er zijn wel zeven, acht kinderen aan het spelen en kwetteren. Ze hebben kleurige blikken en balletjes tussen de stenen gezet. Ieder ding heeft z'n betekenis, alleen: er is wel een uitleg bij nodig. Jan voelt zich de bouwmeester. Hij is de grootste en heeft het plan bedacht. De waker staat goedig toe te kijken. Die heeft zelf geholpen om de grote stukken een plaats te geven.

„Maar als jullie naar huis gaan, moet je helpen opruimen,” zegt hij. „Morgen vroeg wordt er weer gewerkt.”

Jos knikt goedkeurend: „mooi jongens, fijn gedaan.” Dan gaat ze naar Marian terug.

„Ik moet naar huis, ga je nog een eindje mee?”

Ze wonen nu veel verder van elkaar dan eerst. Telkens als ze bij Marian komt, moet ze aan hun vorig huis denken. Ze hadden eerst ook een tuin, net als bij Marian.

„Gá je mee, eens kijken, wie er in ons huis woont?” vraagt ze.

Ze fietsen er langs. De gordijnen zijn al heel anders en binnen herken je het niet meer. Ze durven niet al te lang stil te staan, want er zit een mevrouw naar het raam te kijken. Met een kindje op haar schoot. Poppen en blokken liggen in het rond. Zo heeft moeke vroeger met mij gezeten, denkt Jos. Ja, ze is hier geboren, want toen moeke trouwde, zijn ze daar meteen gaan wonen.

Ze stappen op en rijden verder. „Zou je terug willen?” vraagt Marian.

„Nee vast niet, dat weet je toch wel. En jij dan, zou jij niet graag bij het water wonen?”

„Nee . . . 'k geloof het niet. Niet voor altijd. En jullie huis is zo oud. Een beetje griezelig, die hoge kamers en die donkere gang.”

„Fijn juist.”

„Jouw slaapkamer vind ik mooi, zo een zou ik er best willen hebben. En je hebt hem lekker voor jezelf alleen. Bij mij moet Hansje's ledikant staan.”

„Is dat zo erg?”

„Nou ja, soms vind ik het wel leuk. Als ze slaapt, zo lief, jô. Maar als ze lastig is, boeh! En 's morgens maakt ze je vroeg wakker. Dan staat ze net zo lang te springen tot ik haar uit het bed haal. Dan wil ze bij me komen.”

José zegt niets. Wat Marian verteld heeft, ziet ze helemaal voor zich. Het heeft haar groot verlangen wakker gemaakt. O, als zij eens . . . Een zusje of een broertje, dat hindert niet. Ze staart alsmaar voor zich uit, zonder Marian te zien, die haar bevreedmd aan ziet.

„Je zegt niets . . .”

„Wat moet ik zeggen . . .?” Jos is wakker geschrokken, haar stem

klinkt als uit de verte. Meteen voelt ze zich boos worden op Marian. Wat heeft dat vervelende kind er eigenlijk mee te maken. Ze zijn ongeveer bij de plek waar ze meestal uit elkaar gaan, 't is zowat op de helft.

„Tot morgen,” zegt Jos kort-af.

„Tot morgen,” mompelt Marian, wat beduusd. Onder het terugfietsen moet ze telkens weer aan dat vreemde gezicht van José denken. Wat is er met haar? Ze was zo bokkig ineens, zo is ze bijna nooit. 't Ging over de slaapkamer, ja . . . over Hanseke. Daar hoeft ze toch niet zo . . . Maar . . . maar zij hééft geen zusje. Zou ze . . . er verdriet van hebben? Wat ellendig. Nou maar, 't is vast waar! En nu ze er over nadenkt, schieten haar allerlei andere dingen te binnen. José is ook dol op kinderen. Hè, voortaan zal ze beter oppassen, wat ze zegt. Als je zelf met zoveel broertjes en zusjes bent, kun je 't haast niet begrijpen.

Altijd alleen zijn, ze zou het zelf misschien ook niet willen. Voor een poosje wel. Hans is toch maar een echte schat, al is ze een bijdehand katje. Zoals ze in haar bedje ligt te slapen, als je expres op sluipevoeten gaat lopen, en je ziet die leuke krulletjes en haar mond zo rond, een tikje open . . . een kleurtje op d'r gezicht . . . Of als ze met de poppen speelt, moet je horen wat ze allemaal tegen ze praat. Nee, altijd alleen zijn, dát niet. Je zegt weleens tegen de jongens, vooral tegen Jan, die plaaggeest: „Hoepel op, ik wou dat ik je nooit meer zag,” en je denkt nog dat je het meent ook. Weet je, 't is zo jammer, dat mama je niet eens lekker kan verwennen, zoals José's moeder. Mama heeft altijd iets te doen. Zó zit je even aan tafel en zó loopt ze de kamer uit, dikwijls juist als je eens iets leuks wil gaan vertellen. Je loopt haar dan wel achterna om het toch te zeggen, maar de aardigheid is er alweer af. Jan of Dikkie komen binnenrollen en maken een lawaai van belang. 's Avonds is ze zo moe, en omdat je de oudste bent moet je allerlei karweitjes doen.

Marian zucht bijna over haar droevig lot . . . Nee maar dan die Jos! Wordt eventjes fijn verwend als ze uit school komt. Moeke vraagt, hoe 't geweest is, moeke brengt thee, moeke zit altijd klaar als je wat vertellen wil. En die Jos heeft verdriet! Echt verdriet. Bij haar is het eigenlijk ontevredenheid . . .

Met al haar gepeins is ze ongemerkt thuis. Daar komt Hans net aangehuppeld. Dikkie komt er achteraan. Hij strekt z'n dikke armen uit om Hansje's buikje heen en probeert haar op te tillen.

„Waar is Jos?” vraagt hij, „isse Jos weg?”

„Bij d'r eige mammië. Kom, ik zal jullie een boterham geven. Schatte-kindjes.”

Ze kijken allebei op, of Marian het wel meent. Ja hoor, ze lacht.

José gaat met trage stappen de trap op, zegt even om de hoek: dag moe, en loopt dan verder naar haar kamertje. De boekentas gooit ze ergens in een hoek en ineens valt ze languit op bed en snikt het uit.

Alles is donker en verdrietig. Marians woorden gaan plagend door haar hoofd: als ze slaapt . . . zo lief, jô . . . 's morgens maakt ze je wakker . . . dan staat ze zo lang te springen tot ik haar uit bed haal . . . wil ze bij me komen . . .

Hoe lang ligt ze daar wel. Eindelijk kijkt ze op. Het wordt rustiger in haar. Er komt een nieuwe gedachte. Als in een droom ziet ze een Man staan, veel kinderen zijn om Hem heen. Die Man ziet haar aan. 't Is de Heiland.

„Geef mij ook een zusje of broertje,” smeekt ze, „mij ook.”

't Is niet de eerste keer, dat ze er om bidt. Vaak, bij haar avondgebed, heeft ze 't er bij gezegd. Niet altijd. Soms denk je er niet aan. Een andere keer zeg je bij jezelf: God verhoort me niet. Maar je moet immers blijven bidden. Misschien zal het eens gebeuren . . .

Ze zit wat versuft rond te kijken. O ja, huiswerk. En zo véél vandaag. Even die slordige spreij rechttrekken. Dan lekker onder de kraan . . . nog een diepe zucht en daar komen de boeken op tafel. Drie vakken, oei . . . en hoe laat zal 't wel zijn? Even uit 't raam kijken: Vijf uur al.

Kijk es wat een fijne zeilboot . . . en daar wat een keffertje op dat vrachtschip. Het water . . . het water, dat maakt je weer blij. Het ligt nu als een grijzige spiegel, er is geen zon. Een vogel scheert voorbij. Een jongen staat tegen z'n fiets geleund te turen. Kinderen spelen op de steiger. In de verte rolt de trein over de brug. Een boot fluit.

Kom, nu eens flink werken. Eerst lukt dat nog niet erg. Telkens schiet het „verdrietige” door haar gedachten. Tot ze eindelijk weer helemaal in de boeken verdiept is. Nou, dat is wel nodig. Een hele rij algebrasmommen en een engelse thema met veel nieuwe woorden. Voor 't eten krijg je vast niet meer dan één vak klaar. Dat wordt dus vanavond blokken inplaats van eens lekker op het terras te zitten. „Opschieten hup,” moedigt ze zichzelf aan.

Aan tafel is ze weer vrolijk. Niemand merkt iets van het stil verdriet. Het is voorbij. Net als een donkere wolk, die langs de zon schuift. Alles wordt dreigend en kil. Maar ineens schijnt de zon weer warm en blij. Zo ook bij José.

Ze eet een hele berg boterhammen, zodat moe hoofdschuddend vraagt, waar ze 't allemaal laat. Vader is verstrooid, die zit vast met z'n gedachten bij het kantoor. Jos haalt stiekem zijn kopje weg en als hij 't pakken wil zonder ernaar te kijken, wordt hij plotseling wakker.

„Wacht maar rakker, ik zal je straks wel krijgen!”

Na het eten volgt natuurlijk een stoeipartij. Jos moet het, als altijd verliezen, want paps is zo sterk.

Arme moeke staat alleen de kopjes te wassen, niemand kijkt naar haar om. Ze laat ze maar gaan, die twee. Ze is blij dat ze Jos hoort lachen, want ze heeft best gemerkt, dat er vanmiddag iets mis was. Moeders zien nu eenmaal alles.

5

Het geheim

Het regent al de hele dag. Alles is grijs . . . de lucht en het water, zo dat je bijna de grens niet kunt zien. De stenen van de kade glimmen en de boten ook. Over alles hangt een grauwe regensluier.

Moeder zit met haar naaiwerk vlak bij het raam, want het is zo triestig donker, dat je bijna de lamp zou aandoen.

José heeft de fiets op stal laten staan. De natte regenjas kleppert tegen haar knieën. Van d'r haar loopt een straaltje over haar neus en zo in haar hals.

Regen is niet erg. Juist leuk, vooral als je stevige schoenen hebt

en zo'n fijne regenjas. Heerlijk, door de natte straten te stappen met al die dansende druppels om je heen. Je springt lachend opzij als er een auto met groot geraas door de plassen komt aangereden. Kleine stoute jongens zoeken expres de diepste slootjes langs de stoepen om met hun laarsjes erdoor te baggeren.

Regen en wind de hele dag.

Het water in de rivier is vlak bij de ka. Als het zo een poosje door-gaat zul je wat beleven. Misschien komt het er wel over, en o, als 't nog hoger wordt, over de stoepen... tegen de huizen. Dat is weleens meer gebeurd. Wel vier straten stonden blank. Jammer, dat zij er toen nog niet woonden. Zeg, verbeeld je dat de gang onder water kwam. En al de benedenhuizen en de kelders. Maar die hebben nu al water, vast en zeker. Hoe moet het dan met al de rommel die daar ligt. Alles naar boven. Hoe kon je 't bergen. Als er heus beneden water komt, moet al het meel uit het pakhuis. Gelukkig dat er geen mensen wonen. Of misschien was het juist leuk, want dan moesten ze natuurlijk bij hen komen slapen. Want waar moesten ze blijven als hun bed wegdreef...?

Zo loopt Jos te fantaseren op weg naar huis...

En als het water nou es heel hoog komt. Vroeger is dat toch gebeurd, 1421: Sint Elisabethsvloed. Het water rolt met groot geraas door de stad. Mensen gillen in nood... Hu... wat een rare gedachte. De dijken zijn tegenwoordig immers veel sterker. Zo iets gebeurt vast niet meer.

De deur staat op een kier. Wat is het nu donker op de trap en in de gang. Jas maar in de keuken, die druipt van het water.

De kamer is zo gezellig of het een beetje herfst is. Het theelichtje spreidt een vriendelijk licht rondom.

„Dag moe.”

„Dag meisje.”

„Zal ik thee inschenken? 'k Heb lekker weinig huiswerk.”

Moeke ziet er zo vriendelijk en bedaard uit, net of ze iets bizonders heeft. Ze zet haar bril af, die ze altijd bij het naaien nodig heeft en kijkt José peinzend aan. Als ze samen theegedronken hebben, zegt ze: „Joséke, nu moet ik je een geheim vertellen.”

„Is het prettig mams, of niet?”

Ach, dat hoeft ze eigenlijk niet eens te vragen. Kijk moeder eens aan. Ziet ze er soms uit, of ze een naar geheim heeft? Haar ogen en haar mond hebben een glimlach, die je nooit eerder gezien hebt.

Allerlei gissingen gaan vliegensvlug door Jos' hoofd: vakantie . . . logé's . . . mooi boek . . . iets over vader . . . Maar juist dat ene, waar ze zelf zo vaak aan denkt . . . dat allermooiste, dat zit nu juist zo diep weggedoken in haar gedachten.

Ze kijkt in spanning, wat er komen zal.

Nu neemt moeke haar hand: „Zeg, zou je graag een zusje of broertje hebben?”

José kijkt met haar grote, grijze ogen naar haar moeder. Haar hart begint te hameren, 't is alles ineens zo verward. De kamer draait rond. De grond onder haar begint te golven . . . alles is zo grijs . . . alleen als je naar moeder kijkt, naar moeders ogen, blijf je wakker. Zacht en vragend zijn ze.

José knikt.

„Als de Here het wil, krijgen we in 't najaar een kindje,” hoort ze moeders stem.

„Krijgen . . . we . . . een kindje.” Ze zit verwaasd te kijken. 't Moet eerst helemaal tot haar doordringen. Want het kán toch haast niet . . . Maar moeder zegt het zelf, moeder zegt altijd de waarheid.

„Is 't echt waar, krijg ik een zusje of broertje?”

Moeder ziet wel hoe blij haar meisje is. O, maar dat wist moeke allang. Ze had weleens iets gemerkt van Jos' stil verdriet.

En dat zegt ze nu allemaal. „Ik begreep wel, dat je 't moeilijk vond om het tegen mij te zeggen. En toch heb ik er eigenlijk op gewacht. Weet je, Jos, ikzelf wilde ook zo graag dat er nog een kindje kwam. Maar soms vindt de Here het beter voor ons, om het niet te geven. Ik weet nu heel zeker, dat jij er ook om gebeden hebt.”

José knikt. Nu durft ze 't gerust bekennen. En dat moeder het ook deed! Misschien wel met vader samen.

„Komt er heus een kindje?” vraagt ze weer.

Moeke gaat naast haar zitten. Net als vroeger, als ze een sprookje ging vertellen. Samen zitten ze in de stille donkere kamer. Zacht ruist de regen tegen het raam.

Moeke vertelt van toen Jos nog klein was, zo'n babietje als een pop. Hoe trots ze door de straten liep en iedereen haar Joseetje liet bewonderen. Hoe ze bij het opgroeien telkens wat nieuws aan haar ontdekte. En ze lachen allebei om die moeke, die telkens weer Jos' vlashaartjes naar boven borstelde om er krulletjes in te krijgen. Jammer genoeg bleven het altijd steile piekjes, niets aan te doen.

Moe vertelde ook grappige voorvallen. Bijvoorbeeld van oom Henk, die het kleine peutertje op een keer in een grote bloempot had gezet, met een grote hoed op, en zijn jas om haar heengeslagen. Het was zo'n mal gezicht: dat kleine toetje en die grote kleren. Oom verzon altijd wat zots. En toch was hij dol op haar. Als ze erg huilde was hij de enige, die haar stil kon krijgen, al moet je niet vragen hoe. Met grimassen en vreemde geluiden. Maar 't lukte, zie je.

Terwijl ze samen praten, gaat het aldoor als een blijde gedachte door José heen: het kindje, ons nieuwe kindje!

Vader verrast hen; die staat daar plotseling lachend bij de deur. Ze hadden hem niet eens horen komen. Hij ziet aan haar gezicht, dat Jos het geheim weet.

Wat is het laat geworden! Moeder gaat gauw voor het eten zorgen.

Vader strijkt Jos over haar pruikebol, die nog vochtig is van de regen. „Oudste dochter,” zegt hij, en daar is ze zo trots op, dat ze in een ogenblik tijd de tafel gedekt heeft.

Gek, zo'n donkere dag en toch zo licht en vrolijk. Onder het avondgebed denkt ze terug aan die verdrietige middag. Ze kan het bijna nog niet geloven, dat God haar gebed verhoord heeft.

Van nu af lijkt alles anders geworden; de kamer ook vooral. Want 't is of de kamer deelt in het geheim, omdat moeder het daar vertelde. Telkens als Jos bij de balcondeuren moeke ziet zitten, gebogen over 't naaiwerk, komt datzelfde gevoel weer terug. De eerste dagen, nu het maar blijft regenen vooral.

De grijze sluier hangt over de stad wel vier, vijf dagen. De rivier heeft geen horizon, je ziet nauwelijks de deining van de golven. Er komt geen overstroming, zoals sommige mensen gevreesd hadden. Het water trekt terug van de kade, de wind gaat liggen. Maar op school hangt elke dag een geur van natte kleren. Veel kinderen hoesten en er blijven een paar banken leeg.

José houdt haar geheim goed bewaard. Later zal ze het wel aan Marian vertellen, maar eerst wil ze 't voor zich alleen houden. Telkens als ze Dikkie of Hanseke ziet, probeert ze zich voor te stellen, hoe eenmaal hun kindje thuis rond zal stappen.

Eindelijk kan ze 't niet langer stilhouden, zo trots is ze er op.

Marian is zo echt gemeend blij, dat ze er verwonderd over is. Ze heeft er na die middag, dat ze Jos' verdriet ontdekt had, zo dikwijls over gedacht. Ze probeert zelf ook vriendelijker te zijn voor de kleintjes. Dat lukt natuurlijk niet altijd. Soms is 't zo'n lawaai van al dat kleine grut, dat ze met een zucht de kamer uitloopt om een veilig hoekje in het huis te zoeken.

6

Wantij

Een kamer vol mensen op een warme zomeravond. De deuren naar het terras staan wijd open. De hele familie Gosen is er: vader, moeder, Theo. Marian en hij zitten in een hoek bij de deur te babelen. José is net opgestaan want er wordt gebeld.

„Kan er nog een gast bij?” klinkt de harde, vrolijke stem van oom Henk.

„Twee gasten,” verbetert tante Lenny, want die is er ook bij. José helpt haar met de hoed ophangen. „De kamer is groot genoeg hoor,” zegt ze.

„Lieve help, wat een gezelschap!” Ooms stem davert door de kamer. Tjonge, wat een drukte maakt hij. En als hij lacht, moet je wel meedoen, of je wil of niet.

Theo is dadelijk goeie vrienden met hem. Oom is van alle markten thuis. Wil je over school praten, best, hij zal wel meedoen. Over vliegtuigen, hij draagt z'n steentje bij. Een hele tijd vermaakt hij zich in het „jonge hoekje”, dan opeens is hij naar vader gegaan, want aan hem heeft hij weer wat anders te vertellen.

Inmiddels legt Theo aan Jos en Marian uit, hoe een zweefvliegtuig nou eigenlijk werkt, want dat is op 't ogenblik zijn hobby. Hij wil er zelf een in elkaar maken. Het interesseert Marian maar half. Nee, zij weet wat! Als 't Zaterdag nog zulk warm weer is, moesten

ze 's middags 's met een hele club gaan kanoën. Is dat een goed idee of niet?

Jos klapt in de handen: „Zeg moeke, vindt u 't goed?”

„Wat, kind?”

„Kanoën met een heleboel lui van school! Dan komen we hier langs varen.”

„Zo ver zou 'k maar niet gaan,” zegt moe, „er staat hier veel te veel stroom. Blijf dan liever wat bij de kreekjes.” En Theo dadelijk grootmoedig: „Laten we maar gerust op het Wantij blijven, jongens. Ik weet een boel fijne plekjes. Als 't daar tenminste niet al te druk is.”

„Op 't Wantij is 't toch ook wel gevaarlijk,” plaagt oom Henk. „Er staat daar een geweldige stroom.” Hij knipoogt er wel bij, maar Jos wilde dat hij zijn mond maar hield. Zie je, daar heb je 't al: mijnheer Gosen kijkt zo bedenkelijk. „'t Heet daar niet voor niets: Wantij,” zegt hij.

Moeke zegt gelukkig: „Ze kunnen zwemmen. Als ze geen waaghalzerij uithalen . . . maar dat vertrouw ik wel. Hè, ik vond het daar vroeger ook zo heerlijk.”

„Wie moeten er allemaal mee?” vraagt vader.

Jos begint op te sommen: „Wij drieën, Heleen de Bruin, die zit ook bij ons in de klas en zij is al eens meer geweest. Johan Schikker, die gaat bij Theo op de H.B.S. . . . Dik Tiesen uit onze klas en mischien Sjouke Tomson.”

„Flip de Jong kan ook wel mee,” vindt Theo, „die gaat altijd samen met Dik Tiesen naar 't Wantij. Ze hebben een kano.”

Dat is dus acht.

„En als 't regent?”

„Als 't hard regent, gaan we volgende week Zaterdag, hè.”

„Ja, en als 't zachtjes regent, gaan we toch,” zegt oom Henk.

„Gaat u dan mee, oom?” vraagt Jos.

„Ik ga op de dijk zitten om direct in 't water te springen als er een gered moet worden.”

Meneer Gosen kijkt nog steeds een beetje bedenkelijk. Theo is zestien, maar de meesten uit het groepje zijn jonger. Hij vindt het een hele onderneming. Eigenlijk houdt hij niet van het water, al gunt hij Theo zijn watersport wel.

Van lieverlee wordt het gesprek minder luid. Het is donker geworden. De sterren hangen stil boven het water en dansen in de spiegels van kleine golven. Soms toeketjoekt een boot voorbij.

Oom Henk tikkelt een paar tonen op de piano en dat is het sein voor muziek. Wat klinkt het hier mooi in de hoge ruimte. Buiten zal het vast nóg mooier zijn om te luisteren.

Eerst zingen ze allemaal bekende liedjes, waaraan iedereen mee kan doen. Oom Henks stem davert boven alles uit.

Later moeke samen met meneer Gosen, terwijl vader speelt. José is helemaal verloren in het luisteren naar de wisselende klanken. Anders is het dan vroeger. Want „dat” is er, het heerlijk geheim. En omdat ze nu anders luistert, zo met haar hele hart, klinkt het als nieuwe muziek. O, ze houdt van hen allemaal, die nu hier zijn. Maar het kindje dat komen zal, dat is haar het allerliefste. Ze weet het nu al.

Het is Zaterdagmiddag en het mooiste weer van de wereld. Ze zitten met z'n allen op een rij, benen bungelend boven het water. Telkens als er iemand over het plankier loopt, raken hun voeten erin.

Het hele clubje is present, Theo staat daar met de botenman te onderhandelen. Als het maar lukt, want ze hebben er drie nodig en het is niet al te vroeg.

Flip de Jong springt op: „Kom Dik, zullen we „Jolly” vast losmaken. Dan zien we de anderen vanzelf wel op het water.”

„Hè nee, blijven jullie nou even wachten tot Theo komt.”

Maar Flip heeft al lang genoeg stilgezeten. Hij port Dik in z'n zij en loopt naar de andere kant van het haventje. „We zullen heus wachten!” roept hij nog.

Theo ziet hen gaan, die wenkt driftig met z'n arm. De overige vijf krabbelen ook overeind en lopen naar Theo.

„'k Heb geen drie kano's meer,” zegt de verhuurder, „wel een flinke roeiboot.”

„Wat heb je dáár nou an,” moppert Johan Schikker, „peddelen is toch veel leuker.”

„Hebt u helemaal geen kano?” vraagt Heleen.

Ze zitten met z'n allen op een rij.

„Jawel. Eén is er nog. Nemen jullie dan één kano en één kleine roeiboot.”

Dat zullen ze wel moeten doen. Heleen en Sjouke kibbelen om een plaats in de kano, want Johan wil beslist niet in de roeiboot.

„Toe Sjouk, kom bij ons,” zegt Marian, want Heleen vindt ze lang zo aardig niet.

Na veel geharrewar vaart de vloot uit. Flip de Jong en Dik Tiesen

peddelen met de „Jolly” vooraan. Heleen en Johan sturen samen een groene kano zonder naam, en José, Marian en Sjouke hebben Theo als kapitein in de roeiboet, die op de witgeschilderde zijkant de naam „Merwede” draagt.

Een half uur hebben ze stroom mee, daarna kunnen ze fijn door de kreekjes en later, met opkomend water, met stroom-mee terug.

„We gaan tot voorbij de spoorbrug, jongens!” schreeuwt Flip, „daar is een lauw kreekje om te zwemmen.”

Het zonnetje brandt aan alle kanten, maar zo dicht bij het water geeft dat helemaal niet. Als ze een beetje door de drukke haventjes heen zijn, legt Dik z’n peddel neer en begint op z’n mondorgel een deuntje te blazen. Een paar neuriën er mee en al gauw klinkt een vrolijk gezang over het water.

Theo is een goed roeier, al zou hij ook veel liever in een kano gepeddeld hebben. Jos, Marian en Sjouk hebben het makkelijk. José zit achteraan en laat haar handen lekker door de stroom spoelen. Ze denkt aan niets anders meer dan aan water en zon. Langs de kant ruist het riet, dat hoog tegen de blauwe lucht wuift.

De „Jolly” blijft voor, die gaat veel sneller dan de groene. De „Merwede”, al heeft die een stevige roeier, blijft achteraan. Tot plotseling Theo z’n lijf krachtig naar voren buigt . . . naar achter . . . naar voor; roeit en roeit tot hij de groene voorbijschiet. Sjouk lacht zegevierend naar Heleen, die uit alle macht gaat peddelen om bij te blijven. Het duurt niet lang, of de „Merwede” gaat de „Jolly” inhalen. Flip krijgt het in de gaten. „Zet ’m op!” schreeuwt hij tegen Dik, terwijl hij in z’n ijver de maat kwijtraakt. Het is een geplons op het water, een geroep over en weer, tot iedereen hijgend de boot laat gaan zoals hij wil. Ze varen nu langs een groot stuk wei, waar wat koeien grazen en een kind bij de deur van een huisje staat. Flip de Jong wil het hummeltje een toffee toegooien, maar het komt vlak bij de kant in het water terecht. Theo zal het beter doen, hij mikt het nog net op ’t graskantje.

Onder de spoorbrug door is het lekker koel. Even stoot de Groene tegen een pijler. Johan wordt uitgelachen. Heleen geeft een gillette van schrik en tuimelt bijna in het water.

Bij een inham zijn al een heleboel zwemmers. Rond de kano’s

duiken de hoofden op, lachende, proestende gezichten met glinster-tipjes op de haren. Het is hier een joelende, spartelende troep, nu hier, dan daar zie je het water in beroering. Kleine kinderen staan op het strandje op blote voetjes te kijken. Vlakbij is de weg, daar rijden auto's en fietsen langs. Aan de andere kant van het water is de Sliedrechtse brug te zien. Er is zoveel afwisseling op de tocht, telkens krijg je wat nieuws.

Ginds een rij oude, kromme wilgen, dan weer hoog het riet, daar-achter, door dijken begrensd, moet wel de weide zijn. Boerenhuisjes met een geit en een poes en dan weer een nieuw landhuis met glas-in-lood ramen en een modeltuin.

De kreekjes zijn mooi, wonderlijk mooi en stil. Daar spiegelt het water blauwe luchten en witte wolkjes. Daar is het groen zo fijntjes, zo doorzichtig als de kleur uit een sprookje. Jammer vindt Jos het, dat de anderen zo'n lawaai maken, want zeker zitten hier vogels, die je nergens anders hoort of ziet . . . Het is zo vreemd-ver van de wereld daarbuiten. Het is een stil, rein land, waar feeën en herten horen . . .

Kijk, daar spartelen er al twee, drie in het water. „Zullen we ook ?” vraagt Marian.

Dan zwemmen ze mee, het kreekje door. De boten zijn vastgelegd aan boomstronken. Die kunnen geen kwaad.

Zo te drijven op het water, met voor je de zon, o, dat zou je wel altijd door willen doen.

„Lekker is 't hier!” roept Marian, „helemaal geen stroom . . .” Opeens duikt ze een eind opzij, want daar komt een bal door de lucht en plons! vlak naast haar in het water. José pakt hem en gooit naar Theo, die het dichtste bij is. Die geeft hem een flinke zet ergens tussen Johan en Sjouk. Dat wordt een spurt om de rode bal te bemachtigen. Telkens duikt hij op een andere plaats op en een hand grijpt en gooit. Zuiltjes water schieten omhoog, hier, daar, overal.

Wat word je er moe van. En hongerig. Een poosje later zitten ze in een grote kring, gekleed en wel, op het gras. Heleen heeft wat lekkers meegebracht. Een zak wafeltjes gaat rond. Er blijft geen kruimel over. Flip zet een kamp lied in, de anderen doen mee. Het ene deuntje volgt op het andere. Johan buitelt als een veulen om

en om door het gras. Iedereen verzint wat mals. Theo gaat een spookgeschiedenis vertellen, echt griezelig. José klimt op een boomstronk en draagt een paar leuke gedichten voor. Daverend applaus.

Zo vliegt de tijd voorbij.

De boten worden losgemaakt voor de terugreis. De zon is een stuk lager nu; die hangt vriendelijk licht-rood op de horizon. Het gaat weer fijn met de stroom mee, jongens. Van alle kanten zie je boten terugkeren.

't Is ook Zaterdagmiddag. Iedereen die van de watersport houdt, kan z'n hartje ophalen.

José wil ook weleens roeien. Dat valt nog niet eens mee, al kun je peddelen. Haar ene riem gaat bij elke slag te diep in het water en dan schiet de boot scheef. Je moet ook telkens achteruit kijken en oppassen voor aanvaring. Theo roept steeds maar: „Rechts trekken! Rechts trekken!”

Marian kan het beter, die heeft het al eens meer gedaan, moet je rekenen. Alles wat ze vanmiddag voorbijvoeren, ziet er nu anders, stiller uit in het namiddaglicht. Zelfs de koeien lijken veranderd. Zo roerloos staan ze in het weideland of ze op een schilder wachten, die hen op het doek gaat zetten.

't Lijkt wel of ze allemaal een beetje onder de indruk zijn. Er is geen gefluit, geen gezang, geen gepraat. Tot opeens die malle Flip de stemming stoort: „Zeg jongens, wie gaat er mee straks een eindje de rivier op.”

„Ik wel,” roept Johan, maar Heleen dadelijk angstig: „Nou maar, dan ga ik er eerst af.”

„Theo, ga jij ook?” vragen Flip en Dik.

„Nee,” zegt Theo kort.

Sjouk wil toch wel. „Laten we ruilen!” roept ze naar Heleen.

„Doe het niet,” waarschuwt Theo, „er staat aardig wat wind en je komt daar in het trekpat niet tegen de stroom op, dat voorspel ik je.”

Maar de anderen willen niet naar goede raad luisteren. José zegt ronduit, dat ze 't reusachtig flauw van de jongens vindt. „Samen uit, samen thuis! En als Flip zich uit wil sloven, laat hem dan alleen gaan.”

't Helpt allemaal niet. Sjouk klimt in de wiegelende kano, Heleen in de roeiboot.

„'t Kost je bovendien een kwartje extra voor de huur,” zegt Marian.

„Ach, laat ze,” moppert Theo. Hij vindt het gekkenwerk om nu nog de rivier op te gaan. Echte waaghalzerij van die lui. En die rare Sjouk ook nog.

Was oom Henk tóch maar meegegaan, denkt Jos, die had ze er wel van teruggehouden. Hè bah, de pret is er eigenlijk af. Zulke vervelende knulletjes. Juist zo'n leuke middag geweest.

Sjouk zwaait nogeens overmoedig met haar peddel. Nou moet ze 't zelf maar weten.

Theo roeit de „Merwede” het haventje in. Langs de kant wringen ze het natte badgoed uit en zoeken hun fietsen op.

„Kom, als we vlug zijn kunnen we ze bij het veer zien gaan,” zegt Theo.

De meisjes kammen hun vochtige haren wat op en dan gaat het in een vaartje de laan uit in de richting van het veer.

't Is dicht bij José's huis. Gelukkig maar, denkt ze, moeke zou ongerust worden als ik zo lang wegbleef.

„Oehoe, Oehoe!” roept ze van de kade naar boven. Ja, daar zit moeder op het terras. Ze lacht naar het vrolijke troepje, ze is werkelijk ongerust geweest, maar nu ze Jos weer ziet op de fiets, haar korte blonde haren waaierend in de wind, zucht ze van verlichting.

„Ik kom zó moe, nog heel even met hen mee.”

„Niet te lang hoor.” Ze kijkt de fietsers na, met hun vieren zijn ze. De anderen zijn zeker al naar huis.

Theo is brommerig. Hij vindt het geweldig flauw van de lui en toch voelt hij zich niet plezierig. 't Lijkt notabene of hij zo'n bang kereltje is en dat is juist helemaal niet waar. Hij rekt zich eens uit op de fiets en blaast verachtelijk: „Kinderachtig gedoe. Willen ze eens laten zien wat ze kunnen.” Heleen, naast hem, knikt. Ja, 't is waar. Die Flip ook met z'n bevliegingen. Die wil nou altijd iets geks uithalen. En Sjouk, pfff, raar kind.

Ze stoppen bij de Merwedekade.

„Kijk, kijk, daar komen ze terug.” Marian heeft ze het eerst in

de gaten. Nou zeg, die waren al voorbij het veer. Maar terug, zie je . . . Ze peddelen uit alle macht. Je kunt zien, dat ze alles op alles zetten om vooruit te komen. Geen wonder met zo'n wind. En dan straks krijgen ze 't kwaadste nog, het tochtgat!

Het water trekt de Groene zo sterk terug dat 't peddelen geen zier helpt. Kijk nou, oei, hij draait! Sjouk kán haast niet meer. Maar die Friese stijfkop klemt haar lippen op elkaar. Heleen jodelt naar hen. Even zien ze op, maar hijgend lepelen ze verder. De „Jolly” redt het wel, al komt hij als een slak op een teerton vooruit. Johans gezicht is vuurrood. Het lijkt wel of er draaikolken zijn hier. Ze zitten midden in het tochtgat.

José houdt haar adem in. Haar ogen zijn star van angst. Het water, dat haar zo lief is, ziet er uit als een dreigende massa. Het heeft al het oud-vertrouwde verloren. De zon schuilt ook weg achter een wolk. Nu verheft zich het water als een grauwe reus rond het weerloze schuitje. Ze ziet, hoe die twee vechten, de tanden op elkaar. Ze zijn allebei te trots om iets van hun angst te laten merken. Ze kijken niet op, Sjouk is op 't eind van haar krachten. Verbeten peddelt ze, maar ze gaan achteruit . . . ze draaien. Er staan meer mensen op de kant te kijken. Eén haalt er een touw uit z'n zak. „Dat loopt mis,” bromt hij, „waaghalzen.”

„Ga met de stroom mee, jongens!” roept Theo.

Johan, koppig, schudt van nee. Met een ruk wil hij vooruit. Hij zal! Plotseling schiet de peddel uit z'n hand, hij wil hem grijpen. Sjouk gilt . . . de kano slaat om.

Maar daar springt iemand in het water. Er is een angstige spanning op de kant. Wie durft dat, zo maar in de stroom.

„Theo, o, Theo!” gilt José, en buigt zich voorover. Marian houdt haar tegen, ze staat zo gevaarlijk dicht bij de kant. „Hij is sterk,” zegt ze troostend. Heleen slaat de handen voor het gezicht.

Er duikt een hoofd op uit het water, daar nog een. De man met het touw roept hen toe. Theo heeft Sjouk bereikt, hij houdt zijn hand onder haar kin. Ze zwemt al niet meer. Wat is hij sterk, die Theo. Tien, twaalf krachtige slagen met de ene arm, dan kan hij het touw grijpen. Hij klautert met uiterste inspanning tegen de steiger op, Sjouk slap in zijn arm.

Maar waar is Johan . . . ? o kijk, ginds, al een eind verder. Hij zwemt op z'n rug. Hij is dood-op.

José keert zich naar Theo. Die staat te hijgen. Ze kijkt hem bezorgd aan en als hij dat ziet, lacht hij even naar haar. Twee mensen leggen Sjouk neer. Ze heeft de ogen wel open, maar is niet in staat, iets te zeggen of zich te bewegen. Marian knielt bij haar neer: „Sjouke toch.”

Ze probeert een glimlachje, maar is te uitgeput om een woord uit te brengen. Iemand heeft warempel al een dokter gehaald.

Inmiddels worstelt Johan nog steeds, om aan de kant te komen, maar het touw, dat hem toegegooid wordt, kan hij niet bereiken. Iedereen kijkt in angstige spanning toe.

De kano bobbelt over het water met de onderkant naar boven. Een eind verder vaart een peddel, ginds nog een.

Daar nadert een grote roeiboot. Iemand steekt Johan de riem toe. Ja . . . ja . . . daar heeft hij hem te pakken. Een paar sterke armen trekken hem in de schuit. Er gaat een zucht van verlichting op.

Nu ze allebei veilig zijn, raken de tongen los. Een vrouw zegt hard, terwijl ze met haar vinger dreigend naar Sjouk wijst: „Nou, als 't mijn kinders waren, zou ik ze eens een flinke afstraffing geven, vooral háár.” De drenkelinge staat met dokters hulp alweer op twee benen. Johan zit voorlopig nog in de boot, die weet niet, wat hij zeggen, of hoe ie kijken moet, hij hijgt aan één stuk door. Waar zullen zijn redders hem aan land zetten?

Dat valt nogal mee, bij de veersteiger kan hij er al af. Met een arme-zondaarsgezicht staat hij op het kantje, „Dank-u-wel” te prevelen. Hij denkt in z'n verbouwereerdheid helemaal niet aan de „groene”, die tot voorbij de veerpont gewaggeld is. Maar wie denkt daar eigenlijk wel aan?

Theo is de held geworden, hij heeft ze toch lekker niet in de steek gelaten, al hadden ze het verdiend. Maar waar is hij?

Stilletjes er tussenuit met fiets en al. Hij bedankt ervoor om door iedereen aangegaapt te worden, piekert er alleen over, wat hij thuis zal zeggen. Ze behoeven immers niet te weten wat er allemaal gebeurd is. Maar dat natte pak, zie je.

Het hele troepje is uit elkaar. Flip en Dik zitten ver weg, in de

botenhaven, tevergeefs op de Groene te wachten. Eéns zullen ze toch wel komen. Eindelijk krijgen ze er genoeg van en gaan naar huis. Onderweg komen ze Johan met z'n druipende kleren tegen. Die moet z'n fiets nog hebben en meteen die van Sjouk. Heleen is op haar eentje naar huis toe.

Sjouk mag met dokter meerijden. Jos en Marian lopen gearmd, de fiets in de hand.

„Wat een pech,” zucht Marian.

José weet dat ze het water voortaan met andere ogen zal aanzien. Het is niet altijd mooi, om van te dromen; het is soms dreigend, het kan je meesleuren, het kan je te sterk zijn.

„Zeg moeke,” zegt ze, nadat ze alles verteld heeft. „Niets aan meneer Gosen laten merken, hoor. Theo wil het vast niet weten, dat hij Sjouk gered heeft.”

„En z'n natte pak dan?”

„O ja, z'n natte pak . . .”

„Hoor eens Jos, wil je mij een plezier doen. Ga dan voorlopig alleen in het wantijbad zwemmen. Ik ben zo verschrikkelijk ongerust geweest vanmiddag. Jullie zijn eigenlijk nog veel te jong, meneer Gosen heeft toch wel gelijk. Misschien gaat oom Henk wel eens met jullie varen, dat is ook fijn.”

„Maar 't was héerlijk daar bij de kreekjes, moe. Als oom Henk gaat, moet u ook meegaan. Dan nemen we een grote roei-boot.”

Theo heeft een heel ander gesprek thuis. Zijn vader was onderweg al haarfijn op de hoogte gebracht van het gebeurde. De mensen deden er nog een schepje op en tot slot zeiden ze: „U hebt een flinke zoon.” Dat vond vader Gosen wel erg plezierig, maar toch dacht hij met schrik aan het gevaar.

Theo is niet in de stemming om veel te zeggen. Met moeite krijgt z'n moeder het hoog-nodige te horen. Ze vliegt door het huis om schone kleren te halen en juist als Theo zich in de badkamer opgesloten heeft, komt z'n vader thuis. Hij kan moeders nieuwsgierigheid beter bevredigen. Zoonlief is voorlopig alleen maar kwaad op die waaghalzen. Gelukkig, denkt hij, is het morgen Zondag; en Maandag op school is de helft alweer vergeten.

Na de warme middag komt een heerlijke zomeravond. Boten jokken voorbij, ze dragen de veilige groene lichten vooraan. Het water kabbelt tevreden en onschuldig tegen de wal. Een wolk hangt voor de sterren. De mensen stappen langzaam over de kade. Het is hun Zaterdagavond-stap, want een hele week werken ligt achter de rug en een rustige Zondag voor hen.

7

De verjaardag

't Is eigenlijk jammer, dat ze niet met z'n achten bij elkaar zijn, om het avontuur nogeens op te halen. Nu hoor je er hier en daar brokstukken van. Op de Ulo zijn het Marian, Heleen, Dik, Flip en José, die deel uitmaakten van de wantij-vloot. Flip geeft aan een kring toehoorders een vermakelijke beschrijving en al heeft hij zelf het voornaamste gemist, hij is er genoeg over te weten gekomen om het zich voor te kunnen stellen. Dik valt hem zo nu en dan eens in de rede, omdat hij een al te fantastisch verslag uitbrengt. Maar over het slot kan hij meepraten. Heeft Johan het soms niet aan hem te danken, dat de „groene” terecht gekomen is? O heden, wat was de botenman kwaad toen hij hoorde, dat z'n kano op avontuur was! 's Avonds heeft hij in z'n eentje de „Jolly” weer los gemaakt en is op zoek gegaan. Wonder boven wonder heeft hij hem ontdekt bij de zandplaat, waar hij tegen de kant gekwakt lag. De peddels bleven spoorloos. Die hebben ze later met z'n allen moeten betalen, hoewel Johan het niet verdiende. Als Flip z'n verhaal gedaan heeft vraagt hij aan Jos:

„Ga je Zaterdag weer mee?” Maar die tikt tegen haar elleboog zonder iets te zeggen. Daarom meent Flip zich te moeten verdedigen. „Ik was al eens meer op de rivier geweest met onze kano! Maar wist ik, dat Johan zo'n kippetjeskracht heeft.”

„Er stond veel stroom,” zegt Marian.

„Ja, weet ik. Nou, ik ga Zaterdag weer hoor. Ik zal bij Jos langs peddelen en dan hard roepen.”

„Pocherd.”

„Doe ik het niet?”

Zo bekvechten ze nog een poosje door.

Op de H.B.S. heb je dan Theo, Sjouk en Johan, met de hoofdrollen uit het drama. Theo zegt helemaal niets, Johan weinig en Sjouk loopt met lange verende passen naast haar vriendin en die alleen krijgt het verhaal te horen.

Er is gauw genoeg iets anders, dat de aandacht vraagt.

Voor José alvast: haar verjaardag. Wie zal ze allemaal vragen en wat zal ze trakteren? Marian en zij zullen samen weleens uitzoeken, wie er zullen komen. Niet te veel maar, dat is zo druk voor moeder.

Ze zitten in Jos' kamer, elk met een Engelse vertaling voor de neus. Buiten klingelt het klokkenspel: kwart over vier. Heel dichtbij nu, door het open raam. Moeke komt er aan, met thee.

„Weet je al, wie er Vrijdag op je verjaardag komen?” vraagt ze.

„O ja, Marian, laten we's kijken. Heleen de Bruin, Tineke Vergeest, die zijn verleden jaar ook geweest . . .”

„En Theo Gosen ook natuurlijk, die komt altijd. Zullen we Johan ook vragen?”

„Nee, Johan maar niet. Flip de Jong . . .”

„O die kwast! Die maakt een kabaal hoor.”

„Als ie teveel praatjes heeft, gooien we hem er gewoon uit, hé moc.”

„Natuurlijk.”

„Nou, dan zijn er genoeg, zes. En misschien komt oom Henk ook wel.”

Moeder gaat neuriënd naar beneden. Terwijl ze in de thee lepelen, worden er plannen beraamd. Een avond is zó om en daarom moet je zoveel mogelijk leuke spelletjes bedenken. De oude bekende, vanzelf, daar kan iedereen aan mee doen. Maar je kunt toch ook iets nieuws bedenken. Ze pijnigen hun gedachten af, maar telkens als de één iets weet, wordt het door de ander weer afgekeurd.

Samen kom je er toch altijd weer. Marian zegt: „Laat iemand een spannend verhaal vertellen.” En Jos: „O ja zeg, en dan maken we er een soort toneelstukje van. We hebben op zolder een boel ouwe kleren, hoeden en zo, dat kan best leuk worden. Je moet dan natuurlijk een verhaal bedenken, dat geschikt is om opgevoerd te worden.”

„Dat doen we!“ Ik zal thuis ook eens rondneuzen of ik iets kan vinden dat we kunnen gebruiken.”

„Maar nog niks aan de anderen zeggen hoor.”

„Nee, we zeggen niets.”

Weer begint het klokkenspel, dat is een goeie waarschuwing, want er ligt nog huiswerk genoeg te wachten.

't Is net of je 't in je slaap al voelt dat je jarig bent. Je wordt veel vroeger wakker en dan, met dat eigenaardige blijte, dat elk jaar terugkomt. Feest, kadootjes, en dat je weer groter bent geworden. Alle dingen ineens. Je kijkt de wereld met nieuwe ogen aan. Ja, 't is of je in die ene nacht veranderd bent. Je wilt immers zo graag groot zijn en wijs. José zeker. Ze wil zo graag veel weten, veel kunnen. En elk jaar kom je dichterbij het grote wonder, dat „leven“ heet. 't Is of ze in een poort staat, die toegang geeft naar een wijd, wijd park. Je kunt maar langzaam binnengaan en telkens krijg je meer te zien: bomen, bloemen in de mooiste kleuren, een vijver, een witte zwaan . . . Ieder jaar in je leven kom je dichterbij het ideaal, dat je van kind-af in je draagt.

Juist op je verjaardag ga je daarover denken. Niet zo lang, want, och heden, er is zo veel! Kijk maar eens, de deur gaat langzaam open en vaders hoofd komt om de hoek.

„Hallo José, ben je al wakker?”

„Eigenlijk niet paps, tenminste alleen mijn hoofd is wakker, de rest slaapt nog.”

„Blijf maar liggen, kleine luiak, ik leg het pakje op tafel. Als je wakker wordt mag je 't uitpakken. Maar als je hoofd niet slaapt, hier dan . . .” en hij geeft haar de eerste zoen op haar veertiende verjaardag.

Zodra ze alleen is, springt Jos eruit en op het pakje af. Een klein kartonnen doosje komt tevoorschijn en daarin, op donkerblauw fluweel, een zilveren horloge. Jos krijgt een schok van blijdschap. Dat had ze nu juist zo graag. Ze rent naar moeders slaapkamer. Die krijgt bijna geen kans om te feliciteren, Jos zoent en danst en klapt in de handen. Het staat precies gelijk met de radio-klok, en wat een leuk gehoor, die zachte tik-tak.

„Mijn eigen horloge,” zegt ze trots. Er is een rood-suède bandje bij.

Moe houdt nog een soort toespraakje, dat doet ze elk jaar, maar Jos is te opgewonden om er veel van te horen.

Pas als vader gaat bidden, kan ze stil luisteren, want dit gebed is voor haar bestemd. Hij dankt de Here, dat Jos weer een jaar gespaard is. Hij vraagt of God haar altijd wil zegenen, haar kracht wil geven, als ze moeite of verdriet zou krijgen; of Hij haar dicht bij Zich wil houden. En dan bidt hij voor het kindje dat komen gaat. Als vader zo ver is, weet Jos, dat ze daarom nu zoveel blijer is dan andere jaren. Als ze vijftien jaar wordt, is ze niet meer alleen. Ze probeert zich voor te stellen, hoe het hier dan in huis zal zijn. Het wiegje staat in de kamer, en je hoort allerlei kraaigeluidjes. Elke dag voor je naar school gaat, kijk je even achter het gordijn of het wel goed ligt, en zodra je thuiskomt alweer het eerste naar Baby en zo altijd maar door. Telkens zie je er wat nieuws aan. Het kindje gaat praten . . . kruipen . . . lopen. Jammer, dat het nog zo lang duurt, je moet maar wachten en geduld hebben.

Op school staan alle meisjes om haar bank, het horloge te bewonderen.

't Valt niet mee om de hele morgen erbij te blijven met je gedachten. Bovendien krijgt ze iedere keer een stootje in haar rug: „Hoe laat is 't?” want ze hebben geen klok in het lokaal.

Vandaag vrij van huiswerk. Na vieren kan ze alles gereed maken voor de visite, die vanavond komt. Samen met moeke zoekt ze de traktatie uit en dan gaan ze gauw naar huis terug, want verbeeld je, dat er al iemand komt. Om het hoekje bij de brug zien ze oom Henk zwaaiend en lachend aankomen.

„Ik dacht: de vogel gevlogen, en wilde net naar huis gaan. Heb je lekkers gekocht, prachtig, dan kom ik op tijd . . . en welgefeliciteerd hoor.” Hij geneert zich niet om nichtje midden op straat een pakkerd te geven.

„Komt tante niet mee?” vraagt Jos.

„Ze wil wel graag vanavond, maar dan is er zeker belet vanwege het jonge volkje.”

„Het jonge volkje vindt het wel leuk, als u en tante erbij zijn.”

„Hè, dat is dus een pak van mijn hart. Ik durfde het eigenlijk haast niet te vragen.”

Moeke lacht maar eens, ze kent haar broer Henk al zo'n beetje. Die drukteschopper voelt zich het meest op z'n gemak bij de jongelui.

's Avonds trekt hij alweer het eerste aan de bel, maar tegelijk komen Flip, Theo en Heleen er aan. Marian is na haar huiswerk meteen gekomen en mee blijven eten. Tineke sluit de rij.

Flip moet natuurlijk dadelijk met iets mals beginnen. Als hij binnenstapt legt hij een pakje in José's hand: „Hier is het bewijs van toegang; als ik volgend jaar weer mag komen, zal ik iets groots meebrengen. M'n zakgeld is bijna op, zie je.”

Jos duwt het weer in zijn handen terug: „Vervelende jongen, ik wil het niet eens hebben. Je behoefde immers niets mee te brengen. Wat is dat voor gekheid: bewijs van toegang, wat een onzin.”

Marian geeft haar een duwtje: „Ach kind, het is Flip, dat moet je niet vergeten.”

Flip kijkt zo perplex, dat ze ineens in de lach schiet. Dan krijgt ze voor de tweede keer het pakje. 't Is een mooi, klein vaasje. „Dankjewel, Flip,” zegt ze verzoend.

Er is meteen een goeie stemming in de kamer. Ze kijken met z'n allen op het terras naar de boten die voorbijtuffen. Een paar kunnen er zitten, de rest staat over het hek geleund.

In de kamer kwetteren stemmen door elkaar. Iedereen heeft iets te vertellen. Het allerlaatste zonnestraaltje schiet als een vonkje door de oranje-limonade, terwijl Jos taartjes gaat rondbrengen.

Het wordt een echt leuke avond. Eerst doen ze een stuk of wat bekende spelletjes, waarbij telkens een lach-salvo opklinkt. Het nieuwe, dat Marian en Jos uitgedacht hebben wordt een succes. Wie anders dan oom Henk zou het verhaal moeten vertellen. En wat voor één! Zonder dat het nagespeeld wordt, is het al spannend genoeg. Oom laat z'n stem eerst geheimzinnig dalen, want 't gaat over gruwelijke rovers in een donker bos. Een schone jonkvrouw wordt geschaakt. Het ziet er gevaarlijk uit. Maar de bekende dappere ridder verschijnt en iedereen mag met het slot tevreden zijn.

Oom Henk gaat er bij staan, soms neemt hij een kruipende houding aan, dan schiet hij onverwacht naar voren. O, 't is prachtig en wat

een steun hebben de spelers van straks aan hem! Eigenlijk wel jammer dat je weet hoe het afloopt. Bij het spel zal de spanning er misschien uit zijn. Maar dat valt mee. Vijf trekken er naar boven om zich te verkleeden. Jos mag schone jonkvrouw zijn, omdat ze jarig is. Theo moet weer eens voor dappere held spelen. Flip, vader en oom Henk zijn rovers. Marian had eigenlijk wel graag mee-gedaan, maar een vrouwelijke rover is een beetje gek, en tenslotte moet er ook nog publiek zijn.

Oom Henk ziet er werkelijk woest en dreigend uit. Flip is meer clown dan rover, maar om zijn zotte invallen wordt het meest gelachen. De jonkvrouw stelt zich dapper te weer. Zo goed, dat vader een flinke schram op z'n gezicht krijgt, omdat hij onzacht met haar jonkvrouwelijke nageltjes in aanraking komt. Theo heeft zich geweldig uitgedost met z'n hoed-met-veren. Je moet goed kunnen zien, wie de ridder is. Het publiek is zeer tevreden en het is jammer, dat er geen gordijn open en dicht gehaald kan worden, want toneel en zaal zijn één.

Tot slot maken de spelers een fraaie buiging. José struikelt daarbij over haar gewaad en rolt voorover tussen het publiek. Nu ziet iedereen, dat het maar een laken is, dat kunstig over haar feestjurk heen was gedrapeerd en vastgebonden met een fluwelen band. Maar wat hindert dat.

Alle gasten hebben gloeiende gezichten van de pret. Oom Henk verlaat met woest gebrul het toneel. Onderweg verliest hij z'n ver-vaarlijke snor. Flip buitelt achter hem aan.

„Wat een verschrikkelijke bende,” zucht José, die als laatste de zolder rondkijkt. Morgenvroeg zal ze moeke wel even helpen, nu gaat ze gauw de trap af om het einde van 't feest mee te maken.

8

Vacantie

Het is nu al bijna Juli en de spanning stijgt van dag tot dag. José zit voor haar overgang. Elke dag hetzelfde liedje: gauw uit school naar huis en achter de boeken. Het scheelt niet veel of ze zou het hele zaakje op willen pakken en in een hoek gooien. Bah,

geen aardigheid aan: repetitie, repetitie, je wordt er suf van. En dan die brandende zon vandaag. Is er nou niemand die een greintje medelijden heeft?

Sommige meisjes in de klas krijgen het gewoonweg toegewaaid. Die gaan nog fijn zwemmen en fietsen, 's avonds maken ze „even gauw” hun huiswerk. En dan halen ze warempel nog een goed cijfer ook.

Zij niet. Zij moet maar blokken en vechten tegen de moedeloosheid. Soms zit ze zomaar een deuntje te huilen van narigheid. Moeke is de enige, waar je wat aan hebt. Die brengt je tenminste eens een kopje thee en overheert je thema's. Dat helpt in elk geval iets. Moeder weet wel, hoe erg ze haar best moet doen om het te halen. Er zullen heus nog een paar vijven op het rapport komen, dat weet ze nu al. Maar verbeeld je, dat ze zitten blijft... Niet meer bij Marian in de klas. Want die haalt het met glans. Die krijgt voor al haar talen minstens zeven. Nou ja, goed, zij heeft stellig een acht voor Nederlands. En wiskunde is vast minstens zeven, maar de rest...

Eerst werkten zij en Marian altijd samen. Maar telkens als ze een poos „geblokt” hadden, begonnen ze vanzelf te praten. Het ging niet meer. Alleen is wel erg saai, maar dan doe je tenminste wat je kunt.

Niet uit het raam kijken... je ogen doen pijn van de felle zon op het water. Zelfs hier is het warm. En dan te horen hoe iedereen over de vakantie begint te praten. Wás het maar vast zo ver. Kom, niet dromen. Wérken, werken.

Als je een poosje in je eentje hebt zitten huilen van ellende, is 't net, of het weer wat beter gaat. Bespottelijk als je eraan denkt. Voor geen geld van de wereld zou ze aan iemand willen bekennen hoe wanhopig ze soms is. Op school heb je immers nog een groot woord, doe je net, of het heus zo erg niet is. En toch wordt er in de klas de laatste dagen geen gekheid meer gemaakt. 't Is te merken, dat iedereen een beetje in spanning raakt. Zelfs de grootste drukteschoppers van de klas binden wat in. Flip de Jong bijvoorbeeld, die is ineens zo mak als een lammetje. 't Is de vraag of het helpen zal, want hard werken kan hij gewoon niet.

... Zo, nu nog een Duitse vertaling en Engels lezen.

's Avonds zit ze moe en witjes beneden.

„Kom puk, ga je mee een eindje om,” zegt vader.

„Hè ja.” 't Is zo'n mooie avond. Ze lopen gearmd eerst door de oude straatjes waar de warmte nog tussen de huizen hangt. Dan de tunnel door, naar het park. 't Ruikt er lekker naar pasgemaaid gras en in de schemer kun je de kleuren van de honderden bloemen nog wel raden.

Ze gaan op een heuvel zitten. Hier heb je een prachtig uitzicht. Ginds de kerk, juist in 't verlengde van de vijver, die voor hun voeten ligt en waarin de verre lichten zich spiegelen.

„We komen altijd weer bij het water terecht,” lacht vader. Hij steekt een sigaret op; dat houdt de muggen op een afstandje. Want die zijn er hier genoeg, zulke plagers.

Snel valt de duisternis, het kleine vuur bij vaders mond geeft steeds meer licht. Donker rijen de bomen rondom. José vergeet voor een poosje het hele nare overgangs-gedoe, ze loopt stil naast vader te dromen. Het is als een sprookje, en nu kun je een verhaal bedenken, zo in het schemerdonker: er was een ... Toen ze klein was, vertelde moeke ook altijd tussen licht en donker. Dan lééfde alles zo.

Moe kon toch fijn vertellen. Later, als 't kindje groot genoeg is, zal zij het doen.

Een heleboel verhaaltjes. Als ze dan gezellig bij de haard zitten, en zij in vaders stoel met het kindje op schoot ... Want als vader komt, gaat altijd het licht op. Dan is 't gewoon weer avond en er moet gegeten worden.

De winter is toch eigenlijk heerlijk. Als er vuur in de haard is ... Hoe zal het deze winter zijn? Ze zullen wel hard moeten stoken in zo'n grote kamer, vooral als 't kindje er is.

Hè, wie zit er nou midden in de zomer aan de winter te denken. Paps stoot haar zacht aan: „Hé puk, sliep jij? Waar denk jij allemaal aan?”

„Moet je horen, paps, maar lach me niet uit.”

„Nee, kom op met je dromerijtjes.”

„Ik dacht aan ... aan donkere, glimmende straten, zo koud ...

en ik er door. En ik weet dat thuis de kachel brandt. Dat moeke wacht en . . . en."

„Nou toe maar."

„En het nieuwe kindje." Ze zegt het zacht aan vaders oor, ze weet, dat hij haar helemaal begrijpt. Hij is blij, dat ze tenminste even het geploeter van de laatste dagen vergeten kan, hij weet best hoeveel moeite het José kost om het te halen.

Als ze terugwandelen is het helemaal donker geworden. Ze knippen tegen het licht in de kamer. Het ruikt naar versgezette koffie en moeder zit aan tafel met naaiwerk.

Aan alles komt een eind. Het rapport, dat malle papieren floddertje, moet het nu maar vertellen. Klets, daar ligt het. José heeft een gloeiend rood gezicht en tuimelt in een stoel.

„Ha, die moeke!"

Moeder kijkt haar vragend aan.

„Hoe is 't?"

„Blijven zitten, kijk maar."

„'t Zal waar zijn. Hú, dan trok je wel een ander gezicht."

„Hoe dan?"

„Zo," en moeder trekt een lip om van te schrikken.

„Enig! Zo had ik 't nou echt ook willen doen, maar 't ging niet."

Jos springt uit de stoel op en graait weer naar het rapport. „Kijk eens."

„Schitterend is het niet, maar dat had ook niemand verwacht. Alleen die negen voor Nederlands, zeg. Daar heb je alles mee opgehaald."

„Ja, anders was ik blijven zitten, zo vast als een huis."

„En Marian?"

„Allemaal zevens voor talen, Nederlands ook. Drie zijn er blijven zitten. Niet veel, hè. Twee meisjes en een jongen. Flip de Jong is voorwaardelijk over, de rest gewoon . . . En nou ga ik eerst m'n boeken heel ver wegstoppen."

„Zes weken kijk ik ze niet meer aan."

„Vacantie . . . vakantie . . . vakantie!" zingt José en bij elke trede van de trap wordt haar stem hoger, uitbundiger. Boven grabbelt

„Blijven zitten, kijk maar.”

ze boeken en schriften bij elkaar en duwt ze diep, diep weg in de donkere kast.

Ze is nauwelijks klaar, of ze hoort in de verte een aanhoudend getoeter. Nieuwsgierig kruipt ze uit de kast om te kijken wat het wel zijn kan. Ze buigt zich voorover uit het raam, zodat ze een stuk van de kade kan zien. Het is de claxon van een auto, kijk maar. Daar staat hij. Je ziet hier net de zwartglanzende kap . . . Goeie, wat een mooie! Wie kan het zijn? Een hand steekt uit het portier, dan een hoofd . . . Hè, oom Henk!

„Oooom! Oom Henkie!” roept ze, keert zich om, rent naar de trap en tuimelt bijna naar beneden. Moe komt de kamer al uit.

„Oom Henk. Hij heeft een auto.” Jos is al bij de trap en trekt de deur open.

„Hij zal wel omrijden, wacht maar even,” zegt moeder, maar Jos heeft geen geduld, ze wil hem eerst zelf zien. „Toe, ga mee, moeke, even kijken.”

Maar daar komt hij de binnenhaven op. Wat een prachtige wagen.

Die oom Henk, daar heeft hij niets van verteld.

Samen staan ze bij het portier, als ie uitstapt.

„Dag kinderen,” zegt hij met z'n harde joviale stem, z'n ogen lachend van de binnenpretjes.

„Hoe vind je hem?”

„Is die van jou, Henk,” vraagt moeder stomverbaasd.

„Nee hoor, van de zaak. Maar ik kan er altijd over beschikken.

Mooi wagentje, niet.”

Moe steekt haar hoofd naar binnen en keurt hem van alle kanten.

„Een juweel! Wel broertje, je wordt een big man!”

Een big man . . . een groot man. Jos weet nou lekker wat het betekent.

„Mag ik er eens inzitten?” bedelt ze.

„Gerust hoor. Zullen we een eindje omgaan?”

„Ja zeg, laten we paps gaan halen.”

„Kom dan eerst even een kop koffie drinken, Henk,” stelt moeder voor. „Nu is het nog wat te vroeg om hem te halen.”

José popelt. Haar rapport ligt vergeten op een hoek van de tafel. Oom vertelt in geuren en kleuren over de auto. „Jullie wist zeker niet eens, dat ik in 't voorjaar al rijden geleerd heb.”

„Nee, zeg, hoe heb je dat zo stil kunnen houden? Vroeger kon je nooit een geheim bewaren, broertje.”

„Nu ben ik immers oud en wijs . . . kom nichtje, 't is tijd.”

Jos duikt in de wagen en voelt zich meer dan prinses naast oom. Wat rijdt ie lekker! Je bent er in een wip. En wat zal vader opkijken. Daar komt hij juist aan, pratend met een andere heer. Oom geeft weer een pittige mars op de claxon, José steekt haar hoofd uit het raam. O heden, dat verwonderde gezicht: „Wat hebben we nou?”

Vaders collega wil doorlopen, maar daar is geen sprake van. „U kunt gerust meerijden,” vindt oom Henk, dus stappen ze allebei in.

Die oom is net een jongen. Hij rijdt een heel eind om, expres om die vreemde heer ook 's een pleziertje te doen. Nou, die is meteen goed af.

Vader komt haast niet uitgekeken. Hij wil precies weten hoe dat met die knoppen en klokken in elkaar zit. Oom Henk vertelt maar: dit hiervoor, dat daarvoor en kijk, wat een praktische versnelling

en vind je de bekleding niet aardig . . . ? Zo gaat het maar door tot huis toe. Oom stuurt als de beste.

Jos komt tot de ontdekking, dat autorijden het heerlijkste is wat er bestaat. En dat juist oom Henk er een heeft, de aardigste oom. Je zult zien, dat hij haar dikwijls meeneemt voor een tochtje. Dan is het net, of ie ook een beetje van jezelf is.

Oom gaat nog even mee naar boven, want hij wil horen, hoe iedereen het zijne zegt van de auto.

„Hoe vindt tante Lenny het?” vraagt Jos.

„Reusachtig, en vooral met de vakantie, dat begrijp je.”

O ja, de vakantie.

„Hebben jullie dan al vaste plannen?” vraagt moeder.

„En of. We willen naar Zwitserland.”

„Toe maar.”

„Ga mee, zeg, gaan jullie drieën mee! Achterin is ruimte genoeg en Jos heeft maar een halve plaats nodig.”

„Hè moeke, paps toe, zeg ja!”

„Kind, dat zegt oom maar voor de aardigheid. Tante Lenny kan het er wel helemaal niet mee eens zijn.”

„Nou oom . . . ?”

„Ik denk, dat Len het juist erg leuk zal vinden, zustertje. Denk er maar eens over, maar niet te lang. Morgen is de uiterste datum, want er moeten dan plaatsen in 't hotel bijbesproken worden.”

Als een wervelwind is oom gekomen en gegaan. 't Lijkt wel of je z'n stem nog in de kamer hoort gonzen.

Het rapport is nu helemaal in de verdrukking geraakt. Niemand heeft er erg in. Jos springt moeder maar achterna van de kamer naar de keuken en terug.

„Moes, u wilde zo graag de bergen zien, weet u nog wel. En het kost nou niet zo veel geld. En u hoeft niet met de koffer te sjouwen. Als u niet wil, hoeft u geen stap te lopen.”

„Kind schei uit, ik word er tureluurs van . . .”

Vader heeft de krant genomen. Hij laat hem een eindje zakken om Jos tot stilte te manen en ineens valt z'n oog op het grijze boekje, Jos' rapport.

Ha! Zo'n opgewonden standje. Vergeet ze notabene haar punten-

lijst te laten zien, waar ze zo voor gezwoegd heeft. En terwijl de stemmen nog uit de keuken opklinken bladert vader door het boekje met al de moeilijk verworven cijfertjes.

Bevordert tot het derde leerjaar.

Mooi zo. Wel een paar magere vijfjes, maar kijk es eventjes, een negen voor Nederlands. Dat is toch mooi. Dat weegt aardig op tegen een Franse vier.

Jos komt juist met een schaalje boterhammen aanlopen. O ja, hoe kon ze 't toch vergeten! Vader heeft het al gezien dat ze over is. Ze krijgt een kneepje in haar wang.

„Gelukt.”

„Ja, gelukt, paps. Zes weken vakantie, hiep hoy!”

„Laat ik het meteen maar tekenen.” Vader zet z'n naam met zwerige hoofdletters en bijna onleesbaar kleine lettertjes erachter: „Zo, dat kan alvast niet vergeten worden.”

De vakantieplannen zijn zo gauw niet afgehandeld, o nee. Tot laat op de avond blijven ze erover bezig. Wat zullen ze doen? Naar zee, zoals andere jaren? Naar de bossen? Dat zou voor moeder nu wel het rustigste zijn. Of . . . of . . . Zwitserland.

Die oom Henk heeft even de rust verstoord. Anders waren ze 't natuurlijk al lang eens geweest.

„Ik weet wat,” zegt moe ineens. „Gaan jullie samen mee naar Zwitserland, dan blijf ik dit jaar eens rustig thuis.”

„Neee,” roepen vader en José tegelijk. „Wij zeker lekker in de auto en jij hier.”

„Maar 't kost veel geld met z'n drieën, Zwitserland is duur.”

Jos zucht in spanning. Hoe zal dat wel aflopen? En morgen moet oom Henk het weten, dan moeten ze schrijven immers.

„Toe kindje, ga jij naar bed, 't is de hoogste tijd.”

„En wat gebeurt er? Gaan we?”

„Daar zullen je moeder en ik nogeens samen over praten. Morgen weten we 't heus wel. Nacht puk.”

Niets aan te doen. Ze is ook eigenlijk wel erg moe. Toch ligt ze nog lang te woelen eer de slaap komt. Telkens klingelt het klokkenspel tussen haar denken door.

Dat je nu over bent . . . geen gezeur meer met nare thema's . . .

geen angst voor morgen. Hè, nu eens fijn languit gaan liggen. Weg die dekens. En het kussen op de koele kant keren . . . Zo, kijk, net een stukje maan.

Hallo, zeg, hou jij ook vakantie, dat je zo krenterig voor de dag komt? Of nee . . . voor de nacht eigenlijk. Zeg, goeie ouwe maan, wat denk je ervan? Zal het Scheveningen worden, of Hilversum, of . . . Waar is je knipoog nou? Je lijkt wel een stukje kaas, waar vader aan gesneden heeft. Die rondt het altijd uit, weet je. Waar is je oog, maan?

Dag sterren, komen jullie erbij? Krijg je niet genoeg van al dat gespiegel in het water? O, maar je ziet veel meer dan onze rivier. Alles zie je, bomen, huizen, bergen . . . Pas op, daar komt een wolk. Boeh, wat een zware . . .

Opeens is alles vergeten: de maan, de klok, de bergen, alles. Want plotseling schiet het als een blijde schok door haar heen: na de vakantie, het kindje!

Voor ze zelf naar bed gaat, wipt moeke nog even José's kamer in. Oh, ze slaapt al. Dat valt mee na zo'n drukke dag. Ze schuift zacht de deken over haar heen.

Moeder weet nu al wat ze doen zullen. Ook zij kijkt uit het raam. De maan heeft een hele reis gemaakt en is bijna weer verdwenen. Een boot dokkert langs in de nacht. José zucht diep in haar slaap. Nu denkt moeder ook aan het kindje dat komen zal.

De volgende morgen komt tante Lenny koffiedrinken. José is juist een paar boodschappen doen.

„En . . . hebben jullie al beslist?”

„Ja. Ik vind het erg aardig van jullie dat je ons mee wilt nemen, maar heus, Len, ik blijf liever op m'n gemak thuis.”

Tante's gezicht betreft. „Hè nee toch! We rijden kalm aan, hoor. De wagen moet immers nog ingereden worden. 't Zal zo'n teleurstelling voor Henk zijn. Die verheugt er zich al op. Hij vindt het zo fijn, als Jos meegaat, je weet hoe hij van kinderen houdt.”

Tussen de middag komt oom Henk zelf nogeens een aanval doen. Nu heeft hij een ander voorstel:

„Als Jos alleen eens meeing.”

„Nou? José . . .?”

„O, oom Henk. Ik . . . ik . . . natuurlijk dól-graag. Maar wat doen vader en moeder dan?”

„Die gaan samen naar de bossen,” zegt vader.

„Vindt u 't dan niet jammer, paps?”

„Helemaal niet, ik blijf liever bij moeder dit jaar. Nou kind, 'k zou maar gauw ja zeggen. Is het niet geweldig? Wie zal op z'n veertiende jaar een reis naar Zwitserland mogen maken?”

Als Jos ziet dat ze 't haar zo echt gunnen, durft ze zeggen, hoe fijn ze 't vindt.

„Dat is dus afgesproken. Vandaag nog schrijf ik een brief naar Gersau, aan het Vierwoudstedenmeer. 't Is te hopen, dat er plaats is. Nou luidjes, dan ga ik maar meteen,” en weg is oom.

José danst de kamer door. „Zwitserland! Zwitserland! Zeg, kun je daar zwemmen ook, moe?”

„Ik denk het wel, 'k zou in elk geval m'n badpak maar meenemen.”

„En vergeet niet, een paar stevige schoenen aan te trekken,” zegt vader. „En een warme trui moet je ook nog hebben, want boven in de bergen kan het koud zijn.”

„Gaan we in de sneeuw?”

„Dat moet je maar aan oom Henk overlaten. Die heeft natuurlijk een heel plan bedacht.”

Het duurt nog drie weken voor ze weggaan en die hebben ze heus wel nodig, want er is nog van alles te doen. José wil moeder ook flink helpen. Tonia is er wel, maar moeke moet telkens boodschappen doen en er is extra veel te wassen.

„Vindt u 't heus niet erg dat ik alleen ga?” vraagt ze voor de zoveelste keer, als ze samen over de Voorstraat lopen waar ze de laatste inkopen gedaan hebben.

„Helemaal niet hoor,” zegt moe geduldig, ook voor de zoveelste keer.

„In de bossen is 't ook fijn, wat dacht je. En 't is mooi, dat we allemaal tegelijk uitgaan, dan zijn we ook weer met z'n drietjes terug.”

„Mooi groot huis, hè moe, waar u in pension gaat. Op de foto kan je zien, dat het midden in de bossen is. Alleen jammer, dat je er geen water hebt.”

„Maar we gaan vast weleens naar Loosdrecht. Dat is juist een mooi fietstochtje.”

„Gaat u ook zeilen?”

„Misschien, 'k weet het nog niet. Anders gaan we er fijn naar zitten kijken op de kant.”

„O moeke, Zwitserland . . . Zou 't griezelig zijn, zulke hóge bergen.”

„Griezelig, welnee. Er zijn zulke prachtige autowegen tegenwoordig. Oom Henk is een goeie chauffeur, hoor, dat heb ik al lang gezien.”

„Eerst slapen we in Luxemburg en de volgende dag gaan we in één keer door naar Gersau. Zou oom Henk er niet moe van worden?”

„Misschien een beetje. Oom Henk is zo sterk.”

„Ja heel sterk . . .”

Zulke korte gesprekken heeft Jos met moeder. Ze willen beiden niet weten, dat er diep-weg iets verzwegen wil worden. Iets, een klein verdriet. Nog nooit is José alleen zo lang weggeweest, twee weken. Weleens een paar dagen bij een tante, of bij oma. 't Zal zo vreemd voor moeke zijn. Gelukkig maar dat ze tegelijk uitgaan. Nee, dat ze elkaar zullen missen, daar praten ze niet over.

Alleen het afscheid, zie je.

Moeder staat over haar koffer gebogen. Ze heeft eerst José helemaal afgeholpen. Je zou niet weten wat er nu nog vergeten kan zijn. De wagen staat al voor en oom Henk schikt de koffers in de achterruimte netjes tegen elkaar.

„Kijk es moe, uw kousen liggen hier nog. Moet u die er niet bij doen?”

„O ja, goed dat je 't zegt, en dáár die zakdoeken. Toe Jos, laten we elkaar gedag zeggen, want oom Henk wordt ongeduldig. Die maakt daar een lawaai.”

José draalt nog . . . 't moet er toch van komen.

„'k Hoop dat je een fijne reis hebt, kindje. Schrijf maar dikwijls.”

„Ja schrijf maar dikwijls, grote dochter!” Vader staat ineens naast hen. „En geef je moeder en mij nou 'n zoen voor veertien dagen’.

Jos kust moeder dan maar. Vader legt z'n arm om haar schouder: „mij ook een extra stevige!”

Oei, dat rare gekriebel achter je ogen. Toe, nu gauw naar beneden. Zo . . . dat is voorbij. Je gaat toch niet huilen als je voor je plezier uit bent.

Vader en moeder staan bij de deur als ze wegrijden. Zwaaien . . . zwaaien, voor 't laatst. Dan gaan ze een hoek om en laten de binnenhaven met z'n schepen en bossen touw, met z'n bergen zand en rammelende kettingen achter zich.

De avontuurlijke reis gaat beginnen.

José schuift dicht bij het raam. Ze heeft een hele ruimte naast zich. Tante's tas staat er nu naast haar eigen schoudertas, waar ze de picnic voor vandaag in heeft. Het laatste Hollandse brood. Maar daar zijn ze voorlopig niet aan toe. Er is zo veel te zien en te denken.

Oom Henk babbelt aan één stuk door. Hij wijst op de mooie, brede rivier bij de Moerdijk, op de prachtige brug, „zo'n stevige knaap” en alles wat er verder te zien is. Tante Lenny zegt af en toe: „Ja man, we zien het heus wel, let toch op je stuur.”

Te denken is er ook genoeg. Want José geeft verstrooide antwoorden, omdat ze er niet helemaal met haar gedachten bij is. Wat zou moeke doen . . . ? Zitten ze al in de trein . . . ? Jammer toch dat ze niet meegaan. Plaats genoeg. Zo'n fijne reis. Of Marian bijvoorbeeld. Je zit hier helemaal in je eentje, wat zonde. 't Zou natuurlijk veel te duur zijn met nog een meisje. Maar wat zouden ze samen een pret gehad hebben. Marian is met haar zusje Dora in Utrecht, logeren bij hun oma. Dora is wel een stuk jonger, en nichtjes van Marians leeftijd zijn daar niet. Verleden week zijn ze weggegaan. Gisteren kwam er al een kaart van de bossen. Ze gaat natuurlijk fietsen. Dora achterop.

Zou tante Lenny 't ook leuk vinden, dat zij erbij is. Maar natuurlijk, anders zou ze 't niet zelf gevraagd hebben. Ze is soms zo stil, heel anders dan oom Henk.

Twee weken is een lange tijd. Er gaan alvast vier dagen voor de reis af. Hoe zal 't zijn in zo'n vreemd hotel? Heel anders dan gewoon logeren. Iedereen denkt natuurlijk, dat oom en tante haar ouders zijn.

O kijk eens, daar heb je de bossen al. Ai, prachtige laan. En 't ruikt lekker . . .

Bom, stil staan ze.

„Wie heeft er trek in koffie?” vraagt oom.

„Hè ja, ik,” zeggen ze tegelijk.

De grote tas moet mee uit de wagen. Op een open plek gaan ze een ongevaarlijk vuurtje stoken. Tante haalt een apparaatje voor de dag, waar ze een paar spiritustabletten op legt, die ze aansteekt. Uit een fles gooit ze water in een grappig keteltje. Jos zet kopjes gereed, oom maakt een blikje melk open. Een schepje koffiepoeder moet er in elk kopje. Na een poosje begint het water al te zingen. Ieder krijgt er cake bij. Oom steekt meteen een sigaret aan.

Ze lopen nog een eindje de laan in om de stijve benen wat los te maken.

„Zouden vader en moeder al in de bossen zijn?” denkt José hardop.

„O nee, die zitten nog in de trein. 't Is een hele reis naar Hilversum.”

Jos krijgt de kaart van oom Henk en daar kan ze nu precies de route op volgen. Zo leer je gemakkelijk aardrijkskunde.

Bij de Belgische grens moeten alle papieren gecontroleerd worden. Dat duurt een heel poosje, want er staan wel drie auto's voor hen.

De huizen zien er meteen al anders uit. En zulke leuke winkels. Ze rijden over de brede wegen van Antwerpen. Bij Mechelen is een mooie plaats om te picnicken, een heuveltje waar je tegenaan kunt leunen en wat heesters rondom. Oom Henk heeft hap-hap in een ommezien zijn broodjes verorberd en gaat eens even lui in 't zonnetje liggen. Jos wil de buurt verkennen, maar tante Lenny roept haar dadelijk terug, want ze moeten verder.

Wat is zo'n dag vlug voorbij als je zoveel ziet. Je ogen worden zo moe, dat je gaat zitten soezen. Dan ineens zie je, dat het een heel stuk later geworden is. In Namen stappen ze even uit. 't Is hier mooi langs de Maas. Ze leunen met z'n drieën over de brugleuning en turen naar het water.

„Instappen jongens, want we moeten op tijd in Luxemburg zijn.” Oom steekt het contactsleuteltje alweer in 't slot.

Het is laat in de middag als ze de grens passeren. Nu is het niet ver meer naar Luxemburg-stad.

„Schitterend! Schitterend!” roept oom, en dat is het ook. Je hebt een boven- en een benedenstad. Er zijn brede wegen. Het hotel is gauw gevonden. Jos tuurt omhoog: wat een ontzaglijk groot gebouw. Gaat ze hier nu slapen vannacht? Kijk es wat leuk daarboven, die ronde ramen. Het hotel staat juist op een hoek.

„Kom gauw!” Ze staat te dansen met de koffer, die oom juist tussen de bagage uitgehaald heeft.

„Jaja, wacht maar, ongeduldig juffertje,” zegt tante, 'n beetje terechtwijzend. Iemand komt met de koffers helpen en even later staan ze in de lift. Die stopt op de vierde verdieping. In zo'n hoog huis is ze nog nooit geweest. Ze kijkt nieuwsgierig rond, terwijl ze achter een bediende aanloopt, die de kamers zal wijzen.

Ooo! kijk es, ze krijgt juist een kamertje met ronde ramen. Meteen loopt ze door om naar buiten te zien . . . ai, diep. Aan de ene kant het plein, daar staat een tram, daar racen auto's, mensen lopen te winkelen. En hier, aan deze kant, een zijstraat, maar met ook heel hoge gebouwen. De mensen zie je als bewegende poppen.

„Eerst moet je je maar eens lekker wassen,” roept tante uit de kamer ernaast, „dan gaan we een warm hapje halen.”

Alles hangt gereed, linnengoed, zeep.

„Moet ik nog een andere jurk aandoen?” roept ze terug.

„Niet nodig, schiet maar vlug op.”

Jaja, ze is al klaar. Er is een deur tussen de twee slaapkamers, dat is makkelijk. Oom staat het hoogste lied uit te zingen, terwijl hij het water flink over z'n handen laat stromen. Dan proest hij nog eens lekker met z'n gezicht onder de kraan. Je hoort tante mopperen, hij spat zeker teveel.

„Zo, ik ben weer een ander mens, Joske.”

„Wie bent u nu dan?” vraagt ze lachend.

„Een avonturier . . . kom Len, je haar zit heus goed zo.” En tussen hen in stapt hij naar de lift.

Na het eten wandelen ze de stad door. 't Is een zoele zomeravond. Als je zo'n hele dag gezeten hebt, zet je er vanzelf de pas in. Ze is oom en tante telkens een eind voor. Je moet nog opletten dat je elkaar hier niet kwijtraakt, want het is druk op straat en hoe zou je zo gauw de weg vinden.

Deze eerste avond ligt José lang wakker. Al die vreemde geluiden op straat ook. Het is een rijden en rossen. Dan, als het stiller wordt, een praten en lachen van late wandelaars, of misschien wel feestgangers.

't Moet al heel laat zijn. Even kijken. Fijn dat ze nu zelf een horloge heeft. En 't loopt precies. Even 't licht op . . . kwart over twaalf.

Hè, waar ben ik toch? Het licht valt zo raar; lig ik soms dwars over 't bed . . . Door een kier van haar ene oog ziet ze tot haar sprakeloze verwondering vreemde muren, deuren, een kast. Langzaam dringt het pas tot haar door dat ze nu in 't hotel is. Ja, hoor, er is alweer rumoer buiten. De geluiden klinken anders dan vannacht. 't Is of het licht en de zon er iets aan doen kunnen.

Even bij 't raam kijken. Die zon op je hoofd, je handen, zo vriendelijk en warm. Kijk, wat een auto's. Die van oom Henk moet er ook ergens tussenstaan . . . oja, die daar.

Prachtig hoog gebouw hier tegenover. Ook al met ronde ramen op de hoek. En met krullen versierd. Zulke grote, je zou er op kunnen staan.

„Is nichtje al wakker.” Een bekende stem achter haar.

„Oh oompje, al lang hoor.”

„Heeft nichtje zich al aangekleed?”

„Dát niet.”

„Moet snel gebeuren, anders kan ze niet mee.”

Jos staat al bij de wastafel. In een zucht is ze aangekleed. Alleen de spullen inpakken, dat duurt nogal lang. Ze moeten immers weer verder. Bijna vijfhonderd kilometer. Hoe kán het! Hup hup, stop maar in hoor. Vanavond komt het allemaal wel terecht. Vanavond . . . Zwitserland. Niet te geloven.

„Zijn we vanavond al in Zwitserland, oom?”

„Moet je dat nog vragen?”

Er is een ontbijtzaal, waar alle gasten aan een lange tafel zitten. Ze worden in groepjes bediend, elke familie apart. Zij drieën krijgen een mandje met ronde broodjes voor zich. Een schaalje boter, een pot jam. Een bedienster brengt thee.

„We zullen hier vandaan gesmeerde broodjes meenemen voor onderweg,” zegt tante.

Naast Jos zit een Engelse jongen, ook van een jaar of veertien. Hij praat met z'n vader, die tegenover hem zit. Ze kan er bijna niets van verstaan. Af en toe kijkt hij haar van terzijde aan. O wee, daar begint hij tegen haar te praten. Ze krijgt het er benauwd van, want hoe moet je ook alweer in 't Engels zeggen, dat je iemand niet begrijpt? Ha, daar schiet haar iets te binnen. „Beg pardon,” zegt ze.

Nu spreekt hij veel langzamer en ze begrijpt er tenminste iets van. Ze vertelt dat ze uit Holland komt, dat ze met haar tante en oom mee uit is. De jongen komt uit de omgeving van Londen. Oom begint mee te doen, daar heeft ze een flinke steun aan. Af en toe vertaalt hij het gesprek voor tante Lenny, die geen Engels verstaan kan.

Er komen steeds nieuwe mensen de ontbijtzaal binnen: Fransen, Duitsers, ook Hollanders. Het lijkt wel een Babylonische spraakverwarring. Alles babbelt in z'n eigen taaltje door.

Oom begint plotseling haast te krijgen: „Toe, we moeten starten.”

Als ze danken voor het eten voelt José, dat velen naar hen kijken. De meesten stappen zo maar weg. Zouden ze 't vergeten of schamen ze zich voor elkaar? Of zijn er zó veel mensen, die nooit bidden aan tafel?

Tante stopt een grote zak met broodjes in haar tas. Ze gaan met de lift naar beneden. Buiten is het al aardig warm. Tante en Jos wachten bij de auto, terwijl oom de rekening betaalt.

Alle deuren gaan stevig dicht en voor ze wegrijden, haalt oom de kaart voor de dag: „Kijk maar na Joseetje, we vertrouwen helemaal op jou.”

Haar vinger glijdt al langs de aangestreepte route. Niet moeilijk.

Jammer, dat ze alleen zit. Zou ze vragen of ze ook es voor mag . . . Tante Lenny vindt het vast niet goed.

„Is het fijn, zo voorin, tante?” vraagt ze diplomatisch.

„Ja hoor,” meer zegt tante niet . . .

Oom Henk lacht maar eens.

Er is genoeg te zien buiten, vroeg dag in stad en land. 't Gaat alles in een flits voorbij en net als je wat beter wil gaan kijken is 't alweer te laat.

Ze rijden nu in Frankrijk. Wat is alles hier vuil en triestig. Heel, heel anders dan in Holland. Allemaal blinden voor de ramen. En zulke vale muren. Kindertjes met een enkel hemdje aan, spelen voor de deuren. Een opaasje zit op z'n stoel voor 't huis en met een stok tussen z'n knieën kijkt hij uit op de weg. Je zou zeggen dat een heleboel huizen leeg zijn, zo doods en stil is het daar.

Als het tijd is voor de picnic zijn ze juist voorbij Remiremont. Prachtige heuvels heb je daar en wat een uitzicht. Tante Len zoekt een plekje uit de wind voor de kokerij. Allemaal heuvels en diepe dalen. Bomen rondom.

Oom heeft honger als een leeuw. De broodjes zijn nog knappend. Jos schuift van de een naar de ander om Ropjes, broodjes door te geven. Oom gaat weer lui achterover liggen met een sigaret.

Maar waar is de zon opeens gebleven? De lucht is ongemerkt vol wolken en als er niet zoveel wind stond, zou 't misschien al regenen.

Jos en oom doen wie 't eerst de heuvel af is. Jos wint het, maar ze moet toch terug, want je kunt tante toch niet met alles alleen laten sjouwen.

„Kind, wat zit je haar verward,” zegt ze en strijkt de stugge, blonde pieken naar achter. 't Helpt niet veel want de wind maakt er een spelletje van. Hou je ze even los, dan vliegt alles weer naar voren. Ze duiken in de wagen en voort gaat het weer.

„Om vijf uur in Basel,” zegt oom.

„Jaaa, in Basel? In Zwitserland?”

„Kijk dan op je kaart.”

Er zijn prachtige vergezichten en je kunt je gewoon niet voorstellen, dat het in Zwitserland nóg mooier zal zijn. 't Is ánders mooi natuurlijk. Maar je wordt er verschrikkelijk moe van. Je moet je ogen dicht doen om geen hoofdpijn te krijgen.

't Is gelukkig niet ver meer. Nog twee uur . . . nog één uur . . . Basel! En net zijn ze er of het begint geweldig te regenen. Je kunt niets van de bergen zien.

Oom Henk wil er toch even uit, want hij is zó stijf. In een restaurant drinken ze koffie. José is verschrikkelijk moe. Gek, dat je dat van zitten wordt. Ze verlangt naar het eind. Tante Lenny merkt het

wel. Ze knikt haar toe. „'t Duurt niet lang meer, hoor.”

In een mist van regen rijden ze verder. Ze moeten een bergpas over en dat gaat voorzichtig-aan, want de wegen zijn tamelijk glibberig.

In Luzern rijden ze nog langzamer door het drukke verkeer. Ai, wat is het donker. En de regen stroomt maar, stroomt maar.

Daar heb je 't meer. Het Vierwoudstedenmeer. De bergen aan de overkant zie je heel flauw. Ze rijden er nu steeds langs. Tante Len tuurt strak uit het raam om toch maar iets te zien van wat zo mooi moet zijn.

„Morgen . . .” zegt oom optimistisch. „De zon over de bergen, kind, dat is zoiets machtigs. Ik sta er vroeg voor op, ik wil het morgen-rood zien.”

José is al een poosje in een hoek gedoken, te moe om te kijken. Ze verlangt zo heel erg naar bed. Ja, ze is eigenlijk te moe om ergens anders aan te denken. Niet aan Zwitserland, niet aan Holland. Haar hoofd is leeg en haar maag doet zo raar. Ze rilt ervan.

Boem . . . stil. Ze zijn er. Ze zit nog even versuft in haar hoekje, maar dan komt alles en iedereen tegelijk in beweging. Deuren klappen, grint knarst, stemmen roezemoezen. Hollands, Duits. Iemand pakt alle koffers bij elkaar, jassen worden aangepakt. Half dromend gaat ze achteraan. Weer een lift. Iemand tikt haar op de schouder. Ze lacht flauwtjes. Ze hoort alles zo vreemd ver-weg. De kamer, háár kamertje . . . Ze ziet alleen maar een bed met een verschrikkelijk dik wit kussen bovenop. Ze denkt: „Moet ik daar onder kruipen, of er op?”

Tante is even meegegaan. Ze zegt zacht: „Kom lieve kind, rust jij maar een uurtje. Ik zal wel vragen of ze een lekker hapje voor je bewaren.” En geeft haar een hartelijke zoen. Dat is 't laatste, want gekleed en wel valt ze bovenop de dikke bobbel in slaap. Nog net voelt ze dat het heel zacht is.

Van het lekkere hapje komt niets terecht, want als oom Henk later om de hoek kijkt ligt José nog in diepe slaap en als tante, voor ze zelf naar bed gaat, ook weer binnenkomt, is het precies eender. Voorzichtig trekt ze Jos' schoenen en kousen uit en dat merkt ze nog niet eens.

„Helemaal verreisd,” mompelt ze. „Twee dagen in de auto is ook een hele ruk.”

„Maar morgen zijn we allemaal weer zo fris als een hoentje.” Dat zegt oom terwijl hij behaaglijk onder het grote dekbed kruipt.

Midden in de nacht wordt José nog even wakker. Hè, waar zijn de dekens . . . 't Is pikdonker en ze heeft ook haar jurk aan. Wat raar allemaal. Ze sjort en sjort en daar voelt ze, diep onder haar bed, een deken, een laken. Ze trekt het zo goed en zo kwaad als het gaat er onderuit en droomt alweer verder, zonder iets anders te weten dan: lekker warm.

Eén voor één worden de slapende bergen aangeraakt. Ze dromen nog wat verder, hun voet is donker. Maar op de top komt een glanzend licht. De zon glijdt lachend over ze heen. De zon zoent ze allemaal wakker.

„Kom, luie dromers, je hebt al de hele nacht kunnen slapen.” De zon wandelt over alle toppen en glijdt verder, verder, tot ze een stuk van het meer bereikt heeft. Dat glanst groen, goud en groen met zilveren stippen. Vlak ernaast zijn grote vlakken schaduw. Donkergroen is daar het water, donkergroen met zwarte stippen. De lucht lijkt een kleed van nieuwe zijde. Licht-blauw, want het is een feestkleed. Grote vogels scheren langs de bergen. Kleine kwetteren tegen elkaar in boomtakken. Door het heldere water schieten duizenden ranke vissen. Alles gaat leven.

In de huizen die tegen de bergen leunen worden de ramen opengegooid. Om toch vooral de zon in te laten. De bloemen in de koezinnen worden eens zo mooi. De koeien die tegen de heuvels staan heffen hun goeiige koppen en laten hun bellen klingelen alsof ze zeggen willen: we zijn weer wakker. En de steenbokken gaan achter de herders aan op hun prachtige ranke poten.

De zon, de stralende, groet alle dingen, alle dieren en ook alle mensen, en iedereen groet blij terug. In het frisse gras schittert de dauw in duizend diamantjes.

Bij een huis langs een watervalletje staat een vrouw. Ze heeft een wit laken in de hand. Ze kijkt naar de prachtige druiventrossen, die tegen de muur van haar woning hangen. Die gaat ze toedekken,

want straks zal de zon heel warm worden. Ze slaat het laken om en om de zware ranken.

Een man komt uit het huis, achter hem aan een jongen. Ze stappen samen de weg op, die naar boven leidt. Ze lopen als echte Zwitsers: stap . . . stap. Rustig aan. Hun schouders buigen mee bij het klimmen. Ze gaan samen naar de bergweide. Vandaag moet er gemaaid worden. Vader en zoon zullen de hele dag werken.

Zo begint de dag in het dorp Gersau, dat daar ligt als een lieflijke bloem tegen de bergen aan het Vierwoudstedenmeer.

In het hotel is het nog rustig. Een man met een groene schort voor veegt en boent de parketvloeren. Hij zet tafels en stoelen op het terras gereed, want de gasten kunnen straks buiten in de zon ontbijten. In de gangen lopen de kamermeisjes. Ze halen de schoenen op, die in een rij bij de deuren staan. Als ze gepoetst zijn, brengen ze ze weer op hun plaats. Ze doen het stil, om niemand te wekken.

José's schoenen zijn er niet bij, die staan onder haar bed. Zijzelf zit rechtop en kijkt verbaasd rond. Kijk toch eens wat een rommel, al die dekens hier. Alles door elkaar. Geen wonder, nu herinnert ze zich opeens hoe 't gisteravond was. Die grote witte bobbel, daar heeft ze op gelegen. Ze hoorde er zeker onder te kruipen. De dekens zijn er half uit getrokken en haar hoofdkussen ligt op de grond.

Wat een leuke kamer. Kijk, daar een linnenkast en die deur is zeker van de hangkast. Een klein, vierkant raam.

De zon! Hoera. Ze is al bij het venster en kijkt verrukt naar buiten. Heel diep, heel ver is het meer. En daar aan de overkant de bergen, met huizen er tegenaan geplakt. Je zou denken dat je droomt.

Kijk, kijk, een boot. Die sleept twee witte strepen schuim achter zich aan, als de reuzenstaart van een vis.

Er wordt geklopt. Tante Lenny steekt haar hoofd om de hoek van de deur. „Ben je wakker, Jos, lekker geslapen?”

„O heerlijk, tante. Maar ik heb zo'n honger.”

„Dat begrijp ik. Je hebt gisteravond niet gegeten. Je sliep zo gauw. Niet eens je jurk uitgehad.”

„Waar is oom Henk?”

„Zwemmen.”

Ze is al bij het venster, en kijkt verrukt naar buiten.

„Zwemmen? In het meer? Kan ik het hier zien?” ze buigt zich ver over het kozijn.

„Nee, hier niet. Weet je wat, Jos. Ga jij je eens lekker wassen en trek je bloes en rok aan. Dan gaan we samen kijken naar het meer.”

In een oogwenk is Jos klaar. Ze neemt meteen haar badpak mee, ze wil ook zwemmen na het ontbijt. Als ze beneden komen, is oom Henk alweer terug. Met z'n drieën zoeken ze een mooi plaatsje uit op het terras. José rammelt van de honger. En de broodjes zijn hier zo lekker.

Als ze een poosje later bij het meer staat, is er nog een ander meisje aan het zwemmen. In een wip is ze in het water. Wel wat kouder dan in Holland, maar dat hindert niet. 't Is zo fijn hier, dat prachtig heldere water. En er staat helemaal geen stroom. 't Lijkt nog steeds of ze droomt. De zon over de bergen en zij hier in het meer. 't Is zo gróót. Je kunt wel uren doorzwemmen. Het meisje roept naar haar: „Hallo! Hoe heet je?”

Hè, een Hollandse.

„José. En jij!”

„Mop. Ben je hier pas?”

„Gisteravond. Lekker water, zeg.”

Ze gaan op het houten vlondertje zitten om de kennismaking voort te zetten. Er zit een Zwitsers meisje ook: Liselotte. Ze woont in het hotel, want haar vader is hier directeur. Ze zijn zowat even oud: Mop vijftien, Liselotte en Jos veertien. Heel gauw hebben ze vriendschap gesloten. 't Is nogal lastig om met Liselotte te praten, maar met gebaren en zo begrijp je elkaar toch wel.

Oom en tante zitten vlak bij en zwaaien naar de zwemsters.

O, het zal hier vast een heerlijke vakantie worden, dat weet ze nu al. Uren ploeteren ze rond in het water. Af en toe komt er weer zo'n grote witte boot voorbij. Daar heb je de „Wilhelm Tell”, de „Luzern”, allemaal met vrolijke passagiers bemand. Die zwaaien en roepen naar de meisjes, maar je moet wel wat uit de buurt blijven, want verbeeld je dat je een klap krijgt van die zware vin. Liselotte jodelt op een afstand naar hen over het water. Dat kan ze zo fijn. Het klinkt lang na tussen de bergen.

Nu ze weer aangekleed zijn moeten ze afscheid nemen. Liselotte heeft lang zwart haar. Ze wil het eerst laten drogen voor de vlechten erin gemaakt worden. Mop is ook donker: kort, glanzend zwart haar. Ze komt eigenlijk uit Indonesië. Haar vader is daar gestorven en verleden jaar is ze met haar moeder naar Holland gekomen. Ze zijn maar samen. Mops moeder is een kleine, donkere mevrouw. Ze lijkt wel een Indonesische. Ze staat daar te wenken: „Kom Mop, schiet op, we moeten de boot halen.”

„Daag!” roept José. „Ik zie je vanavond wel weer.”

„Ja daag!”

„Wat gaan wij doen?” vraagt ze aan oom.

„Wij gaan een fikse wandeling maken. Een bergtocht. Heb je stevige stappers aan?”

„Ja. Blijven we de hele dag weg?”

„Natuurlijk. 't Is trouwens bijna twaalf uur. We nemen ons kuchje mee, dan picnicken we in de bergen. Hoe lijkt je dat?”

„Dol.”

Jos voelt zich zo fris, zo sterk, zo vrolijk. Al moest ze de hele dag lopen, 't geeft niets.

Daar gaan ze.

De lucht is bijna onbewolkt. De zon staat uitbundig te schijnen. Van de regen kun je niets meer zien, alle paden zijn droog. Alleen onder de bomen, waar 't donker is, ligt een beetje modder.

Na een uur beginnen ze honger te krijgen. Ze zoeken een fijn plekje. Hier vandaan zien ze het meer liggen, heel diep. José is nieuwsgierig wat ze in haar lunchpak heeft. 't Is een flinke zak. Kijk es, grote sneden tarwebrood met van allerlei vleessoorten er-tussen. „Een hele slagerswinkel,” zegt oom. Ook nog een stuk Zwitserse kaas waar ze juist zo dol op is. Fruit en biskwietjes. Mmm lekker.

Tante zet koffie. Maar Jos heeft alleen nog een prop papier voor ze de eerste slok neemt.

Het is warm geworden. Ze zoeken de schaduw om eens lekker lui te zitten kijken naar al 't mooie om hen heen. Bij oom Henk duurt het niet lang.

„Kijk, een gemzenpad!” roept hij, „even zien waar dat heenvoert.” Jos holt hem achterna. 't Is een smal, ongelijk paadje, dat steil naar boven gaat. Een kwartier lang klimmen ze moeizaam omhoog en dan ineens hebben ze een plateautje bereikt. Er staat een huisje. Een man zit op de drempel. Oom houdt een gesprek met hem, waar Jos niets van kan verstaan. Hij praat weer heel anders dan Liselotte. Hij heeft een smal, bruin gezicht met duizend kerfjes. Hier is ook een pomp, ze kunnen straks fris water halen, heerlijk bergwater. Dat gebruiken ze hier overal.

Terug omlaag is bijna nog moeilijker. Als je niet oppast glij je uit. Onderweg horen ze tante al roepen: „Henk! Henk!” Die is

zeker ongerust. José probeert te jodelen, maar 't is een raar gilletje, veel te Hollands.

Ze dolen nog wat rond en zoeken naar vreemde bloemen. Er zijn prachtige bij. Met z'n drieën hebben ze een grote bos bij elkaar.

„Kan je hier ook edelweiss vinden?” vraagt Jos.

„Hè, edelweiss! Dan moet je heel wat hoger gaan.”

„Laten we eens gaan zoeken?”

Oom Henk kijkt naar tante Lenny, maar die schudt haar hoofd. „'t Is me hier al hoog genoeg, hoor. Trouwens, dan kunnen we in een dag niet heen en weer.”

Tegen de avond komen ze moe en warm bij het hotel aan. Mop staat aan de weg en steekt van ver haar hand op. Ze ziet er zo schoon en fris uit, dat José gauw naar haar kamertje gaat om zich te wassen.

In de grote zaal zijn allemaal tafels voor het avondeten gedekt. Er zitten al heel wat mensen en meisjes lopen het eten rond te brengen. Wat ruikt het lekker. Mop zit bij hen in de buurt. Als ze klaar zijn, komt ze naar hen toe.

„Zeg José, moeder vraagt of je morgen met ons mee gaat. We gaan eerst varen, en dan met een zweefbaan, heel hoog.”

Jos kijkt vragend naar oom en tante.

„Is dat niet gevaarlijk?” vraagt tante Lenny.

„Laten we meegaan,” vindt oom Henk, „ik wilde dat tochtje ook graag maken.” En dan tegen Mop: „Vraag eens aan je moeder, of wij ook meemogen. Wacht, ik ga 't zelf vragen.” Mops moeder is blij, dat tante Lenny er bij is. Met z'n allen zullen ze dus de volgende dag vroeg op stap gaan.

En dat wordt pas een heerlijke dag! De tocht over het meer is al zo mooi en dan in die zweefbaan. 't Is net een grote telefooncel, die aan een sterke kabel hangt. Je zweeft van de ene paal naar de andere, steeds hoger, steeds hoger. Onder je liggen de groene heuvels met smalle weggetjes, bomen en huisjes. Wijd-uit komt het meer te liggen, een gladde, blauwe vijver en als goede kameraden de bergen er omheen. De mensen staan dicht op elkaar gepakt, want iedereen wil graag eens boven kijken. Ook veel Zwitsers uit andere delen van het land willen wel eens het Vierwoudstedenmeer van zo hoog af zien in de vacantiетijd. Mop en Jos staan juist bij een raampje,

zodoende kunnen ze alles goed bekijken. Ze zijn precies even groot, alleen is Mop veel smaller. Ze kijken elkaar steeds in de lachende ogen. Jos is weg van Mops glanzend zwart haar. Moet je haar zelf zien met die nare, stugge pruikebol. Maar wat doe je eraan.

Ze hebben elkaar heel wat te vertellen en na een poosje lijkt het of ze al lang vriendinnen waren.

„Leuk, dat jij hier bent.”

„Enig.”

Boven op de berg lopen ze de anderen ver vooruit. Je kunt toch niet verdwalen, want er is maar één weg. 't Is erg kaal en koud, lang zo vrolijk niet als beneden. In de verte moet toch gras zijn: je hoort zacht de bellen rinkinken. Hier en ginds staat een huis. Soms ruist er vlak bij je ineens een watervalletje.

Etenstijd!

In een kringetje zitten ze te happen en te snappen. Mops moeder is eerst wat stil, maar later vertelt ze over Indonesië en hoe haar man daar gestorven is. Wel een erg verdrietig verhaal. Ze worden er stil van. Mop heeft dus geen vader meer. Jos denkt aan haar eigen vader. Hoe zou ze hem ooit kunnen missen, die vrolijke lieverd. Mop heeft ook geen zusjes en broers. Je zou haar nu onmogelijk van het kindje kunnen vertellen . . . O ja, het kindje . . . Het gaat als een blijde stroom door haar heen. Dagenlang heeft ze er niet aan gedacht, ook niet aan thuis. Er is hier zo veel te beleven, een nieuwe, andere wereld. Maar het eigene draag je toch heel diep in je mee. Het is er altijd. Je weet het: moeke, vader . . . Marian . . . alles in Holland.

Het heeft geslapen en nu, door de woorden van Mops moeder, wordt het wakker. Even maar. Want Mop is opgesprongen en loopt al een eind verder. Ze roept: „José, kom je haast?”

Ze draven iedereen voorbij tot ze hijgend tegen een heuveltje neervallen. De anderen zijn ver weg.

Bij het teruggaan is het nog drukker op de berg. Iedereen wil gauw naar het zweefbaantje om een plaats te veroveren. Dat gaat zó maar niet.

Aan het loket worden er nummers afgegeven, zodat elk eerlijk

op z'n beurt binnenstapt. Ze halen nog net de boot om op tijd bij het avondeten te zijn. Wat is de dag omgevlogen.

En zo gaat het steeds maar door. Je raakt nooit uitgekeken en 's avonds slaap je als je nauwelijks je bed voelt.

Jos ziet er gezond en bruin uit en iedere morgen is ze present om te zwemmen. Net als Mop. Liselotte doet ook dikwijls mee. Ze babbelen een half-Hollands half-Zwitsers taaltje met haar.

Op een dag gaan ze een autotocht maken naar de Rhônegletscher. Mop en haar moeder zijn ook van de partij. Zo iets geweldigs hadden ze niet kunnen dromen. Over de Furkapas. Op school dreun je de namen op en dan krijg je zo'n vaag idee van hoge bergen met sneeuwtoppen. De werkelijkheid is heel, heel anders. Oom laat af en toe de wagen ergens staan om eens rustig te kijken.

Er hangen wel wolken rond de toppen, maar het uitzicht is nog goed. In de diepte zie je de haarspeldbochten waar je zoëven zelf gereden hebt. Heel diep stromen de zijarmen van de Rhône. Net grauwwitte slingers. De bergen zijn hier machtige reuzen. Tegen de wanden liggen op vele plaatsen ijsvelden.

Soms hoor je plotseling een geweldig ruisen. Dan kom je langs een waterval. Tante Lenny heeft al verschillende foto's genomen. Mop en Jos staan er ook samen op met de bergen als achtergrond.

Bij de ijsgrot is het verschrikkelijk druk. Het verkeer loopt bijna in een grote knoop, die door de politie uit de war gehaald moet worden. Hoe kom je er ooit uit.

De grot is blauw-groen, een klein ijspaleis, waar de zon aan alle kanten doorschittert. Een sprookje. Wel koud, en een beetje nat. Je voeten soppen over de glibberige planken, waar al duizend mensen gelopen hebben. Geen wonder, dat iedereen dat prachtige stukje natuur wil zien. De gletscher ligt nog ver hier vandaan met z'n gevaarlijke blokken ijs. Want daaronder woelt en bruist het water. En wee hem, die te dicht nadert. Hij wordt onherroepelijk meege-sleurd onder het ijs door. Iemand vertelt, dat niet lang geleden drie mensen daar omgekomen zijn.

De terugtocht gaat over de andere kant van de pas. Hier zijn de bergen nog grilliger. Je huivert er even van, net als bij de gletscher. Zo onherbergzaam, koud, kaal, geweldig. Geen mens of dier, geen

levend wezen is te zien of te horen. Een enkele grote vogel scheert voorbij. Er groeit niets. 't Is of er donkere machten schuilen in de kloven.

José haalt bevrijd adem als ze de vriendelijke Zwitserse huisjes met de groene dalen weer terugvindt. Het was een beklemmende tocht.

Ze genieten elke dag zó van het mooie weer, dat er bijna geen tijd overschiet om postkaarten te sturen. Toch, op een dag is de lucht grijs en valt er af en toe een buitje regen. Zwemmen kun je natuurlijk toch wel, maar verder blijf je in de buurt van het hotel. Ze gaan met z'n drieën naar de grappige souvenir-winkeltjes en zoeken er de mooiste foto's uit. Jos koopt een Zwitsers kanten zakdoekje voor moeke, een leuke sierspeld voor Marian en een asbak van houtsnijwerk voor vader.

Mop zoekt iets uit voor haar vriendin Lily. Ze kiest een rond mutsje geborduurd met alpenbloemen. 't Is wel erg duur, vindt haar moeder, maar 't is het enige, dat ze koopt, dus mag het wel.

Er komt ook post uit Holland. Vader en moeke schrijven trouw uit de bossen en Amsterdam. Marian uit Utrecht. Die moet ze nog terugschrijven. O, de dagen gaan zo hard. Voor je er erg in hebt, moet je alweer naar huis terug.

Teruggaan is niet naar. José staat voor de laatste avond in haar kamertje. Alweer een verschrikkelijke rommel om haar heen. Wat moet je 't eerste in de koffer stoppen. 't Komt er eigenlijk niet zo erg op aan. Thuis moeten de meeste kleren dadelijk gewassen worden. Het enige bloesje dat nog een beetje toonbaar is zal ze morgen aantrekken.

Ze zingt haar hoogste liedje uit en 't kan haar helemaal niet schelen, of iemand haar hoort. Die brommerige dikke meneer bijvoorbeeld, die ze weleens de kamer daarnaast heeft zien binnengaan.

Dat je naar huis gaat is al zo fijn. Maar er is meer. Mop en haar moeder mogen meerijden. Om Henk is een schat en tante Lenny er bij: Tjoedeledie, tjoedeledom! En over twee dagen: Tjoedoedoe! ziet ze haar eigen lieve schatten terug: Tsjoechei! En het oude huis, het water: Trala, holadié!

Kom, vlug dat pakje kleren. Stop weg. En dan . . . naar bed. Als je slaapt, is 't gauw morgen. Nog even naar buiten kijken. 't Is een donkere avond, zonder sterren, zonder maan. Alleen de berg, die als een donkere massa nog afsteekt tegen de lucht, heeft lichtjes van de huizen. Net gaatjes in een sprookjesrots. 't Lijkt alsof die van binnen zilverig licht is.

Van het meer kun je nu niets zien. Zacht kabbelt het water en aan dat geluid weet je dat het er toch is. Boten varen hier 's avonds niet. 't Is zo stil, geheimzinnig en prachtig.

Zou Mop al slapen? Die is een verdieping lager aan de andere kant van het hotel. Maar hoor, de deur piept.

„Mag ik binnenkomen?”

„Ha Mop. Ja, ja, kom maar.”

„Ben je al klaar?”

„Nou en of. Kijk, daar staat de koffer. Morgen doe ik de rest erbij.”

„Vind je 't fijn, weer naar Holland?”

„Ik wel. En jij?”

„Gaat nogal. 'k Vind het hier zo verrukkelijk. In Den Haag is niet veel te beleven.”

„Nou zeg, de zee dan?”

„O, de zee. Die is haast nog mooier dan het meer. Maar weet je, ik ken bijna niemand.”

„Lily toch.”

„Lily is uit de stad, als ik terug kom.”

„Heb je dan verder niemand?”

„Nie-mand.”

José weet niet, wat te zeggen.

Mop zucht: „Kon ik maar naar Indonesië terug . . .”

„Was het daar dan zo fijn?”

„Ja . . .” Mop huult zacht. „Vader is daar begraven. Hij was de allerliefste op de wereld.”

„O . . . maar Mop, je hebt je moeder toch?”

„. . . Moeder is dikwijls zo stil. En als de vakantie afgelopen is, gaat ze ook naar school. Je weet toch, dat ze weer onderwijzeres geworden is?”

„Weet ik. Maar als jullie thuiskomen, allebei, is 't na schooltijd juist gezellig.”

„Ach, gaat nogal. Meestal zit ik bij Lily. Moeder gaat altijd dadelijk schriften nazien. Ze gunt zich nauwelijks tijd om voor 't eten te zorgen. En 't is zo stil, o, je kan je niet voorstellen, hoe saai.”

„Bij ons is 't ook wel stil hoor. Dat vind ik niet erg. Nou ja, bij Marian is 't anders. Al die peuters, dat is leuk om mee te maken.”

„Waarom heb ik ook geen zusjes of broers! Geen vader . . . ik . . . ik vind 't gemeen.”

„Mop!”

„Ze zeggen, dat God bestaat. Vroeger, in Indonesië, toen vader nog leefde, dacht ik het ook. Hij leerde mij bidden, voor allemaal: alle kinderen, ook voor hem en moeder, ook voor mezelf. Nou geloof ik het niet meer. En moeder bidt nooit, dat heb ik al lang gemerkt al praat ze er niet over. Of misschien heeft Hij helemaal geen erg in ons. Dan helpt het immers niet, al bid je. Jij bidt wel, dat weet ik. Maar bij jullie gaat alles goed, zie je . . . Ben je nu boos?”

„Natuurlijk niet. Ik . . . ik vind je aardig. Maar daarom moet je niet denken, dat je gelijk hebt. Misschien, als ik heel, heel erg veel verdriet had, zou ik het ook moeilijk vinden om te geloven, dat God voor mij zorgt. Maar 't is heus niet waar, Mop. Hij doet ons niet expres verdriet. Het komt allemaal door onze schuld. Omdat er zonde is.”

„Zonde? Schuld!” Mop haalt haar schouders op.

Jos schuift rusteloos over het bed, waar ze samen op zitten. Ze wil een heleboel zeggen. Ze kan Mop toch troosten. De Here Jezus wil haar immers blij en gelukkig maken. Want daarom heeft Hij geleden. Maar ze weet de woorden niet te vinden. Was Moeke hier, die zou 't wel weten. Ze kan alleen zeggen: „Ik geloof in God. Ik hoor bij Hem, ik wil Zijn kind zijn.” Maar hoe zou je 't allemaal uitleggen.

Zo zitten ze een hele tijd stil, ieder met eigen gedachten. Dan glijdt Mop van het bed.

„Ik ben een vervelend spook,” zucht ze, „ik zit jouw laatste avond te verknoeien.”

Jos loopt haar achterna. „Hoor es Mop, ik . . . ik zal je vriendin

José schuift rusteloos over het bed, waar ze samen op zitten.

zijn. Misschien kan je weleens bij ons logeren, als . . ." Ze denkt opeens aan het kindje en dat het soms te druk voor moeder zou kunnen zijn. Daarom zegt ze: „als 't kan voor moeder." Ze slaat haar arm om Mops schouder en samen lopen ze naar de deur.

„Je bent een snoes Jos," en weg is ze.

Maar José vindt zichzelf helemaal geen snoes. Ze ligt een hele tijd te tobben over wat ze had kunnen zeggen daarnet. Misschien heeft ze deze kans voor goed voorbij laten gaan en praat Mop er nooit meer over. Je moet toch van de Here Jezus vertellen als iemand ongelukkig is. Weet je wat. Ze zal alles aan moeder zeggen, die weet vast wel raad. Je zult zien, dat Mop mag komen logeren in de kerstvacantie of zo.

De dag van vertrek is aangebroken. Het licht valt flauw door de gordijnen, 't is een echte regenlucht. Van tikketik komen de druppels vallen. Eerst merk je dat niet, want je hebt veel te veel haast om op tijd klaar te zijn voor het ontbijt.

De koffers staan als gehoorzame soldaten op een rij, gereed voor de opmars. Een paar jassen worden er overheen gegoooid.

Oom Henk is al aan het „tanken”. Vlak bij het hotel is een pompstation. De wagen wordt nogeens terdege nagezien. Het is een passen en meten om alle bagage erin te proppen nu Mop en haar moeder meegaan. Oom en tante zitten voorin en de andere drie achter, dat gaat best.

Liselotte staat bij het hek en zwaait tot ze werkelijk geen tipje meer ziet. Daar gaan ze dan met de neus naar het Noorden. Je ziet al even weinig van de bergen als op de dag van aankomst. Maar ertussen liggen tien zonnedagen. Die zijn onvergetelijk. In tantes tasje zitten de films, daarin is de zon vereeuwigd en hoe dikwijls zullen ze er zó naar kunnen kijken.

De hele dag rijden ze voort, er is maar een korte onderbreking voor het hapje. Oom Henk wil graag bijtijds weer in Luxemburg zijn. Dat kan ook best als ze geen pech krijgen.

José zet een liedje in en de anderen zingen mee; zo ongemerkt zitten ze een eind in Frankrijk.

„Nancy!” roept oom Henk. ’t Is midden op de dag en het verkeer is enorm. Van alle kanten hoor je korte claxons bij de kruispunten. Plotseling, in het allerdrukste, blijft de auto staan. Het stoplicht is al lang groen en naast hen razen de auto’s voorbij.

„Toe nou! Toe nou!” gilt tante Lenny zenuwachtig.

„Ja ja Len . . . wacht . . . hij vertikt het.”

Achter hem staat een hele rij te toeteren als een stel ongeduldig trappende jongens op een schoolplein. De verkeersagent wenkt en wenkt, alsof hij met z’n arm een auto op gang kan brengen. Nu beginnen ze ook opzij korte kefferige seinen te geven. Alles raakt in rep en roer. Het is een dikke kluwen van foeterende, toeterende wezens. De agent zwaait al heftiger met z’n armen. Het gaat er Frans toe.

„Toe nou!!” vuurt tante al feller aan. Oom Henk krijgt het benauwd. Hij wringt aan de versnelling, drukt en drukt op de starter. Alles vergeefs. Met een wanhopig gebaar steekt hij een vinger tussen nek en boord, schudt met z’n hoofd en zegt: „Hoor es, gaan jullie er even uit en duw hem een eindje, dan valt ie vanzelf weer in het contact.”

Met z’n vieren springen ze naar buiten als veulentjes in een groene

weide en nog wel iets vlugger. Achter de auto aan. Een paar Fransen duwen mee. Er komt beweging. De agent kijkt nog even verontwaardigd naar de lastige Hollander; dan trippelt hij naar het midden en zwaait krachtig met z'n armen als een dirigent die het orkest wil aanvuren. De Hollanders zien daar natuurlijk niets van. Jos duwt giechelend aan een kant mee. „We lijken net een stel hijgende paarden?” roept ze naar Mop en die schiet in de lach, zodat ze weinig kracht overhoudt om mee te doen. Haar moeder zwoegt met een vuurrood gezicht naast tante Lenny, die de lippen op elkaar klemt en het hardst werkt van allemaal. De twee Franse heren hebben een nauwe plaats, maar ze zuchten dapper mee.

„Uh . . . Uh . . . Uh . . . hè,” en daar eindelijk begint de motor te draaien.

„Kom gauw!” roept oom Henk door het raampje. In een wip zit iedereen op z'n plaats, die erin hoort en steekt oom nog even een dankbaar hoofd buiten boord naar de Franse heren.

Dat is een gepuf en gelach. Alle zakdoeken komen voor de dag, maar als tante Lenny de hare wil pakken, kan ze nergens haar tasje vinden. Ze zijn inmiddels een heel eind verder.

„M'n tasje! O, dat heb ik vast laten vallen!”

„Welnee, zoek maar eens goed.” Oom rijdt rustig door. Ze duiken op de grond en zoeken in alle hoeken. 't Is nergens te vinden.

Tante Len weet geen raad. „M'n pas en alles zit er in,” jammert ze.

Met een rimpel in z'n voorhoofd stuurt oom de wagen in een stillere straat en stopt. „Dat is pech,” bromt hij. „Blijven jullie hier wachten, ik zal even teruglopen.”

„Vervelende tante Len om je tas te verliezen,” denkt Jos zachtjes bij zichzelf. Ze loopt oom Henk achterna, maar die stuurt haar met een boze knor terug: „Passen jullie maar liever op de wagen.”

Mop ziet mooie winkels en trekt haar vriendin mee. De twee dames zitten met verslagen gezichten achter elkaar, elk op haar eigen plaats.

„'t Komt wel terecht,” troost Mops moeder, maar tante Lenny schijnt er een zwaar hoofd in te hebben. „'t Is natuurlijk in prak gereden, als het tenminste niet opgepikt is.”

„Zat er veel in?”

„Fotorollen, pas, wat geld en zo.”

De meisjes weten zich intussen best te vermaken. Ze proberen de Franse opschriften te vertalen. Bijna te vlug naar hun zin horen ze de claxon. Is oom Henk nou al terug? Warempel, daar zitten ze met z'n drieën.

„Hebt u hem?” vraagt Jos van verre. Maar ze zien het al: ooms gezicht staat op onweer. Tante ziet er nog ééns zo verslagen uit en Mops moeder weet nu werkelijk niet meer te troosten.

Oom staat met z'n armen uitgebreid alsof hij een toneelstuk gaat opvoeren: „Wat moeten we beginnen?”

„Laten we naar het politiebureau gaan en alles vertellen,” stelt tante Len voor.

„Dat houdt immers veel te lang op, hoe kunnen we op tijd in Luxemburg zijn.”

„Naar de Nederlandse consul,” oppert Mops moeder.

„Ik weet het,” zegt Jos, „we gaan nergens naar toe. Maar telkens als we bij de grens komen, duikt tante onder de bank tot het gevaar voorbij is.”

Mop schiet in de lach bij de gedachte aan die arme dikke tante Lenny, die angstig op haar hurken zit af te wachten.

Oom Henk lacht dit keer niet mee. Hij is tamelijk uit zijn humeur door het oponthoud. Hij wrijft zich over het voorhoofd als wil hij de goede raad, die altijd zo duur is, daarvandaan toveren.

Plotseling geeft tante Len een rare schreeuw. 't Lijkt een soort Indianenkreet bij een overwinning. Ze steekt haar hand op en . . . daar heeft ze het verloren schaap.

„Het lag daar tussen de bank en de kant,” lacht ze. Oom Henk maakt een malle grimas. Eerst wil hij boos kijken omdat alle drukte voor niets geweest blijkt te zijn, maar dan voelt hij zeker het komische van het geval en verandert zijn frons in lachrimpels.

Mops moeder klapt in de handen alsof ze een applaus wil geven op een aardige comédie. De meisjes rollen tegen elkaar en gieren het uit. Tante Lenny kijkt half triomfantelijk, half schuldig naar oom Henk. Die start dan maar.

Op de goeie afloop worden er Zwitserse chocolaatjes rondgedeeld uit het zakje van Mops moeder. En ondanks al dat oponthoud

komen ze nog voor zeven uur op de plaats van bestemming in Luxemburg.

José en Mop krijgen samen een kamer. Geen wonder dus, dat ze wel een uur nababbelen en 't zou nog langer geduurd hebben als ze niet zo moe waren geweest van de reis.

De eerste gedachte, als Jos ontwaakt, is: vandaag ga ik naar huis. Ze verlangt erg terug en de dag zou eindeloos lijken als Mop er niet geweest was. Nu heeft ze weinig tijd om te piekeren. Mop vindt het helemaal niet prettig om naar Den Haag te gaan en juist daarom is ze uitgelaten druk. Moeder moet haar af en toe remmen: „Toe kind, wees wat rustiger.”

Oom Henk heeft zijn goed humeur weer gevonden, maar tante Lenny wordt nogal eens geplaagd met haar tasje. Ze stopt het zo weg dat hij het niet ziet, want telkens als hij het in de gaten heeft, begint hij te lachen.

Als ze over de Nederlandse grens rijden, slaakt Jos ineens een zucht. „Holland,” zegt ze echt uit het diepst van haar hart. En Mop fluistert: „Oh zeg, ik zou naar Indonesië willen. Dat is mijn vaderland, weet je. Als ik bij jullie mag logeren, zal ik foto's meebrengen, en als jij bij ons komt, zal ik je eens boeken laten zien. Ons land is zo mooi . . .”

Haar moeder heeft het toch gehoord. Jos ziet, hoe ze tranen in haar ogen krijgt. „We kunnen niet meer naar Indië terug, er zijn zo veel bezwaren,” zegt ze zacht.

Het is een hele tijd stil. Slechts het zoemend geluid van de motor begeleidt hen op de laatste route. Daar heb je dan weer die goede oude toren en je ruikt de rivier. Het huis staat er heel gewoon en toch zie je er iets nieuws aan. Je weet niet wat.

Vader en moeder zijn vanmorgen aangekomen en verwachten hen met de koffie. Wat zullen ze opkijken als ze zo'n heel gezelschap zien. Want Mop en haar moeder hebben nog een half uur tijd voordat oom hen naar de trein gaat brengen.

De deur is wijd open. Moeder loopt op een drafje naar buiten en kijkt lachend toe als er opeens vijf mensen tevoorschijn komen. Dat is een gekus en handengeschied! Iedereen praat door elkaar.

Het stemmengeroes stijgt mee de trap op, de kamer binnen.

Hoe stil was het eerst twee weken lang en nu opeens een vrolijk gebabbel. Mop en haar moeder krijgen een plaats bij het terras zodat ze kunnen genieten van het wijde riviergezicht.

De koffie verspreidt een pittige geur. Er is zoveel te vertellen, dat er hier en daar maar een woord rondspat. Want waar moet je beginnen en hoeveel kun je in een half uur tijd nog zeggen tegen de twee, die je voorlopig niet meer ziet.

Ooms geweldige stem gaat als vanouds boven alles uit. Mop moet vast beloven, dat ze in de kerstvacantie overkomt en dat doet ze maar al te graag.

Het afscheid is er. Een laatste handgezwai tot de auto een hoek omslaat. Dan valt de stilte terug. „Zo,” zegt vader, „we zijn weer gezond en wel bij elkaar.” Jos ziet alweer wat witjes van de reis, merkt moeder. Daarom schuift ze haar vlug een paar boterhammen toe. En als Mop nauwelijks het eerste station gepasseerd is, slaapt haar nieuwe vriendin als een roos, om verwonderd in haar eigen bed wakker te worden met het opgaan van de zon.

9

De zomer voorbij

„José, wil je m'n witte muizen zien?” Jan trekt haar aan een mouw mee.

„Toe jò, laat Jos nou! We moeten huiswerk maken.” Marian duwt hem achteruit, maar 't helpt niet veel. Hij kijkt met z'n leuke jongenssnoet zo trouwhartig naar José op, dat ze zich gewonnen geeft en achter hem de trap opklautert.

Marian zit te mopperen, ze heeft een echt vervelende bui. De vakantie is om en alles moet weer precies op tijd gebeuren. 's Morgens vroeg begint dat al. Half acht op en eerst moeder een poosje helpen. Dan Trees aankleden en wegbrengen. Gelukkig gaat Dora haar 's middags halen, anders kun je nooit meer eens doen wat je wil. En nou ze eens leuk samen zouden gaan huiswerken, komt die vervelende Jan weer op de proppen met z'n witte muizen, bah. Ze slaat de deur van haar kamertje dicht en wil niets horen van de

anderen. Laat Jos ook maar opvliegen. Hè, daar gaat de deur alweer open: 't is Dora.

„Wat kom je doen?” vraagt Marian op een politietoon.

„Een boekje halen,” zegt Dora bedeesd. Als Marian zo'n bui heeft, hoef je niet veel te zeggen. En Door is nog maar zeven jaar, moet je rekenen. In haar hart vindt Marian zichzelf een spook, maar toch blijft ze zuur naar Dora kijken. „Vlug dan, ik moet hier huiswerk maken,” zegt ze stug.

„Jan heeft witte muizen,” vertelt Doortje terwijl ze het boek uit de kast haalt, „zo schattig.” Ze krijgt nieteens antwoord en gaat maar gauw weg. De deur blijft op een kier staan.

Jan en Jos zitten intussen op zolder. In een schemerdonkere hoek staat een schoenendoos en daar moeten de witte muizen voorlopig wonen.

Jan kruipt op z'n knieën en héél héél voorzichtig licht hij het deksel een eindje op.

Wat is dat . . . ! Leeg is de doos, weg zijn de muizen.

De arme jongen staat perplex. Hij krijgt een kleur van schrik en teleurstelling. Hij zou gerust wel een deuntje kunnen huilen en dat had ie ook vast gedaan als Jos er niet bij was.

„Waarom doe je ze ook in zo'n doos?” vraagt ze, „muizen zijn erg handig; ze klauteren er gerust uit, dat zie je.”

„Nou, ik had geen goed hokje, vanmorgen heb ik ze pas gekregen. Van onze schoenmaker. Ik had tien paar schoenen voor hem weggebracht omdat de loopjongen ziek is. En toen kreeg ik ze . . .”

Jan staat besluiteloos om zich heen te kijken.

„Zouen ze nog hier in huis zijn?”

„Misschien wel. Laten we gaan zoeken. Gelukkig dat jullie geen poes hebben.”

Dora en Treeske komen er ook aan. „We willen de witte muizen zien,” zeggen ze. En o heden, daar komt hobbeldebobbel Dicky de steile trap opgestommeld. „Witte muizen,” babbelt hij mee.

„Heb jij ze er soms uitgelaten?” vraagt Jan ineens.

„Ja, ik heb ze uitgedoen.”

„Stouterd, dat mag toch niet. Nou heb Jan geen muizen meer. En misschien gaan ze wel dood.” Hij zegt het zó dreigend, dat Dick

z'n mond wijd open zet en gaat schreeuwen. Tjonge, wat een keel heeft dat kereltje.

Jos pakt hem op en kijkt naar al die glinsterende tranen, die als een watervalletje langs z'n bolle wangen stromen.

„Kom, we gaan zoeken,” zegt ze, „wie ze vindt, krijgt van mij een pepermunt.”

Behalve Jan, maken ze er een spelletje van. Naar alle kanten hoor je: „Witte muizen! Witte muis-muis-muis, waar ben je?”

Opeens klinkt er een gil: „O, een muis!! Een muis!!”

Ze draven allemaal naar Marians kamer en die staat boven op een stoel en wijst naar een hoekje bij de kast, waar Dora even tevoren het boek heeft uitgehaald.

José heeft hem met één handige greep te pakken. „Gauw in de doos!” en Jan rent om hem te halen. Moeder staat plotseling in de kamer. „Wat is dat toch aldoor voor een lawaai, wie gilt er zo?”

Drie, vier tegelijk willen een antwoord geven, zodat moeder er geen touw aan kan vastknopen.

Marian moppert: „Hoe kán je hier nou huiswerk maken. Kom José, zullen we naar jullie gaan?”

„M'n ene muis nog!” roept Jan. De kinderen zoeken in alle hoeken en gaten. Moeder gaat zuchtend naar beneden, waar kleine Hanske haar alweer tegemoet waggelt. Ze houdt haar hand tegen haar voorhoofd: oei, die hoofdpijn.

Marian en Jos gaan nog een uurtje naar de Haven. 't Is waar: je kunt elkaar bijna niet verstaan als dat kleine grut in de buurt is. Toch heeft Jos nog juist gezien, hoe vermoeid Marians mama er uit zag. Ze maakt in stilte een plannetje: morgen zal ze met Dora en Treeske naar de stad gaan. Als moeder het goed vindt, blijven ze bij hen eten. Marian zal het wel niet leuk vinden om mee te gaan. Dan moet ze maar thuisblijven, ze heeft het dan meteen rustig.

't Is nog tamelijk warm buiten al is het al September. Gek, als de vakantie voorbij is, reken je er al zo'n beetje op, dat de zomer ook gedaan is. Die laatste weken waren zó om. Je moet boeken kافتen, schriften kopen, alles weer voor de dag halen.

En dan: wat hebben ze elkaar veel verteld. Marian heeft ook mooi weer gehad in de bossen, maar over Zwitserland kom je niet uitge-

praat. Achteraf lijkt het net een droom. De foto's zijn prachtig. Bijna niet te geloven, dat je zoiets echt hebt gezien. Moeke kan er niet genoeg van krijgen. Gisteren heeft ze er een paar naar Mop gestuurd. Wat zal die wel zeggen. Het kiekje waar ze samen op staan is ook goed gelukt. Marian vond haar „wel leuk” om te zien. Verder zei ze er niet veel van. Maar nu, onderweg naar huis, begint ze er weer over: „Zeg Jos, is die Mop nou jouw vriendin geworden?”

„Natuurlijk, vind je dat erg?”

„'t Kan me niet schelen.”

„Ze woont immers ver weg. En ze is erg aardig. Alleen . . .”

„Wat dan?”

„O zie je, ze gelooft niets.”

„En wil je dan toch vriendin met haar zijn?”

„Waarom niet. Ik vind haar aardig en dat ze niet meer geloven kan komt, omdat ze erg veel verdriet gehad hebben. Naar hè.”

„Hoe weet je 't? Heeft ze dat zelf gezegd?”

„Ja. En ik heb bijna niets teruggezegd over . . . over de Here Jezus. Ik vond het zo moeilijk, en ik durfde ook niet, geloof ik. Zou jij het gedaan hebben?”

„'k Weet niet, nee, ik denk het niet.”

„Misschien later.”

„Komt ze dan hier?”

„Ze mag met Kerstmis komen logeren.”

Marian zegt niets. Je kunt merken, dat ze 't niet leuk vindt. Maar inmiddels zijn ze thuis en moeten flink doorwerken om al 't huiswerk klaar te krijgen. Al zijn 't maar vast twee vakken; de rest kan na het eten wel.

Het klokkenspel heeft al vier keer getingeld en al die tijd hebben ze bijna niets gezegd. Marian overheert nog even gauw een thema en dan moet ze naar huis. Jos durft nu niet over Dora en Trees te beginnen, morgen maar. Alleen roept ze nog even: „Zeg maar tegen Jan, dat ik Zaterdag van m'n zakgeld wel een andere muis zal kopen, als hij hem niet vindt.”

„Eén heeft hij er toch al.”

„Wat is nou één witte muis! Dag!”

Terwijl ze naar boven loopt, denkt Jos: wat zal zo'n beestje kosten?

De volgende dag loopt ze met Dora en Trees de drukke winkelstraten door. De kinderen hebben honderd verhalen, ze babbelen aan één stuk door.

„Ik vind je zo lief,” zegt Trees en drukt haar handje stijf tegen die van Jos.

„Ik ook,” zegt Door, terwijl ze aan de andere kant naast haar grote vriendin voortthuppelt. 't Zijn net haar eigen zusjes nu. Vanzelf begint ze aan het kindje te denken, dat nu wel gauw zal komen. Je zou het wel willen vertellen vast: „Zeg weet je 't al, ik krijg ook een zusje, of een broertje. Moeke heeft de wieg al klaar.”

Ze wringen zich met z'n drietjes tussen de druk winkelende mensen door. Eindelijk, als ze moe zijn, gaan ze op huis aan. Moeder heeft al naar hen uitgekeken. Ze mogen nog wat spelen met José's oude prentenboeken. Dan eten ze met z'n allen en is de pret voorbij. Marian staat al bij de deur te wachten, als ze aan komen lopen. „'k Heb m'n huiswerk al af,” zegt ze. Jos moet gauw terug om het hare te maken.

Met het mooie weer is 't gedaan. Er komen koude dagen en over het wijde water hangt 's morgens een nevel, net een kille sluier van de herfst.

Jos vindt alles vreemd en dromerig. Herfst is als een sprookje, de lanen zijn wazig, de bomen kleuren geel en bruin en als de zon een enkele keer schijnt, is het of de wereld door een tovenaar wordt aangeraakt. En wat zie je toch voor bijzonders aan de schepen, die stil voorbijgaan door de schemer, met vroege pinkel-lichtjes? Ja, ze zijn anders dan in de zomer, maar hoe zou je 't kunnen zeggen.

Soms klotst het water nijdig tegen de wal. De najaarsstormen hitsen de golven op. Een grauwe, woeste massa. De lucht erboven is grijs, met donkere dikke wolken, die voortgejaagd worden.

Moeke tuurt op haar naaiwerk en met een zucht draait ze weer vroeger dan gisteren de lamp aan.

De zomer is voorbij, nu zal wel gauw het kindje komen.

Twee lopen dicht tegen elkaar in de regen. Ze gaan zwijgend voort, ieder met z'n eigen gedachten. Hoe zou je kunnen praten, als het binnen in je zo zingt. Samen te lopen, gebogen tegen de regen en luisterend naar het lied, dat alsmaar blijft zingen, diep in je gedachten. Vader legt z'n arm over José's schouder, en alsof ze nog een klein meisje was, drukt ze haar hoofd tegen hem aan.

Jammer dat moeke het niet heeft kunnen horen. Het is de eerste keer in haar leven, dat ze naar een concert geweest is. Het is al zo prachtig, als meneer Gosen zingt, maar dit . . . In de doodstille, donkere zaal leefde ze helemaal in de klanken, die vanaf het toneel toestroomden. Vader heeft haar even, in het begin, toegeknikt en verder hebben ze allebei zo gespannen geluisterd, dat ze nu niet eens kunnen praten.

Moeder is vroeg naar bed gegaan. Alleen de schemerlamp brandt in de kamer. Voor ze inslaapt, denkt Jos: „'t Is net of er deze nacht iets wonderlijks gaat gebeuren.”

Grijs morgenlicht glijdt door een kier van het gordijn. Zacht ruist de regen tegen het glas. Maar er is een ander geluid, sterker en dringender dan de regen.

Jos springt uit bed en luistert aan de deur. Ja . . . ja! Een kindje huult. Ze opent de deur, doet een stap de gang in, staat weer stil en luistert. Een kindje huult . . . Haar hart bonst. Bij de trap blijft ze aarzelend staan. Ze hoort een vreemde, sussende stem tussen 't klaaglijk schreien door. Dan niets meer. Er gaat een deur open. Vaders stappen zijn dat. Hij ziet haar halverwege de gang staan, haar ogen in vragende spanning.

„Het kindje is er,” fluistert hij.

„O vader, wat heerlijk!” Ze slaat haar armen om zijn hals. „Mag ik het zien?”

„Straks hoor. Ga je eerst aankleden. De zuster is nog bezig.”

De zuster? Ja, natuurlijk, die zorgt voor het kindje tot moeke weer beter is.

Gauw opschieten . . . En had ze 't niet gedacht gisterenavond,

dat er iets wonderlijks ging gebeuren. Je kan je gewoon niet indenken, dat het er nu heus is. En wat blijft het lang schreien. Grappig is het toch eigenlijk, iedereen loopt op z'n tenen door 't huis, ssst, voor het kindje. En die kleine deugniet mag maar schreeuwen zo hard hij wil.

„Vader!” roept ze om een hoekje, „is 't een jongen?”

„Ja, een jongen,” fluistert hij terug.

„Hoe heet hij?”

„Bert.”

„Mooie naam. Naar opa zeker.”

„Ja, naar opa.”

Bij moeders slaapkamer ziet ze de zuster. Die heeft een witte muts op en een heel grote bril. Een massa kleine krulletjes komen tevoorschijn. Zo blijft er bijna niets van haar gezicht over.

„Dag,” zeggen ze tegen elkaar. José loopt gauw verder want nu hoort ze dichtbij Bertjes stem. Een klein, kreunend geluid. Je zou zeggen dat hij pijn had. Zouen alle babies zo verdrietig doen als ze pas in de wereld komen?

Moeke ligt met haar ogen dicht als Jos binnengaat. Op haar tenen loopt ze naar de wieg. Daar ligt een wit knoedeltje met een paar peuterige handjes en een hoofdje als van een pop. De oogjes zijn dichtgeknepen. Donkere haartjes staan wijd-uit langs de oren en boven het voorhoofd.

Een mondje gaat wijd-open en daar is alweer dat droevig schreien.

Vader staat naast haar over Bertje gebogen. Ze kijkt hem even opzij aan. Vader ziet er lang zo blij niet uit als ze gedacht had.

„Heeft Bertje pijn?” vraagt ze.

Dan, ze schrikt er van, knikt vader van ja.

„Heeft hij pijn?” vraagt ze dringend opnieuw. Ze kijkt naar het grote bed en daar ziet ze moeder schreien. Is moeder niet blij? Wat is er met Bertje?

Vader neemt haar bij de hand en brengt haar in de andere kamer. Dan zegt hij: „Onze lieve Bert heeft pijn in z'n rugje. We zullen hopen, dat hij weer beter mag worden. Straks komt de dokter.”

Jos kan niets zeggen. Ze slikt en slikt en staart voor zich uit. 't Is of ze nu de pijn zelf voelt.

Weer schreit Bertje. Ze had het al dadelijk kunnen weten, dat andere babies niet zo huilen. Ze ziet vader aan en zij beiden hebben hetzelfde verdriet in hun oogen.

Daar komt de zuster. Haar witte kleren kraken. Jos heeft ineens een hekel aan die witte muts en die grote bril en die krulletjes en aan heel die vreemde juffrouw, die door hun huis loopt. Die alles weet van hun Bertje. Als zuster vriendelijk naar haar knikt, zegt ze niets terug en kijkt gauw de andere kant op.

Ze eten stil. Niemand kan bijna iets naar binnen krijgen. Jos verkruijmt haar boterham zonder erbij na te denken. Ze zoekt haar tas, zegt zacht om de hoek: „Dag moeke,” en gaat langzaam tree na tree de trap af.

Moet je nou op school tegen iedereen vertellen, dat je een broertje gekregen hebt, zonder blij te zijn. Zó maar: „we hebben een broertje,” klaar. „Hoe heet hij?” „Bert.” Klaar . . . O, hoe had ze zich alles anders voorgesteld.

Marian zit al in de bank, als ze het lokaal binnengaat. „Zeg, laat me eens gauw je algebra-sommen zien,” vraagt ze, „toe Jos ik kon er gewoon niet uitkomen.”

Ze zoekt haar schrift en schuift het zwiijgend naar Marian. Die zit haasje-repje met haar vinger de uitkomsten te vergelijken, want ze kunnen elk ogenblik gaan beginnen.

„Ooo,” jammert ze, „geen een goed.” Ze mikt op 't laatste nippertje het schrift in Jos' tas en zucht wanhopig: „Pech vandaag, zal je zien.”

De hele morgen zegt ze niets over Bertje. Zo loopt Jos in haar eentje naar huis en niemand weet van het kindje dan zijzelf. Er is nog niets veranderd. De zuster loopt heen en weer, vader zit stil bij het raam en alsmaar hoor je het verdrietig schreien.

Er is een donkere wolk boven het water, de regen vlaagt langs de ruiten. Jos zit gedachteloos naar de schepen te kijken, in het hoekje op de bank, haar lievelingsplekje. Alles is grijs rondom. Binnen in haar is een raar gevoel. Telkens als ze in de verte het stemmetje hoort, drukt dat gevoel benauwd tegen haar borst. Dan schrikt ze even op uit haar gedroom en even later zit ze weer stil te staren.

Vader ziet het wel. Hij zou haar willen troosten, willen zeggen: „Wees niet zo treurig, het komt wel weer in orde.” En tegen moeke: „Kijk niet zo droevig vrouwke, ons Bertje wordt weer helemaal gezond.” Maar vader weet veel meer dan José en moeder. Vader heeft al de dokter gesproken, die Bertje onderzocht heeft. Hoe kan hij alles vertellen, ze zullen zo'n groot verdriet hebben. Even groot als hijzelf nu al heeft.

Zuster komt even naast Jos op de bank zitten.

„Zullen we naar broertje gaan?” vraagt ze.

Jos schudt het hoofd. „Ik moet naar boven,” zegt ze een beetje snibbig en gaat haastig haar tas opzoeken. In haar kamertje is alles keurig opgeruimd. Toch anders dan gewoon. De stoel staat daar nooit, het kleed ligt verder van de tafel af. Zuster heeft hier zeker gewerkt. Naar mens, was ze maar weg! Wat heeft zij te maken met . . . met alles. Met het verdriet om Bertje. Ze is een vreemde.

Wat moet ze eigenlijk hier doen? 't Was natuurlijk maar een smoes om van de zuster af te zijn. Vooruit, maar vast de boeken voor vanmiddag inpakken. Wat is 't vandaag . . . Donderdag.

Daar is vader in de deuropening.

„Wat is er toch met Bertje?” vraagt ze met een schorre stem.

„Zijn rugje doet pijn,” zegt hij zacht, net als vanmorgen.

„Wat heeft de dokter gezegd?” Ze ziet hem strak aan.

„Dokter moet hem helemaal onderzoeken, hij vindt het beter dat Bertje daarom een poosje naar het ziekenhuis gaat.”

„Naar het ziekenhuis!”

Vader knikt. Dan is het héél erg, als zo'n klein peutertje al weg moet. Tegen moeder heeft ze nog bijna niets gezegd. Die slaapt nu en dat is gelukkig voor haar. Ze is ook zo moe en verdrietig. Voor het naar schoolgaan sluipt ze de slaapkamer binnen en buigt zich over de wieg, waar het broertje nu ook stilgeworden is.

Onderweg komt ze Marian tegen en dan vertelt ze het. Die knikt zwijgend en durft er niet verder over praten. Ze weet hoe verschrikkelijk José naar het kindje verlangd heeft. En nu, misschien blijft het nietsens leven. Maar dat dénkt ze alleen; hoe zou je zoiets kunnen zeggen?

De eerste dagen zijn allemaal even verdrietig. Bertje is er niet,

die zal misschien pas over twee of drie weken terugkomen. Eerst blijft de zuster nog bij hen, om te helpen. Later zijn ze met z'n drietjes, maar zo heel anders dan vroeger. Moeder ziet bleek, ze is altijd maar moe. Van dat ze op is, gaat ze elke dag naar het ziekenhuis. Niemand zingt, niemand lacht.

Op een avond, na het eten, bidt vader voor Bertie. Onder het luisteren krijgt Jos het opeens warm. „Wilt U ons kind weer beter-maken, Here. En wilt U voor hem zorgen, ook als we het niet mogen behouden . . .”

Jos tuurt naar haar bord, ze durft vader nu niet aanzien. Ze heeft er zelf al aan gedacht, dat Bertje misschien . . . sterven zal. Vader dus ook. En moeke . . .? Die zegt zacht: „We moeten meer vertrouwen hebben, hè.” En nu is er een glimlach op haar gezicht. Niet gewoon-blij natuurlijk, maar zo dat je kan zien, dat ze aan iets heel moois denkt. Aan iets heiligs. 't Is eigenlijk net of de Here zelf tegen haar geglimlacht heeft. Of Hij gezegd heeft: „Wees maar gerust, Ik zorg voor jouw kindje.”

En van nu af wordt het anders. Het verdriet is er nog. En telkens wanneer je het kindje hoort huilen zou je wel mee kunnen doen. Maar er is geen angst meer. Vader in de hemel weet, hoe het met Bertje is.

Door het hoge kerkraam valt het licht in veel kleuren naar binnen. Het glas-in-lood van „De Schepping” heeft veel rood en geel. De zon straalt er goudig, de maan mat-geel, de sterren op donkerblauw. Midden in staat de mens, de handen geheven alsof hij zijn Schepper aanroept. De vissen en vogels hebben een plaats gekregen, ook de dieren. José moet er altijd naar kijken, telkens ontdekt ze er iets nieuws aan. Maar het daglicht wordt flauwer en als opeens de lampen aan gaan, zie je alleen nog maar de vormen van het lood, het glas is gelijk van kleur, bijna zwart.

Marian zit vandaag naast haar omdat Bert gedoopt wordt. Vader

en moeder hebben hun plaats ook ingenomen. En daar komt de zuster met Bertje in haar armen. O, zo voorzichtig draagt ze hem, dat het maar geen pijn zal doen. De kosteres geeft haar een plaats, vlak bij hen. Hij ligt stil, Bert.

De dominee geeft een psalm op en daar begint het orgel te spelen. O, niet zo hard, niet zo hard. Bertje zal schrikken van dat groot geluid. Even zie je z'n hoofdje bewegen. Al die stemmen om hem heen, o, hij zal gaan huilen! Zie je, daar trilt z'n mondje al. Je zou het nu niet eens horen boven 't lawaai uit. Hij draait zijn hoofd om en om, maar er zijn nog geen tranen, gelukkig.

Marian zit even gespannen te kijken als José. Toch heeft ze zo vaak een kindje zien dopen. Ze moet aldoor aan Bertjes rugje denken. Zo'n arm kereltje. Moeder heeft gezegd: „José's broertje zal misschien niet lang leven.” Telkens als ze naar hem kijkt, wordt ze aan die woorden herinnerd. Haar eigen broertjes en zusjes waren zulke lekkere molletjes, die spartelden al dadelijk met handen en voetjes en huilden met flinke kelen. Als je Bertje hoort kreunen, zo'n droevig geluid. Hij ligt zo stil, alleen z'n handjes bewegen.

Als het zingen gedaan is, gaat dominé over de doop spreken. 't Zijn lange, moeilijke zinnen. Gelukkig, dat vader er thuis al iets van verteld heeft. Als je van de Here een kindje krijgt, wil je ook, dat het Zijn kind zal blijven, dat Hij het een rein hart geeft. Je krijgt het van God en tegelijk geef je het kindje aan Hem. En zoals het door het water schoongewassen wordt, zo vraag je, of het ook van de zonde gereinigd mag worden.

Vader en moeke gaan staan. Nu moeten zij beloven, dat ze Bert zullen vertellen van de Here Jezus.

„Ja,” zeggen ze beiden.

Dan gaat moeder naar de zuster en neemt hem in haar armen. Hij ligt stil en kijkt haar met z'n prachtige blauwe ogen aan. Samen met vader loopt ze naar het doopvont. Dominee houdt zijn hand in het water en sprenkelt het in druppels over Bertje's voorhoofd.

„Bert, ik doop u in de naam des Vaders, des Zoons, en des Heiligen Geestes.”

Jos houdt haar adem in, er gaat een vreemde trilling door haar heen. Vader en moeder staan daar met Bertje en alle mensen gaan

zingen. Ze hoorde mee te doen, maar vergeet het helemaal. Kijk Bertie nou! Hij huilt. Hij schudt het hoofdje en tranen lopen langs zijn neus. Vader veegt ze voorzichtig af, maar dat laat het kindje niet toe. Hij wil niet zo gauw getroost zijn. En als het lied uit is, hoor je nog even z'n teer-verdrietig huilstemmetje. Ze brengen hem gauw naar de wagen. Als zuster nou maar goed voor hem zorgt.

Deze kerkdienst duurt wel heel lang voor José, omdat ze geen rust heeft voor ze thuis zijn. Als ze daar eindelijk aankomen, zegt zuster: ssst, hij slaapt. Dan is ze pas gerust.

Marian mag bij hen blijven eten deze keer. Ze is stiller dan anders en dat zijn ze eigenlijk allemaal. Bertje is ook zo'n zorgenkind. Later komen oom Henk en tante Lenny, Theo met z'n vader en moeder. De jongeren zitten bij elkaar op de vensterbank, de ouderen bij de haard, die zacht brandt.

Oom Henk heeft geen grappen zoals anders. Hij ziet er een beetje als een verlegen schooljongen uit. Zeker omdat hij altijd zo vrolijk is.

Moeder komt met Bert binnen om hem te laten zien. Hij ligt warm ingewikkeld, zodat je alleen z'n gezichtje kunt zien. Hij draait zijn hoofdje naar de lamp.

„Wat heeft hij prachtige ogen,” zegt oom Henk. De anderen knikken. Grote blauwe kijkers met heel donkere wimpers. En zo wijs, of hij al heel wat van de wereld afweet.

Marian durft niet te vragen of ze Bert mag vasthouden, zo bang is ze, dat ze zijn rugje pijn zal doen. Moeder brengt hem naar de slaapkamer, waar hij geen last zal hebben van de stemmen. Maar als Theo zacht piano speelt en de anderen wat meeneuriën gaat Jos af en toe even bij de deur luisteren of hij niet wakker geworden is.

't Wordt alweer blokken voor het kerstrapport. Na de zomervacantie was je met allerlei goeie voornemens begonnen. Eerst moest je even wennen natuurlijk, maar je raakte er zo in. Als de dagen korter worden ga je niet zo dikwijls naar buiten en dus neem je de tijd

voor je huiswerk. Nu het kouder en vroeger donker wordt is het in de kamer bij moeke nog wel zo gezellig. Jammer alleen dat je zo gauw afgeleid bent. En vooral met die repetities. Soms tien bladzijden tegelijk!

Er schijnt geen doorkomen aan. 't Is net of je 't allemaal voor het eerst ziet, je bent de lessen totaal vergeten. Moeder heeft weinig tijd om eens te overhoren zoals vroeger. Ze heeft haar handen vol aan Bert. En Marian gaat bijna nooit mee. Zou haar mama soms gezegd hebben dat het nu te druk is? Jos weet het niet. Ze heeft telkens een uitvlucht, als ze er naar vraagt.

Op school zijn ze wel altijd samen. Trees hoeft niet meer gebracht te worden, die heeft haar eigen vriendinnetjes gekregen. Dus zou het juist nog makkelijker kunnen. Er moet wel iets zijn met Marian. En ze zal het haar vandaag eens vragen.

Er hangt een zware mist over de stad, als Jos naar school gaat. Ze had het al vanuit haar raam gezien. En gehoord. De schepen, die voorbij gaan geven doordringende seinen. Ze kruipen als door een rijstebrijberg vooruit. Van het water is weinig te bespeuren. Er hangt een dikke, witte damp over. Meeuwen fladderen langs het raam en verdwijnen in de nevel. De wereld is zo klein, bij elke stap die je doet, valt hij achter je dicht. Aan je wimpers hangt een rijtje druppeltjes, die koud op je gezicht aanvoelen als je even knippert.

Tussen de huizen is het wat minder. Hú, koud is het. Kijk uit, daar heb je een auto, ineens vlakbij. Je ziet niemand aankomen en 't is grappig, dat op 't schoolplein plotseling alles op een kluítje staat. Een enkele fietsbel rinkelt, de meesten hebben hun karretje thuis laten staan.

Marian komt op het nippertje binnen en schudt haar natte pieken als een poedel. Alle kinderen hebben een kleur en een rode neus. Maar dat gaat gauw over in het warme lokaal.

Langs het raam zie je de zwarte takken van de boom met een enkel blad hier en daar, druipend. Er omheen een dikke, grauwwitte massa.

Na een uurtje dringt de zon door en langzaam aan wordt de lucht ijler. De wereld lijkt te groeien, hoger en hoger wordt het dak en eindelijk, daar is het blauw van de hemel.

Marian en José kijken verwonderd rond, hoe wijd het wel geworden is nu ze weer uit school komen.

„Zeg, ga je vanmiddag met me mee?” vraagt Jos, „dan maken we huiswerk in mijn kamertje. Als 't koud is, mag het electrisch kacheltje aan. Doe je 't?”

Marian geeft niet zo gauw antwoord. Ze wil eigenlijk een uitvlucht bedenken, maar weet er geen. Ze kan toch onmogelijk zeggen, waarom ze niet wil. Het is om Bertje. Toen ze de laatste keer bij José was moest ze er telkens aan denken, dat hij misschien niet lang zou leven. En iedere keer als ze hem hoorde schreien, werd ze zo naar. Gelukkig had Jos er niets van gemerkt. Toch flauw eigenlijk, om daarvoor weg te blijven. Misschien is 't niet zo erg als mama denkt.

„Goed, ik ga mee vanmiddag,” zegt ze dan.

En zo zitten ze voor 't eerst na een lange tijd weer samen in José's kamertje. 't Is er lekker warm met het kacheltje. Moeder brengt thee, maar ze moet weer gauw naar Bertje toe.

„Hier is een brief van Mop,” zegt ze en legt hem op tafel. Jos scheurt haastig de envelop open en leest er uit voor:

... „Nog zes weken, dan is het fijn kerstvacantie. Ik vind het zo heerlijk om bij jullie te logeren. Wat hebben we toch een pret gehad samen. 't Is hier maar een saaie boel. Er gebeurt nou nooit eens iets bijzonders. En zo stil zeg, nee griezelig! Toe, schrijf je eens een brief. Ik heb er pas twee van je. Vertel eens alles over je school en zo. Die oom Henk, daar heb ik toch zo'n plezier mee gehad. Ik ben ook erg nieuwsgierig naar je vriendin Marian.

Morgen hebben we een grote repetitie, Engels, brrr. Daarom zal ik maar eindigen. Mama laat je groeten, ook je moeder, vader, oom, tante enz. enz. Dag snoes. Je vriendin Mop.”

„Pfff,” doet Marian smalend. „Snoes, mal kind. Ze lijkt me nogal . . . nogal . . .”

„Nou, zeg het maar,” valt Jos, een beetje snibbig in de rede.

„Aanstellerig! Die „enz. enz.” aan wie je de groeten moet doen, ben ik zeker, hè. Nou, ik verheug me al bij voorbaat, om dat schepsel te zien.”

„Flauw,” vindt Jos, „je kent iemand toch niet uit de eerste de beste brief. Ze is heus erg aardig.”

„Dat zal wel. Enfin, ik zie haar waarschijnlijk niet eens: ik ga denk ik met Dora naar Utrecht in de vakantie. Ik hoop het maar.”

„Waarom? Hè Marian, ik zou het juist zo leuk vinden, als je haar zag.”

„Ik niet.”

José zucht. Die Marian is echt jaloers. Wie weet hoe fijn het met z'n drieën zou zijn.

„Ze gaat niet eens mee naar de kerk,” moppert Marian.

„Natuurlijk wel.”

„En je zei dat ze . . .”

„O, maar als ze bij ons logeert vast wel, hoor.”

„Nou, ik moet het nog zien.” Ze heeft nu werkelijk geen pijlen meer op haar boog om op de arme Mop af te schieten, en daarom zwijgt ze verder met een gezicht als een oorworm.

Jos zegt: „Laten we opschieten, jô, daar slaat het al vijf uur.” Meteen draait ze het licht op. Marian gaat vroeg weg en zegt nauwelijks gedag. Ze heeft spijt dat ze meegegaan is, al is het nu niet om Bert. Dat kereltje is nu zo zoet, het heeft zich zelfs niet laten horen.

Moeder vraagt verwonderd of Marian niet even in de kamer had kunnen komen, zoals ze anders altijd doet.

„Laat ze maar.”

„Wat is er, hebben jullie gekibbeld?”

„Welnee, ze is op haar teentjes getrapt omdat Mop met de kerstvacantie hier komt.”

„Ach, dat gaat wel weer over. Ze is zeker bang, dat je haar in de steek zult laten voor Mop.”

„Ze wil er nieteens bij zijn.”

Moeke schudt lachend haar hoofd. Ze kent Marian wel. Zó in haar wiek geschoten.

„Moe, ik had Mop niet geschreven over ons Bertje. Zij weet nog niets. Zie je, ik vond het zo naar omdat hij zo'n pijn heeft. Maar nu 't wat beter gaat kan ik best schrijven, hè?”

Moeder geeft geen antwoord. Als Jos opkijkt ziet ze dat er tranen in haar ogen staan. Dan zegt ze: „De pijn is veel minder. Maar ons

ventje is niet als andere kinderen. Zijn beentjes liggen zo stil. Dokter heeft gezegd, dat hij niet zal kunnen lopen, later."

José kijkt verschrikt. „Nooit?" vraagt ze fluisterend.

„We weten niet alles. Als hij groot genoeg is, kan er misschien nog iets aan gedaan worden, als Bertje mag blijven leven."

José weet, dat ze nu nog veel meer van hem houdt. Haar allerliefste broertje. Als ze over zijn wieg gebogen staat, belooft ze hem met zachte woordjes, dat ze altijd voor hem zorgen zal. Bert kijkt haar aan met z'n heldere ogen; z'n vingertjes grijpen naar de ketting die zo glinsterend vlak boven hem hangt.

't Is niet meer zo tussen José en Marian als eerst. Ze ontwijken elkaar in de klas. Marian zit steeds met andere meisjes te praten en doet alsof Jos lucht voor haar is. Na schooltijd wacht ze niet meer, maar gaat dadelijk de andere kant op met Heleen.

„Ze zal vanzelf wel weer goed worden," denkt Jos. Ze heeft wel meer van die nukken en dat duurt meestal niet lang. Maar dit keer is het anders. Ze heeft de grootste schik met Heleen en daar kon ze vroeger juist helemaal niet mee opschieten.

„Wat doe je toch flauw zeg," gooit Jos er ineens uit als ze toevallig samen de gang door moeten.

„Vind je? Nou, ik kan je meteen wel zeggen, dat ik jouw vriendin niet meer ben. Je hebt nu Mop.

Of . . . of . . . je kunt kiezen."

José haalt haar schouders op. Wat een onzin.

„Vlieg op," zegt ze, en gaat haar eigen weg. Als Marian niet anders wil moet ze 't zelf maar weten. Toch kan ze niet meer zo echt blij zijn met het vooruitzicht op de logeerpartij. Mop moest het eens weten. O, dan kwam ze vast niet. Mop is zo sportief, zie je.

Kiezen zegt Marian, wat een dwaasheid. Je kunt toch niet schrijven: kom maar niet Mop, want Marian moet niets van je hebben. En Lily dan, Mops vriendin. Kan die ook wel boos zijn?

't Is wel saai. Je kunt natuurlijk een ander meisje zoeken, maar dat is kinderachtig. Gelukkig komt Theo dikwijls met z'n ouders. Van lieverlee zijn de Zaterdagavonden weer als vroeger. Meneer Gosen zingt vaak bij de piano en als Theo er niet bij is, zit ze op

de vensterbank te luisteren, met een boek waar ze niet in leest, bang, dat moeke zal merken hoe laat het al is.

Bert wordt nu zo lief. Hij lacht en speelt met z'n handjes. Soms kraait hij het uit. Alleen is er het verdrietige, dat altijd blijft. De voetjes liggen stil. Soms kan hij zo droevig kijken, net of hij 't al begrijpt. Maar je denkt er niet altijd aan. Hij is zo'n lieve schat, zo te zien precies eender als andere jongetjes. Ze verlangt er al naar, om in 't voorjaar met hem te mogen rijden.

Mop heeft het antwoord op haar brief gekregen. Allebei tellen ze de dagen. Eindelijk, een donkere, koude dag breekt aan. 't Is kerstvacantie.

13

Kerstmis

Dora en Jan staan aan de waterkant te kijken. Ze zijn ver van huis, maar daar hebben ze hun bijzondere reden voor. Je moet weten: ze zijn op verkenning uit. Dora is er over begonnen. Ze merkte, dat José de laatste tijd niet meer met Marian meekwam. Telkens zie je die vervelende Heleen. Wat is daar nou an! Zo'n opschepperig kind. Jos was net een zusje van hen. Heeft ze toen niet van haar eigen zakcenten een nieuwe witte-muis voor Jan gekocht? O! En speelt ze niet veel liever met de kleintjes dan Marian? Altijd krijgen ze de plaatjes van de koek en de koffiebonnen voor Piggel:nee.

Mama had al eens verwonderd gevraagd waar José toch was tegenwoordig. Maar mammie denkt dadelijk weer aan iets anders als ze niet meteen antwoord krijgt. Marian zelf zegt, dat ze zich niet met haar zaken hoeft te bemoeien. Dora wil nu eens precies weten wat er aan de hand is. Misschien is Jos zelf wel boos geworden. Maar 't is een beetje gek om daar aan te gaan bellen. Daarom heeft ze Jan in de arm genomen.

„Kom, zullen we eens bij de rivier gaan kijken, jô! We hoeven lekker niet naar school.”

Jan had er wel zin in. Al die schepen, ai! Er zijn er een boel hier langs de buitenhaven. En ginds beginnen ze te lossen. Kijk

zeg, wat een pakken. Die draaien ze netjes op de kant en daar worden ze door drie mannen aangepakt en opgestapeld. Je kunt er wel uren naar kijken.

Dora houdt met een schuin oogje het raam ginds boven in de gaten. Daar woont Jos. Een paar meeuwen fladderen krijsend vlak langs haar heen, zodat ze verschrikt achteruit springt. Ze laten zich in 't water glijden en duiken eens onder voor de grap. Of loeren ze misschien op visjes?

Doortje ziet twee meisjes aankomen. Ze duwt Jan in z'n zij: „Daar heb je d'r.”

Jan steekt meteen z'n hand op: „Ha die Jos!”

„Jan en Dora! Wat zijn jullie ver van huis, zeg.”

Dora krijgt een kleur en kijkt naar Mop. O zo, heeft José een andere vriendin. Zou het dát zijn?

't Lijkt wel of Jos haar gedachten raadt. „Dit is Mop. Met haar ben ik van de zomer uitgeweest. Ze komt in de kerstvacantie bij ons logeren. Zeg Mop, dat is een zusje van Marian. En dat haar broertje.”

„Dag. Zijn jullie met veel thuis?”

„Zes. En mama en papa.”

„O wat enig. Mag ik eens bij jullie komen kijken? Ik vind het zo fijn in een groot gezin.”

„Best hoor,” lacht Dora. Stilletjes bij zichzelf gnuift ze: zul je Marians gezicht eens zien als ze onverwacht binnenkomen. Want het staat nu wel vast bij haar, dat Marian boos is op Jos om háár. Tuurlijk kwaad omdat er een vreemd meisje bij is in de vakantie. Moet je bij Marian komen . . . O wacht es, daarom vroeg ze maar aldoor of ze naar oma in Utrecht mocht. En het gaat niet eens door, want oma is ziek.

José staat er een beetje verlegen bij. Mop weet immers nergens van. En ze wil het liever niet vertellen. Ze had gedacht, dat Marian naar Utrecht zou gaan. Dan behoefde ze er helemaal niet over te spreken. Maar nu ze thuisblijft is het toch gek, als ze Marian helemaal niet te zien zal krijgen. Wat moet je daar nu op bedenken?

„Kom Door, we gaan naar huis.” Jan trekt haar aan haar mantel. Hij krijgt honger.

„Wat zijn jullie ver van huis, zeg.”

„Daag, de groeten aan Marian,” zegt Mop.

En dat doet Dora natuurlijk prompt. Ze begrijpt niet waarom Marian met een zuur lachje zegt: „De groeten aan enz. enz.!”

„Wat bedoel je?” vraagt ze verwonderd.

„O niks, kind, bemoei jij je liever met je eigen zaken.” Dora schudt met haar schouders. Geloof maar niet, dat Marian zó weer goed wordt.

Aan tafel vertelt ze, dat Mop zo'n leuk meisje is. „Pikzwart haar,

en een beetje 'n bruin gezicht. Ze laat de „r” rollen, zo: „Ik vind het zo heerrlijk in een grrroot gezin.”

„Wie zei dat?” vraagt mama, die alleen het laatste gehoord heeft.

„O, Mop, die bij José logeert. Ze zag ons, Jan en mij, en toen zei Jos dat Marian onze zus is.

En ze zei dat ze zo graag bij ons wou komen kijken, zo'n hoop kinderen.”

„Kinderrren!” verbetert Jan.

„O, dat mag gerust,” zegt mama en dadelijk denkt ze weer aan iets anders. „Kom Treeske, eet nou door. 'k Geloof dat je ziek bent. Je eet niets.”

„Ja ik ben ziek,” zegt Trees met een zielig gezicht. Vader knijpt in haar rode wangen. „Eet toch maar door, ziek bellefleurtje.”

Marian heeft nog niets gezegd. Ze zit met een somber gezicht naar haar bord te kijken. In haar hart zou ze 't wel weer goed willen maken met José. Heleen is eigenlijk een kat, en een echte jongensgek erbij. Met Jos heb je nooit ruzie. En ze zijn al zo lang vriendin. Die Mop hoepelt na de vakantie wel weer op. Maar goed, ze is er dan toch al die tijd. Nooit kun je eens samen met Jos zijn. Toch, als ze écht zo aardig is als José zegt, dan is het misschien juist leuk met z'n drieën . . .

„Ooo, je ogen vallen er haast uit!” roept Jan. Ze schrikt op en wil hem afsnauwen, maar houdt zich nog bijtijds in. Waarom moet je altijd zo snibbig zijn. Ze steekt alleen haar tong uit, en dat ziet Jan al niet eens meer.

„'k Heb zo veel schepen gezien, papa,” babbelt hij verder.

„Waar ben je dan geweest, vent?”

„O, buitenhaven, met Door. 'k Ga vanmiddag weer kijken. 'n Lauw plekkie weet ik. Daar zie je alles bij elkaar. Trein over de brug, schepen. Laden en lossen . . .”

„ . . . Meeuwen,” vult Dora aan.

„Jammer dat er geen ijs is,” zucht Marian, „'k zou 't fijn kunnen leren in de kerstvacantie.”

„IJs?” zegt moeder verschrikt.

„IJs! IJs!” roepen Dikkie en Hans.

„Of sneeuw.” Jan wrijft al in z'n handen.

„Nee hoor, 'k ben blij, dat het zacht weer is. Dat gevaarlijke ijs en al die sneeuw,” zucht mama.

Mop weet het nu, van Bertje. Ze heeft zo'n medelijden met hem en met allemaal. Daarom zegt ze telkens weer, dat hij zulk schattig haar en zulke lieve blauwe ogen heeft. Wat zou ze zelf blij zijn met een broertje.

't Is fijn, weer samen te zijn met Mop. Ze is zo vrolijk. Moeke vindt haar ook aardig. Alleen jammer van Marian. Die hoort er eigenlijk bij.

De nietsvermoedende Mop heeft al een paar keer naar Marian gevraagd. Ze wil haar notabene gaan halen. José geeft aldoor ontwijkende antwoorden, zoals: „Ze zal natuurlijk haar moeder moeten helpen.”

Maar daar is ze niet mee klaar. Mop zegt: „Nou, laten we er dan eens naar toe gaan. Of zou die mevrouw dat niet goed vinden?”

„Marians mama? Natuurlijk vindt die het goed. Ze is altijd zo vriendelijk. Alleen zo verstrooid. Dat komt zeker, omdat ze aan een hoop dingen tegelijk moet denken. Ze heeft vaak hoofdpijn. 't Is ook zo druk met al die kleine hummels.” „Dus gaan we?” houdt Mop aan.

„Goed dan, morgen,” belooft Jos, maar ze krijgt het al benauwd als ze eraan denkt. Marian zal hen aan zien komen! En dan met Mop. Enfin, die vergeet het misschien wel. Morgen is er vast wel weer wat anders. Ze zouden immers de Grote Kerk bezichtigen en als 't mag, ook nog de toren beklimmen. Dan naar oom Henk, dat heeft ze ook al beloofd. O heden, er is genoeg te doen.

Maar de volgende dag is Mop het niet vergeten.

„Zo, vandaag ga ik de vriendin van mijn vriendin bezichtigen,” kondigt ze aan, zodra ze ontbeten hebben.

José zucht berustend. 't Moet dan maar, al heeft ze er niet de minste lust toe. Het gemakkelijkste zou het zijn, alles aan Mop te vertellen, dan gingen ze vanzelf niet. Ze is er wel even over in tweestrijd. Zo maar uit je eigen naar Marian toegaan en dan nog wel met Mop, bah! Ze hoeft toch niet alles te slikken van Marian. Dat ze tot de laatste dag voor de vakantie maar deed alsof zij lucht was,

is ze heus niet vergeten. En wie weet wat een raar gezicht ze opzet tegen Mop. Wat te doen?

„Heb je geen zin om te gaan?” vraagt Mop, „je ziet er niet al te verheugd uit. Als je zelf niet wil, houdt natuurlijk alles op.”

„O welja, laten we maar gaan.” 't Is er uit, en nu moet het ook maar gebeuren. Marian zal Mop niet opeten. Ze zullen haar dus „afhalen”, maar ze verzint vast een smoes om niet mee te gaan, zal je zien.

Voordat ze aanbelt, geeft Jos de oude herkenningkreet, voor 't eerst na een hele tijd. Marian weet alvast dat ze in aantocht is.

Mop gluurt door het deurlijkje, zo nieuwsgierig is ze naar Jos' vriendin. Marian heeft de roep wel gehoord. Ze is boven. Even aarzelt ze. Ze kan zich weghouden tot een van de anderen opendoet . . . Maar dan ineens is ze zo blij, dat het nu weer goed gaat worden tussen hen beiden, dat ze de trap afdraaft en naar de voordeur holt. Met een kleur staat ze tegenover de twee.

„Hallo.”

„We komen je halen,” zegt José, „en dit is Mop uit Den Haag.” Ze geven elkaar een hand.

„Kom even binnen, 'k moet me nog aankleden.”

„Wie is er?” vraagt mama om de hoek van de kamer, en als ze Jos ziet: „Ha José, kom binnen, kind! 'k Heb je in zo lang niet gezien, waar ben je al die tijd geweest?” Ze ziet wel het vreemde meisje, maar ze denkt er helemaal niet meer aan, wat Dora over haar gezegd heeft. Ze weet niet beter of het is een klasgenoot van de meisjes. Als ze even in de kamer zijn, loopt ze weer naar de keuken om Dikkie een standje te geven, die bij de kraan staat te knoeien.

Onderweg zijn ze eerst wat onwennig met elkaar, maar dat duurt niet lang.

Jos vertelt, dat ze naar de Grote Kerk wilden gaan.

„Ja leuk, klimmen ook zeker.”

„Als 't mag. Dan kan Mop meteen de hele stad zien.”

Ze hebben gelukkig de oude vertrouwelijke toon weergevonden, zonder dat Mop iets gemerkt heeft. Die praat aan één stuk door. Ze lachen en roepen en steunen op de smalle torentrappen. Het

is er griezelig donker. Boven overzien ze de stad. Ze wijzen Mop de voornaamste gebouwen en ook zoeken ze de weg terug, die ze gekomen zijn. Dat is niet zo gemakkelijk, want zo hoog kun je bijna geen straten ontdekken. Alles lijkt tegen elkaar gebouwd. José's huis is goed te zien, zo vlak aan de rivier.

„Wat een water hebben jullie!” roept Mop. „Kijk es dáár, en dáár, en dáár. Geen wonder dat er veel aan de watersport gedaan wordt.”

„En de zee dan?” vraagt Marian.

„O, dié! Die is maar aan één kant en nog een flink eind bij ons vandaan. Jullie zitten er rondom in. Hú, 'k zou hier niet graag wonen als 't eens héél hoog water werd . . .”

„Ga nou! Dan stappen we allemaal in de boot en varen weg tot het weer droog is . . .”

Beneden gekomen lopen ze door de schemerige kerk. Hun voeten gaan met tikkend geluid over de eeuwenoude grafstenen. Mop is verrukt over de gebrandschilderde ramen. Vooral het middelste, waar de Sint Elisabethsvloed is uitgebeeld. Duidelijk zie je het wiegje met de poes op de golven dobberen.

Als ze later naar oom Henk gaan, is Marian natuurlijk ook van de partij. Moeke kijkt verwonderd op, als ze de meisjes met z'n drieën ziet. En het blijft zo bijna al de dagen dat Mop logeert.

De tijd vliegt om en zonder dat je 't weet is er opeens: het Kerstfeest.

Een donkere dag, dat heeft Jos al dadelijk gezien bij het opstaan. Dit is het feest waar ze elk jaar weer het meeste naar uitzielt. Als 't eenmaal gekomen is lijkt het net, of je half droomt. Je geniet er eigenlijk pas van als je er later aan terugdenkt.

Wat fijn, dat Mop meegaat naar de kerk. Gisteren heeft ze het haar gevraagd en ze zei: „Vanzelf, ik hoor nou bij jullie.”

O, misschien, als ze alles hoort over de Here Jezus, gaat ze ook van Hem houden. Ze heeft zo dikwijls voor haar gebeden en nu is het toch een goed teken dat ze mee wil gaan.

Bij het ontbijt zegt vader heel kort en eenvoudig waarom ze Kerstfeest vieren. Hij vertelt over het Kindeke in de kribbe en

van de engelen in de velden van Efratha, die zongen: „Ere zij God. In de Hoge, en vrede op aarde in de mensen van het welbehagen.”

Opeens zegt Mop: „Maar er is toch geen vrede op aarde gekomen, mijnheer.”

Vader zegt: „Wel Mop, daar heb je gelijk in. Maar er staat ook niet, dat er zonder meer vrede op aarde zou komen. De meeste mensen laten er een stukje af. Er staat: vrede op aarde in de mensen van het welbehagen. Dat betekent: Er is vrede in het hart van Gods kind, dat op aarde woont. God heeft immers een welbehagen in ieder die Hem liefheeft. Maar eerst zongen ze: Ere zij God, ook dat vergeten we zo licht.”

Mop knikt. Ze moet daar nogeens over nadenken, want zo wordt het heel anders.

„Ik heb er nooit veel aan gedacht,” zegt ze later tegen Jos. „Als je moeder niet meer bidt, vind je dat eerst vreemd, maar later wen je er aan; dan denk je aan allerlei andere dingen en vergeet het. Mama heeft veel verdriet . . .”

„Mijn moeder heeft nu ook verdriet, om Bertje,” zegt Jos ineens.

„Ja . . .”

„Wij alle drie natuurlijk.”

„En zeg, kon je toen toch bidden? Echt bidden, bedoel ik?”

„Eerst dacht ik: waarom heeft God ons Bertje geen gezonde beentjes gegeven? Ik was zo teleurgesteld. Ik had zo erg naar het kindje verlangd. Het is zo erg voor hem, later. Dokter geloofde eerst niet, dat hij lang zou leven. Dat wist ik niet, hoor. Dat heeft vader later verteld.”

„Ja maar, kon je toen nog écht bidden?” herhaalt Mop in spanning.

„Vader heeft eerst gebeden, toen kon ik het pas.” José fluistert het. Nooit zou ze tegen iemand anders dit vertellen. Alleen Mop mag het weten.

Ze gaat verder: „Toen ik zo naar een broertje of zusje verlangde, heb ik er telkens om gebeden. Ik dacht er helemaal niet aan om erbij te vragen, of het gezond en sterk zou zijn. Ik dankte de Here al toen ik wist, dat er een kindje zou komen. Maar toen moeke verteld had van Bert's beentjes, wist ik niet meer, durfde ik niet meer . . .”

„En je vader? . . .”

„Weet je wat vader bad? „Laat ons alle vier Uw kind mogen blijven.“ Dat zei hij het eerste. En toen . . . Ja, precies weet ik het niet meer. Of de Here ons wilde leren, Hem te vertrouwen. En altijd goed te vinden, wat Hij met ons doet. Omdat Hij het beter weet dan wij. En of Hij dicht bij Bert wilde blijven. Ook of Hij moeke wilde troosten . . .”

Mop knippert met de ogen. Samen met haar bidden, zoiets zou mama nooit kunnen. Fijn, als je zo'n vader en moeder hebt.

Dit is dan het Kerstfeest van Mop en José. Moeder heeft wat heerlijk klaargemaakt. Ze helpen haar zoveel ze kunnen, dan kan ze rustig voor Bertje zorgen. Als ze in de avondschemer een eindje rond gaan, zien ze de lichtjes glanzen in de huizen, net als bij hen. Prachtig, al die versierde bomen met kaarsen.

Thuisgekomen zingen ze met z'n allen bij de piano de kerstliederen. José zegt een mooi kerstgedicht op, moeder leest een verhaal. Ze zitten zo warm om de haard. José denkt aan het Kind in de kribbe. Je hebt er geen erg in, dat het Kindeke groot geworden is, een Man. In je gedachten is Hij elk jaar opnieuw klein en arm . . . Zou Maria ook zo erg naar haar Kindje verlangd hebben? Ja, vast wel . . . En toen Het groot werd, was alles goed en blij. Maar later, o, als ze dát toch eens geweten had, zou ze dan tóch blij geweest zijn . . .

Als Bertje groter wordt, zal ze goed voor hem zorgen. Ze zal verhalen vertellen, sprookjes, of als hij daar niet van houdt, roververhalen, echt voor jongens. Ze zal hem overal heenbrengen. Naar het water eerst natuurlijk. Je zult zien, hoe prachtig hij het vindt. Dan naar de bloemen, de dieren. Alles, alles, de hele wereld mag hij zien.

Bertje ligt in moeders armen. Zijn ogen schitteren van de lichtjes. Straks wordt hij in slaap gewiegd door het zacht gezang van het water.

Mops gedachten dwalen naar de vreemde, stille nachten in de tropen. 't Was bij hen altijd zo vrolijk . . . O, maar ze neemt zich vast voor, dat het van nu af anders zal worden thuis. Ze zal geduldiger en aardiger zijn voor mama.

Jos slaat haar arm om Mops schouder. „Morgen nóg Kerstfeest en dan nog vier hele dagen, dat je bij ons bent.”

Mop lacht, in haar donkere ogen straalt een vrolijk licht. „Heerlijk,” zegt ze.

14

Het water

„Kom nou, m'n kereltje, wat ben je toch onrustig vanavond, zal moeke dan nog een liedje voor je zingen?”

José hoort moeders sussende stem en daarna de zacht geneuriede melodie. Maar het wiegje kraakt, Bertje's hoofd gaat om en om en weer zeurt zijn huilgeluidje door het zingen heen. Ze doet zacht de deur open: „Zal ik zingen, moe, dan kunt u naar de warme kamer.”

„Heb jij het dan niet koud, meiske?”

„Helemaal niet, juist warm. En m'n huiswerk is af.”

„Broertje is zo onrustig. Zou 't van de wind komen?”

„Misschien wel. Toe, ga nou, moeke, je handen zijn ijskoud.”

Dan is 't een poosje stil in de kamer. Behalve de storm. Die giert langs het huis. Hu, 't zal hoog water worden, hebben ze door de radio gezegd. Nou, kijk es, 't is al tamelijk hoog en 't is nog lang geen vloed. Aan deze kant van het huis zie je alleen de binnenhaven. En hier is 't water al zo wild. Straks es even achter gaan kijken.

Wacht, daar begint dat stoute jongetje weer.

„Suja-suja-kindje,” wiegt ze met een heel fijn, heel hoog stemmetje, alsof ze broertje tot slaap wil verleiden. Over het wiegje gebogen zingt ze 't ene wiegedeuntje na het andere. 't Is zo gemakkelijk, het gaat vanzelf en je gedachten trekken in 't donker als een film voorbij. Telkens flitsen van dingen die gebeurd zijn vandaag, gisteren, verleden week . . .

Kerstmis is een maand voorbij. En ijs is er ook geweest. Wat hebben ze toch een doller pret gehad. De hele klas was er ongeveer, de meesten met schaatsen. Ze hadden de vijver helemaal voor zichzelf nodig. Marian en zij hebben het aldoor maar samen geprobeerd. De eerste keer stonden ze er dikwijls naast en moesten telkens op-

nieuw opbinden. Oei, wat kreeg je daar koude handen van. En thuis viel je haast in slaap bij de warme haard.

Het heeft maar een week geduurd, net lang genoeg om een beetje te kunnen krabbelen. Had je Heleen moeten zien. Die zwierde met haar lange benen over het ijs. Met elke jongen in de buurt deed ze een baantje.

Flip de Jong doet het 't beste van de klas. Achteruit kan hij, en krullen maken. De pret heeft kort geduurd, maar wie weet! 't Is morgen pas één Februari.

Hoor toch de wind. En is Bert nou tóch gaan slapen? Nog even wachten, want als hij weer begint kun je 't in de verte haast niet horen.

Op haar tenen gaat ze weg, als ze een hele poos zijn rustige ademhaling beluisterd heeft. Moeder staat bij de trap. Vader rolt de loper op en brengt de deurmat mee naar boven.

„Voor het hoge water?” vraagt Jos.

„Ja. We zijn gewaarschuwd, dat het vannacht heel hoog wordt met die Noordwesterstorm. Toe man, je moest de traploper ook maar opnemen. Je kunt niet weten.”

„Zal het zó hoog worden, moe?”

„We zullen hopen van niet, want dan zitten er veel mensen in narigheid.”

„Hoor, ze zijn beneden in het pakhuis ook al bezig. Al die zakken meel kunnen ze toch niet weghalen.”

„Ze zetten ze zeker op kisten.”

In de kamer hoor je de wind bulderen. Door de ramen zie je het water wild tegen de kade opspatten. Ja, 't wordt vast héél hoog vannacht. Jos huivert terug voor het woest geweld. Schepen zie je niet, 't is pik-donker.

Theo Gosen komt zeggen, dat zijn vader en moeder liever thuisblijven vanavond, met die storm. Hij zou wel de hele nacht willen blijven om hier het water te zien. Kijk toch es, nu stroomt het al over de kade. En morgenochtend om zes uur is 't pas hoog.

„Jullie moeten vast met baggerlaarzen naar de kerk, Jos. Zal ik je komen halen?”

„Welnee jo, vader draagt me immers over, hij heeft van die hoge, weet je wel?”

Als Theo weg is, gaat José meteen maar naar bed. Je kunt dan naar de storm liggen luisteren. 't Is wel een beetje angstig, en toch ook geweldig om te horen. Je voelt je dan in bed, zo hoog, zo veilig geborgen.

„Arme vissers,” zegt moeder.

Ja, arme zeelui. Voor ze in bed stapt, bidt ze God, of Hij hen bewaren wil, die mannen op zee. Wie een vader of man heeft op het woeste water, zal nu zeker ook bidden.

Telkens moet ze even uit het warme bed om te zien hoe hoog het water is gekomen. 't Is veel erger dan in 't najaar. En toen waren de mensen al bang dat het in de straat zou komen. Hoor de wind toch! Die beukt op de golven, die rinkelt aan de ramen . . . Als ze nou morgen met een bootje naar de kerk moeten . . . dat zou wat zijn.

De storm houdt aan, maar José hoort hem steeds verder af. De slaap maakt het geluid kleiner en kleiner. De slaap is een muur, waar het gieren bijna niet meer doordringt en eindelijk hoort ze niets meer.

Tot ze wakker schrikt door stemmen die roepen in 't donker.

Is het nog nacht? Wat gebeurt er? Langzaam dringt het tot haar door hoe 't was toen ze slapen ging . . . Storm . . . water . . . Meteen stapt ze uit bed en naar het raam.

O! Kijk, een woedende, kokende massa. Alles water. Alles. Overal. Ontzet vliegt ze naar de deur: „Vader, moeder! Het water!” „Ssst voor Bertje. Kleed je maar aan, kind.”

In haar verwarring weet ze niet meer, wat ze 't eerst pakken moet. Zó vroeg staan ze op. Dan is 't erg! Misschien wel gevaarlijk.

Wat witjes en trillerig kruipt ze bij vader en moeder op de bank. Ze turen naar buiten. 't Lijkt wel of een boze macht over de stad regeert.

De wind buldert, zwart en geweldig slaat het water om zich heen. Het rijst hoger en hoger. Het klotst tegen de trap. Het neemt een aanloop, net als een jongen, die de treden wil oprennen. Zo springt het water telkens een trede hoger.

„Ik ben bang.” Ze drukt haar hoofd tegen vaders schouder, net

als toen ze heel klein was. Want daar, tegen vaders sterke borst, is beschutting. Je ziet niets van dat boze; je weet je veilig. Vader strijkt over haar haar en zegt: „Stil maar, kindje, God waakt immers over ons.”

Als de morgen aanbreekt is het niet licht geworden. Een dreigende, triestige hemel en daaronder niets dan water. Vóór het huis, achter . . .

De boten in de binnenhaven zijn steviger om de steigers gebonden. Een man loopt tot boven zijn middel in het water. Ginds komen mensen in een bootje. Ze zetten hun stemmen uit om in de storm verstaan te worden.

Uren zit José als versteend te kijken. Dit water is haar vreemd. Ze kent het niet. Het maakt haar zo bang. Ze moet telkens vaders woorden herhalen om zichzelf moed in te spreken: „God waakt over ons.”

Ze willen de radio aanzetten om het eerste nieuws te horen, maar hij blijft zwijgen: er is geen elektrische stroom meer. Zeker ook al door de storm. En steeds nog spoelt het water door de straten. Met groot geweld. IJzeren vaten worden als veertjes opgelicht en meegenomen. Houten palen drijven rond. Alle mensen zien verslagen om zich heen. In de buitenwijken worden hoge bergen zand tegen de huizen gekwakt. Bomen en struiken zijn er middenin, alsof er een bos geplant is.

Bootjes varen nu de binnenhaven langs en roepen naar de mensen in de huizen: „Er is een dijk doorgebroken! De spoordijk. Krispijn loopt onder water!” Anderen roepen weer: „De Noorderdijk is kapotgeslagen. Twee grote gaten. Het water stroomt naar binnen. In de huizen staat het, overal!”

Dan zwijgen de opgewonden stemmen. Gods grote stem in de natuur spreekt.

Niemand denkt eraan dat het Zondag is. Je kunt ook niet naar de kerk. José loopt half dromend door het huis. Zal het nóg hoger komen? Zullen ze allen moeten vluchten? Maar hoe, waarheen?

Even flitst het door haar gedachten, hoe ze in 't najaar van zo'n avontuur gedroomd heeft. Toen leek het haar grappig toe, al die bootjes langs je huis. En ze zou zelf wel mee gewild hebben, zo naar

school. Om aan iedereen te vertellen, hoe hoog het bij hen wel is . . .

De werkelijkheid is nu heel anders, want van alle kanten komen er berichten over verdronken polders, huizen waar het water doorspoelt. Hoe verder de dag vordert, hoe verschrikkelijker het nieuws wordt.

Er zijn mensen verdronken, zeggen ze. De Zeeuwse eilanden hebben het zwaar te verduren. Veel dieren zijn omgekomen. In Brabant zijn veel plaatsen geteisterd. En ook de Zuidhollandse eilanden hebben geleden.

En zij zitten hier gevangen. Ze kunnen nergens heen. Maar na de middag begint het water te zakken, tree voor tree trekt het terug, een laag vieze modder achterlatend.

Zodra het kan gaat vader er op uit om te horen wat er gebeurd is, want uit de verwarde verhalen kun je niets wijs worden.

't Is alweer avond en pikdonker. Lantaarns branden er niet. Moeder heeft een paar kaarsen aangestoken „'t Lijkt wel of het weer oorlog is,” zucht ze.

José blijft wachten tot vader thuiskomt. Wie let er nu op de klok. De regen vlaagt tegen het raam. Moeder heeft Bert op schoot en staart over de kaarsvlam heen. Zodra ze de sleutel hoort omdraaien, gaat ze vader tegemoet. Hij trekt z'n zware laarzen uit. Zijn gezicht staat moe-verdrietig.

„Ons eiland heeft in groot gevaar verkeerd,” begint hij. „We mogen God wel danken, dat de voornaamste dijken het gehouden hebben. Er zijn verschillende doorbraken. Maar er wordt hard gewerkt, dag en nacht. De binnenstad staat blank. Het politiebureau moest ontruimd worden. Op Krispijn zijn verschillende straten overstroomd.”

„En de andere plaatsen?”

„De berichten zijn nog verward. Het schijnt, dat ze niet overal contact kunnen krijgen. Maar in 's Gravendeel zijn veel mensen verdronken. Werkendam heeft water, en de Westhoek van Brabant. Maar in Zeeland zal het veel erger zijn. En ook de Zuidhollandse kusteilanden . . .”

„Zijn er veel mensen verdronken?”

„Honderden! Misschien wel duizend.”

Moeder geeft ze een gemakkelijke plaats, en schenkt een warme kop koffie in.

Moeke en José staren vader aan. Ze kunnen het niet geloven.

„Dit is een nationale ramp,” zegt vader, en valt moe in een stoel neer. „’t Is of je droomt . . .”

Ja, ’t is of je droomt, angstig en zonder wakker te kunnen worden. Deze dag, de volgende, Dinsdag. De berichten, die dood en verwoesting melden, stapelen zich op. Als eindelijk de radio weer gaat, hoor je de hele dag door de berichtendienst.

De meeste straten zijn weer begaanbaar hier in de stad, en iedereen wil weer aan het werk. José zou liever thuisblijven uit school. Toch is het goed, weer even eruit te zijn.

In de klas is ook de spanning merkbaar. Eerst vertel je elkaar natuurlijk hoe hoog het bij je thuis gestaan heeft. Wie beneden woonde, heeft alle rommel in de kamers gehad.

Gelukkig praten ze ook over andere dingen. Je probeert je aandacht bij de les te houden. Veel komt er niet van terecht.

Uit school gaat ze naar oom Henk. Tante en hij zijn druk aan ’t werk. In de kamers heeft water gestaan. Ze hebben zoveel mogelijk boven gebracht, maar alle vloeren moeten geboend worden. En die

zijn zomaar niet droog. De kelder heeft helemaal onder gestaan. Bij Marian ligt een berg zand voor de deur. Auto's rijden af en aan om het weg te halen.

Bij de Haven is het nu druk. Schepen met evacué's varen telkens binnen. Vanuit het raam kun je het zien. Moeders met kinderen, jongens, meisjes, oude mensen. Er staan rijen bussen gereed om ze verder te brengen. Een agent zorgt dat de weg vrij blijft.

Er ligt ook een schip met zieken aan boord. Dokters en verpleegsters lopen over de plank. Er is zó veel ellende.

Tegen de avond komen een oud mannetje met z'n vrouw bij hen binnen. Moeder geeft ze een gemakkelijke plaats, dicht bij het vuur, en schenkt een warme kop koffie in.

Eerst zitten ze maar stil en zuchten af en toe. Later gaan ze vertellen. Een droevig verhaal. Vader en moeder knikken zwijgend. Jos kijkt naar het rimpelig gezicht van het oudje, dat maar doorpraat met haar moeë stem. Soms valt opa haar in de rede. Dan vertelt hij weer een poosje. Hun huisje staat helemaal onder. Ze zijn met moeite gered, boven uit het raam.

Het vrouwtje begint even te lachen als ze vertelt, hoe ze wel klimmen kon of ze pas vijfentwintig jaar was! „Als je maar moet!” zegt haar man.

Nu ze door en door warm zijn, beginnen ze zich meer op hun gemak te voelen. Ze zijn ook zo blij, dat ze nu een thuis hebben. Ze wrijven in hun handen, schudden behaaglijk met hun schouders, en lachen eens tegen dat vriendelijke, bleke meisje, dat hen zo medelijdend zit aan te kijken. Hun eigen kleinkinderen wonen, net als zijzelf, in Zeeland, maar ze weten niets van ze af.

José kan niet slapen, deze avond. Nu er slachtoffers van de ramp bij hen in huis zijn is het net, of ook het verdriet dichterbij gekomen is. Ze hoort moeders stap bij haar deur. Gelukkig. Nog even met moeke alleen praten.

„Moe, God heeft ons bewaard. En ook opa en oma Grevelen zijn gered. Maar de anderen dan . . . al die mensen, die verdronken zijn . . . ?”

Moeder zucht. 't Is ook moeilijk om daar een antwoord op te

geven. Hoe kunnen we 't begrijpen, dat de Here de een wel het leven spaart, de ander niet.

Dan zegt ze: „Weet je wel, José, dat de Here Jezus eens wandelde op de zee in de storm?”

„Ja, toen de discipelen in nood waren.”

„Zondag, Maandag, Dinsdag, al die verschrikkelijke dagen zijn mensen in nood geweest. Veel zijn er omgekomen. Maar toch was Jezus bij hen. Jezus was op het water. Hij heeft Zijn kinderen gezien. Hij heeft ze tot Zich genomen. En toen het water over hen heen-sloeg, heeft Hij hun ziel gered van de dood. Nu hebben ze geen pijn meer, geen angst. Ze zijn voor eeuwig gelukkig.”

„Als er nu maar erg veel waren, die van Hem hielden, hè moe?”

„Laten we 't hopen, kindje.”

„Allemaal! Als ze nu maar allemaal bij Hem horen!”

„Dat zou heerlijk zijn.”

„Blijven de evacués lang hier?”

„'k Weet het niet. Dat moet nog besproken worden. Ik heb helemaal geen last van die oudjes. Ruimte genoeg, zo'n groot huis.”

Ze zeggen elkaar welterusten.

De nacht zingt zacht en klaar in het klokkenspel. Het is helemaal rustig geworden in José nu moeder geweest is. Het water ligt stil onder de wassende maan. Er is geen wind. De stad droomt. De stad zal morgen opstaan met een laagje witte rijm op haar daken en bomen.

Dit is José's laatste gedachte: „Toch houd ik van het water.” Niet dat vreemde, dat opgezweept wordt om kwaad te doen. Het zachte, het blinkende, dat maakt je blij en stil.

Het kabbelt langs de kade. Als een kind, dat z'n driftbui vergeten is en nu weer speelt.